

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ
ΙΔΡΥΜΑ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ**

ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ

**ΓΛΩΣΣΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ
(ελληνική γλώσσα)**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Επιστημονική ευθύνη και επιμέλεια
Στυλιανός Τζάμος
Φιλολόγος, διευθυντής ΣΔΕ Καβάλας
Σωφρόνης Χατζησαββίδης
Καθηγητής Γλωσσολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στη συγγραφή των διδακτικών προτάσεων και εφαρμογών συμμετείχαν οι
εκπαιδευτικοί των ΣΔΕ:

**Γαρδάνη Αθηνά, Δημητρέλου Αργυρώ, Κοθρά Βαρβάρα, Λεμονή Ιωάννα,
Λιναρδάτου Αικατερίνη, Μαγκαφά Βαρβάρα, Μαθιουδάκη Μαρία, Μάτος
Αναστάσιος, Μητρομάρα Αικατερίνη, Σαββίδης Σάββας, Σκαρλατούδη
Αναστασία, Τάσιου Φανή, Τζάμος Στυλιανός και Χριστοδουλίδου Χρυστάλα**

ΑΘΗΝΑ 2014

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο παρών φάκελος περιέχει δύο κατηγορίες κειμένων. Η πρώτη αφορά το αναθεωρημένο κείμενο του Προγράμματος Σπουδών του Γλωσσικού Γραμματισμού (ελληνική γλώσσα), η δε δεύτερη τις διδακτικές προτάσεις και εφαρμογές των εκπαιδευτικών των ΣΔΕ.

Το αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σπουδών κατά βάση στηρίζεται στα Προγράμματα Σπουδών του 2002 και 2005, αλλά στην ουσία είναι το αποτέλεσμα έρευνας που έγινε μεταξύ των φιλόλογων καθηγητών που υπηρετούσαν σε ΣΔΕ κατά τη σχολική χρονιά 2012-2013, μελέτης διαφόρων σχετικών εργασιών και δημοσιευμάτων, καθώς και συνεντεύξεων που ελήφθησαν από πεπειραμένους φιλόλογους καθηγητές των ΣΔΕ. Πιο συγκεκριμένα, εστάλησαν καταρχάς ερωτηματολόγια σε όλους τους διδάσκοντες και τις διδάσκουσες Γλωσσικό Γραμματισμό στα ΣΔΕ, στα οποία καλούνταν να απαντήσουν σε όλες τις παραμέτρους που αφορούν ένα Πρόγραμμα Σπουδών. Στη συνέχεια έγιναν συζητήσεις με ορισμένους πεπειραμένους φιλόλογους που εργάστηκαν στον παρελθόν ή και εργάζονται ακόμη σε ΣΔΕ. Τέλος ελήφθησαν υπόψη και τα συμπεράσματα από τις εργασίες και τα συμπεράσματα.

Οι διδακτικές ενότητες προέκυψαν μετά από ανοιχτή πρόσκληση των υπευθύνων σε όλους τους διδάσκοντες Γλωσσικό Γραμματισμό στα ΣΔΕ με δεδομένο πλαίσιο παρουσίασης (σκοπός, στόχοι, διδακτική πορεία, κείμενα κτλ.). Παρακάτω αποτυπώνονται οι διδακτικές ενότητες των φιλόλογων καθηγητών που ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση.

Κλείνοντας θεωρούμε υποχρέωσή μας να ευχαριστήσουμε όλους και όλες τους/τις φιλόλογους εκπαιδευτικούς των ΣΔΕ που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο και συμμετείχαν στη σύνταξη των διδακτικών ενοτήτων. Ιδιαίτερα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την Ελένη Αγαπίδου του ΣΔΕ Νεάπολης, την Βίκυ Καπλάνη του 1^{ου} ΣΔΕ Θεσσαλονίκης και τον Μάτσο Αναστασίου, του 1^{ου} ΣΔΕ Λάρισας, ο οποίος και οι οποίες συμμετείχαν στη συνέντευξη και στη γενική θεώρηση του κειμένου.

Οι υπεύθυνοι
Στέλιος Τζάμος
Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

1. Γενικές αρχές και παρατηρήσεις
2. Ο γλωσσικός γραμματισμός και η νέα ελληνική γλώσσα
- 2.1 Αναγκαιότητα και καθορισμός.....
- 2.2. Σκοπός.....
- 2.3. Στόχοι.....
- 2.4. Περιεχόμενο.....
- 2.5. Μεθοδολογία.....
- 2.5.1. Η διδασκαλία του μη λογοτεχνικού λόγου.....
- 2.5.2. Η διδασκαλία του λογοτεχνικού λόγου.....
- 2.6. Δεξιότητες, υλικό και δραστηριότητες.....
- 2.7. Αξιολόγηση του εκπαιδευόμενου.....

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

(Διδακτικές προτάσεις και εφαρμογές)

- 1) Γαρδάνη Αθηνά (Φιλολόγος) (ΣΔΕ Φλώρινας): α) "Πάμε Μουσείο;"
.....
- 2) Γαρδάνη Αθηνά (Φιλολόγος) (ΣΔΕ Φλώρινας): "Φτου Ξελευθερία"
".....
- 3) Δημητρέλου Αργυρώ (Φιλολόγος) (ΣΔΕ Πάτρας): "Βαρβαρότητα ή Ανθρωπισμός;": Εκφράζω τη γνώμη μου με επιχειρήματα".....
- 4) Κοθρά Βαρβάρα (Φιλολόγος) (2ο ΣΔΕ Φυλακών Τρικάλων): "Φωτογραφικές Σκέψεις",
.....
- 5) Λεμονή Ιωάννα (Φιλολόγος) (ΣΔΕ Καβάλας): "Η περιγραφή ως είδος κειμένου",
.....
.....
- 6) Λιναρδάτου Αικατερίνη (Φιλολόγος) (ΣΔΕ Αχαρνών): "Η χρήση των επιθέτων στον αφηγηματικό λόγο".....
- 7) Μαγκαφά Βαρβάρα (Φιλολόγος) (ΣΔΕ Βόλου): "Ο θρίαμβος του τηλε-: Από τη Γλωσσολογία στην Τεχνολογία".....

- 8) Μαθιουδάκη Μαρία (Φιλολόγος) (ΣΔΕ Ρεθύμνου): "Ελληνική Ζωγραφική και Ποίηση: 19ος και 20ος αιώνας".....
.....
- 9) Μάτος Αναστάσιος (Φιλολόγος) (1ο ΣΔΕ Λάρισας): "Διαβάζουμε και γράφουμε Παραμύθια".....
.....
- 10) Μητρομάρα Αικατερίνη (Φιλολόγος) (ΣΔΕ Ναυπλίου): "Μετανάστες - Πρόσφυγες",11) Σαββίδης Σάββας (Φιλολόγος) (ΣΔΕ Γιαννιτσών): "Φιλοπόλεμη κουλτούρα εναντίον βιωμένης ειρήνης".....
.....
- 12) Σκαρλατούδη Αναστασία (Φιλολόγος) (ΣΔΕ Ορεστιάδας): "Μετανάστευση".
.....
- 13) Τάσιου Φανή ((Φιλολόγος) (ΣΔΕ Ξάνθης): "Πόσα μπορεί να πει μια τσάντα σκουπίδια για μας;".....
.....
- 14) Τζάμος Στυλιανός (Φιλολόγος) και Χριστοδουλίδου Χρυστάλα (Αγγλικός) (ΣΔΕ Καβάλας): "Δεν ξέρεις Αγγλικά; You think so!"
.....

ΜΕΡΟΣ Α΄
ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Στ. Τζάμος & Σ. Χατζησαββίδης
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΟΥ
ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
(ελληνική γλώσσα)

1. Γενικές αρχές και παρατηρήσεις

Το Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΣ) αποτελεί το πλαίσιο με βάση τις αρχές του οποίου στοχάζονται και ενεργούν όλα τα άτομα που υπηρετούν τον εκπαιδευτικό θεσμό και διδάσκουν το γνωστικό αντικείμενο που περιγράφεται στο ΠΣ. Με την έννοια αυτή μπορεί να είναι πολύ περιοριστικό αλλά και πάρα πολύ ευέλικτο και γενικό. Ο θεσμός των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) εντάσσεται στην ημιτυπική εκπαίδευση είναι από τη φύση του ένας ευέλικτος δημόσιος εκπαιδευτικός θεσμός, αφού έχει ως στόχο την εκπαίδευση ενήλικων ατόμων, τα οποία για διάφορους λόγους-μεταξύ αυτών και της μη ευελιξίας του τυπικού σχολείου-εγκατέλειψαν το σχολείο. Με βάση αυτήν την αρχή, την εμπειρία που αποκόμισαν οι διδάσκοντες σε αυτά, την αξιολόγηση που έγιναν από τους εκπαιδευτικούς το 2003, το 2005 και πιο πρόσφατα, το 2013, την ανταλλαγή των απόψεων μεταξύ των διδασκόντων σε συνέδρια και Ημερίδες, τη διεθνή εμπειρία και τη σχετική βιβλιογραφία καταλήξαμε στις εξής γενικές αρχές:

α) με δεδομένο ότι τα ΣΔΕ έρχονται να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των εκπαιδευομένων, δεν είναι δυνατό να ακολουθηθεί μια ενιαία σειρά στη διδασκαλία της ύλης του γλωσσικού γραμματισμού,

β) με δεδομένο ότι το επίπεδο των εκπαιδευομένων στον γλωσσικό γραμματισμό παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία, δεν είναι δυνατό να ακολουθηθεί πιστά ένα πολύ συγκεκριμένο ΠΣ με πολύ συγκεκριμένες προδιαγραφές ως προς την ύλη,

γ) με δεδομένη τη διαφοροποίηση κατά τα τελευταία χρόνια της ομάδας των εκπαιδευομένων (νέοι και μετανάστες) σε σχέση με τα αρχικά στάδια λειτουργίας των ΣΔΕ (2001-2005), θα πρέπει να δοθεί έμφαση στις ομάδες εκπαιδευομένων που φοιτούν κυρίως στα ΣΔΕ αυτήν την εποχή, δηλαδή μετανάστες και νέοι,

δ) με δεδομένη την ποικιλία προσδοκιών, επιδιώξεων, επιθυμιών, αλλά και της ευελιξίας του Ωρολογίου Προγράμματος των ΣΔΕ, το Π.Σ. μπορεί να λειτουργήσει ως «δεξαμενή» από την οποία μπορεί να αντλεί ο εκπαιδευτικός τους στόχους, το περιεχόμενο και τις δραστηριότητες που πρόκειται να εφαρμόσει,

ε) η διδασκαλία του συστήματος της γλώσσας γίνεται στον βαθμό που αυτή εξυπηρετεί ανάγκες ορθογραφίας και αποτελεσματικής χρήσης της γλώσσας,

στ) η ηλικία των εκπαιδευομένων αλλά και η υιοθέτηση ανάλογων αρχών από τα νέα προγράμματα διδασκαλίας της νέας ελληνικής επιτρέπει να υιοθετηθούν στα ΣΔΕ οι αρχές και η φιλοσοφία του κριτικού γραμματισμού σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι στο παρελθόν,

ζ) η διδακτική φιλοσοφία και μεθοδολογία βασίζεται στην παιδαγωγική των πολυγραμματισμών, η οποία υιοθετεί οποιαδήποτε διδακτική μεθοδολογία και η οποία έχει τα εξής χαρακτηριστικά: μαθητοκεντρισμός, βιωματική προσέγγιση, ενασχόληση με κείμενα που έχουν νόημα για τους εκπαιδευόμενους, καλλιέργεια κριτικού γραμματισμού,

η) με δεδομένα τα χαρακτηριστικά της ομάδας των εκπαιδευομένων, θα πρέπει να υπάρξει ενδιαφέρον για την τόνωση της αυτοπεποίθησής τους.

Το κείμενο του ΠΣ του γλωσσικού γραμματισμού σε ελληνική γλώσσα που ακολουθεί περιλαμβάνει τα βασικά στοιχεία ενός ΠΣ (σκοποί, στόχοι, περιεχόμενο, μεθοδολογία, αξιολόγηση), καθώς και πίνακες στους οποίους παρατίθενται οι

επιδιώξεις, τα κειμενικά είδη με τα οποία προτείνεται να εμπλέκονται οι εκπαιδευόμενοι, καθώς και ενδεικτικές δραστηριότητες με τις οποίες υλοποιείται η διδασκαλία.

2. Ο γλωσσικός γραμματισμός και η νέα ελληνική γλώσσα

2.1 Αναγκαιότητα και καθορισμός

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990 και στις αρχές της δεκαετίας του 2000 σημειώθηκαν παγκοσμίως πολλές και σημαντικές αλλαγές στον οικονομικό, στον πολιτισμικό τομέα που είχαν ως αποτέλεσμα την επίδρασή τους στον κοινωνικό τομέα και στην επικοινωνία. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας υπήρξε σημαντικότερος καταλύτης για τις αλλαγές αυτές, διότι δημιούργησε όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις και έδωσε τις δυνατότητες για επικοινωνία και ανταλλαγή πληροφοριών, προϊόντων και υπηρεσιών σε πάρα πολύ μεγάλες μάζες πληθυσμού. Τα χαρακτηριστικά της νέας κοινωνικής πραγματικότητας έχουν να κάνουν και με αλλαγές σε διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής, σε αξίες, συμπεριφορές αλλά και σε τρόπους προσέγγισης κάποιων πολιτισμικών αγαθών. Κυρίαρχα χαρακτηριστικά στο σύγχρονο κοινωνικό τοπίο είναι η εντατικοποίηση στον εργασιακό τομέα, η φιλελευθεροποίηση της οικονομίας, η υπερπαραγωγή, ο βομβαρδισμός με νέες γνώσεις και πληροφορίες, η τυποποίηση του ελεύθερου χρόνου, χαρακτηριστικά που δημιουργούν μια συνεχώς αυξανόμενη απαίτηση για απόκτηση δεξιοτήτων απαραίτητων για την κατανόηση και διαχείριση των κοινωνικών και εργασιακών σχέσεων αλλά και για την κατανόηση του νέου περιβάλλοντος από τον σύγχρονο άνθρωπο, ο οποίος καλείται να κατανοήσει αυτές τις αλλαγές για να μπορέσει να διαχειριστεί την προσωπική και κοινωνική του ζωή αποτελεσματικά. Και αρωγός σε αυτήν την κατανόηση και διαχείριση αναγκαστικά είναι η γλώσσα. Στο επίπεδο της γλώσσας ο σύγχρονος άνθρωπος είναι αποδέκτης και καταναλωτής μιας πολύ μεγάλης σε σχέση με το παρελθόν ποσότητας προφορικών και γραπτών κειμένων που παράγονται από διάφορα άτομα και μεταδίδονται με τη μεσολάβηση παραδοσιακών (ραδιόφωνο, τηλεόραση, έντυπα κτλ.) αλλά και σύγχρονων μέσων επικοινωνίας (διαδίκτυο, κινητή τηλεφωνία κτλ.). Παράλληλα οι άλλοι τρόποι έκφρασης και επικοινωνίας (ήχος, εικόνα, διάγραμμα, σκίτσο κτλ.) είναι παρόντες σε μεγάλο βαθμό και έκταση με αποτέλεσμα να διαμορφώνονται νέες κοινωνικές πρακτικές έκφρασης και επικοινωνίας αλλά και μια νέα αντίληψη για την έννοια του κειμένου αλλά και για τη λειτουργία της γλώσσας από ότι παλιότερα. Αυτή η αντίληψη αναγκαστικά διαμορφώνει και τους τρόπους με τους οποίους προσλαμβάνουν τα άτομα τη γλώσσα αλλά και όλες τις μορφές πολιτισμικής έκφρασης.

Σήμερα υφίσταται μια ποικιλία μορφών κειμένου που έχουν σχέση με τις τεχνολογίες της πληροφορίας και των πολυμέσων αλλά και μια ποικιλία μορφών κειμένου που παράγονται μέσα σε μια πολύγλωσση και πολυπολιτισμική κοινωνία. Υφίσταται μια γλωσσική πολυμορφία τόσο σε γεωγραφικό όσο και σε κοινωνικό-με την ευρύτερη έννοια- επίπεδο. Οι διάφορες γλώσσες αφενός κάνουν εμφανή την παρουσία τους στα κοινωνικοπολιτισμικά δρώμενα σε παγκόσμιο επίπεδο και αφετέρου οι νέες τεχνολογίες ως παραγωγοί πολυμεσικών προϊόντων παράγουν πολυτροπικά νοήματα μέσα από γλωσσικές μορφές, φόρμες και στίλ.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, τα άτομα που δεν τελείωσαν την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση και βρίσκονται σήμερα σε ηλικία γύρω στα 20 με 30 χρόνια και δεν εμποδίζεται η φοίτησή τους σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από λόγους οικονομικούς, προσωπικούς (υγείας, ψυχολογικούς) και άλλους βρίσκονται αντιμέτωπα με μια κατάσταση κοινωνική, η οποία απαιτεί για την προσέγγιση και την κατανόησή της δεξιότητες, τις οποίες δεν απέκτησαν στο σχολείο, λόγω της πρόωμης εγκατάλειψής του αλλά ούτε -πιθανόν- εξοικειώθηκαν με την κατάσταση αυτή

ευρισκόμενοι εκτός σχολείου. Ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης για τη δυσκολία της προσέγγισης και κατανόησης της κατάστασης οφείλεται στον λόγο και ιδίως στον γραπτό λόγο. Με άλλα λόγια, τα άτομα αυτά δεν έχουν αποκτήσει τον απαραίτητο γραμματισμό σε ελληνική γλώσσα, ο οποίος θα τους επιτρέψει να ελέγξουν τη ζωή τους διά του γραπτού λόγου. Άρα, αυτό που χρειάζεται να δοθεί στα άτομα αυτά δεν είναι η επαφή απλώς με ορισμένα κείμενα, η κατανόηση των κειμένων αυτών και η εκμάθηση μιας μεταγλώσσας, με την οποία «μεταφράζονται» από τους ειδικούς τα διάφορα κείμενα, αλλά η ταυτόχρονη βίωση, επικοινωνία, παραγωγή και χρήση των διαφόρων -πρωτίστως- χρηστικών και αισθητικά επεξεργασμένων (λογοτεχνικών) κειμένων και η κατάκτηση του γλωσσικού γραμματισμού που τα συνοδεύει και τα καθορίζει μορφοσυντακτικά και νοηματικά. Άρα, είναι ανάγκη να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι αυτοί τον απαραίτητο γλωσσικό (κριτικό) γραμματισμό, που θα τους επιτρέψει να κινηθούν με άνεση στη ζωή και στην κοινωνία.

Ο γλωσσικός γραμματισμός αποτελούσε πάντα τον κύριο σκοπό του σχολείου, αλλά με μία έννοια στενότερη από αυτήν που έχει αποκτήσει σήμερα, αφού στην πλειονότητά τους τα εκπαιδευτικά συστήματα με την έννοια του γλωσσικού γραμματισμού εννοούσαν έως πρόσφατα την εκμάθηση της γραφής και της ανάγνωσης και των κανόνων γραμματικής. Όμως εδώ και λίγα χρόνια ο όρος δε σημαίνει απλά μόνο τη γνώση γραφής και ανάγνωσης, αλλά και την ικανότητα να αντιμετωπίζει με άνεση τα ζητήματα που προκύπτουν στην καθημερινή του ζωή και σχετίζονται με τον λόγο. Γλωσσικός γραμματισμός σε ένα πρώτο επίπεδο είναι η αναγνώριση των γραμμάτων, ότι χρησιμοποιούνται κεφαλαία και πεζά γράμματα και έχουν αυτά ορισμένο ρόλο, ότι σε ένα βιβλίο υπάρχει το εξώφυλλο, ότι οι υποσημειώσεις και οι παραπομπές γίνονται με ορισμένο τρόπο κτλ. και σε ένα δεύτερο επίπεδο είναι η ικανότητα να διακρίνει κανείς το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται ένα κείμενο και τα νοήματα που προσδίδει το πλαίσιο αυτό στο κείμενο· με άλλα λόγια, να κατατάσσει, ασύνειδα και, αν είναι δυνατό, και συνειδητά τα κείμενα σε «είδη λόγου», τα οποία είναι κατηγορίες, οι οποίες παράγονται μέσα από την αλληλεπίδραση των χαρακτηριστικών του κειμένου και των αναγνωστικών συνηθειών και διαμορφώνουν, αλλά και περιορίζουν, τα μηνύματα που δέχεται ο αναγνώστης από το κείμενο¹. Τέλος, σε ένα τρίτο επίπεδο ο γλωσσικός γραμματισμός γίνεται κριτικός (κριτικός γραμματισμός), με την έννοια ότι δίνεται η δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να κατανοούν τα υπόρρητα νοήματα που υπάρχουν στα κείμενα, καθώς και την ιδεολογία, την κοσμοθεωρία και τη στάση αυτών που παράγουν τα κείμενα, δεξιότητες οι οποίες δίνουν στα άτομα δυνατότητες κοινωνικής χειραφέτησης.

Ο γλωσσικός γραμματισμός αποτελεί, λοιπόν, ένα ζήτημα κοινωνικής πρακτικής και οι επιμέρους τομείς του (ανάγνωση, γραφή, λεξιλόγιο, γραμματική) θεωρούνται δραστηριότητες με κοινωνικοπολιτισμικά μηνύματα, τα οποία σε τελευταία ανάλυση είναι πολιτικά. Έτσι, η διδασκαλία της γλώσσας μέσα σε αυτό το πλαίσιο ισοδυναμεί με τη διδασκαλία απόψεων, πολιτισμικών στάσεων και κοινωνικών κανόνων. Τα είδη λόγου ενταγμένα μέσα σε αυτή τη λογική εκφράζουν τις διαφορετικές κατηγορίες των κοινωνικών κανόνων και πολιτισμικών στάσεων, που είναι φορείς και διαφορετικών απόψεων και με την ενασχόληση με αυτά στην

¹ Η λέξη «είδος λόγου» (genre) ή «κειμενικό είδος» χρησιμοποιείται όταν αναφερόμαστε σε διαφορετικές κατηγορίες γραφής. Η διάκριση των ειδών δε γίνεται με βάση τα χαρακτηριστικά τους αλλά με βάση τους κανόνες για την ανάγνωσή τους, που είναι κοινοί για τα μέλη της «αναγνωστικής» κοινωνίας. Τα είδη γραφής είναι κανόνες, οι οποίοι περιορίζουν τον τρόπο με τον οποίο ο συγγραφέας και ο αναγνώστης κατασκευάζουν το νόημα στα κείμενα, αλλά ταυτόχρονα είναι απαραίτητο, αφού μας καθιστούν ικανούς να τα διαβάζουμε.

εκπαιδευτική πράξη ενδυναμώνονται οι μαθητές σε κοινωνικούς τομείς, στους οποίους δεν έχουν πρόσβαση.

2.2. Σκοπός

Με τον καθορισμό του γνωστικού αντικειμένου γίνεται εμφανής και ο σκοπός προς τον οποίο θα πρέπει να στοχεύει η διδασκαλία της νέας ελληνικής γλώσσας στα ΣΔΕ, ο οποίος θα πρέπει να είναι η βελτίωση του βαθμού της νέας ελληνικής που κάνουν χρήση οι εκπαιδευόμενοι τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο, αλλά και η κριτική προσέγγιση των κειμένων με βάση κοινωνικοπολιτισμικές παραμέτρους, ώστε να αυξήσουν στο μέγιστο δυνατό βαθμό το επίπεδο του γλωσσικού αλλά και του κριτικού γραμματισμού που κατέχουν.

Οι εκπαιδευόμενοι στο ΣΔΕ, λόγω του επιπέδου γραμματισμού που έχουν αποκτήσει στο μεταξύ στην κοινωνία και την κατάλληλη βελτίωση αυτού κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους, στο τέλος της διετούς φοίτησής τους δε θα υστερούν – εκτός εξαιρέσεων- σε σχέση με τους τελειόφοιτους μαθητές του κλασικού Γυμνασίου. Ίσως, σε ορισμένες περιπτώσεις θα βρίσκονται και σε υψηλότερο επίπεδο από ό,τι αυτοί.

2.3. Στόχοι

Ειδικότερα, με τις μεθοδολογικές τεχνικές και με τις δραστηριότητες επιδιώκεται οι εκπαιδευόμενοι στο τέλος του διετούς κύκλου μαθημάτων να είναι σε θέση:

α) να αποκτήσουν, ιδίως οι αλλόγλωσσοι εκπαιδευόμενοι, την προφορά της κοινής νέας ελληνικής,

β) να διαβάζουν με άνεση και να κατανοούν τα νοήματα εκτεταμένων γραπτών κειμένων, που παράγονται από τα Μ.Μ.Ε. (ειδήσεις, ρεπορτάζ, χρονογραφήματα, κόμικς, θεατρικός λόγος, σχόλια, τίτλοι κτλ.), από τη διοίκηση δημόσιων (νόμοι, εγκύκλιοι, ανακοινώσεις, ειδοποιήσεις κτλ.) και ιδιωτικών φορέων (προσφορές, αναλύσεις, οδηγίες κτλ.),

γ) να παράγουν κείμενα μικρής έκτασης που απευθύνονται σε κοινό (ανακοινώσεις, ειδοποιήσεις, επιστολές, αναφορές κτλ.) και σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς (τυπικές επιστολές, αιτήσεις, ευχαριστήρια, διαμαρτυρίες κτλ.),

δ) να διαβάζουν κριτικά και να κατανοούν κείμενα μικρής έκτασης (διαφημίσεις, συνθήματα, λογαριασμοί κτλ.) καθώς και τα ιδιαίτερα υπονοήματα που φέρνουν μαζί τους αυτά,

ε) να παράγουν, με σχετική άνεση, σύντομης έκτασης κείμενα (διαφημίσεις, συνθήματα, παραγγελίες, πινακίδες, μηνύματα σε ηλεκτρονικά μέσα και ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης κτλ.),

στ) να αποδεχτούν τα διάφορα εργαλεία των ΤΠΕ ως πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού, αφού αυτά συνδυάζουν τη λεκτική με την οπτική παράμετρο

ζ) να εξοικειωθούν με την έννοια του πολυτροπικών κειμένων, ως αναγνώστες και ως παραγωγοί, και να τα αντιμετωπίζουν με κριτική διάθεση.

η) να γνωρίσουν ορισμένους λογοτέχνες και το λογοτεχνικό τους έργο,

θ) να φτάσουν στο σημείο να κατανοούν και να απολαμβάνουν λογοτεχνικά κείμενα,

ι) να παρουσιάζονται σε κοινό και να εκφράζουν προφορικά εμπειρίες, επιχειρήματα, παράπονα, αιτήματα κτλ.,

ια) να κατανοούν τη σχέση οπτικού και λεκτικού γραμματισμού,

ιβ) να κατανοούν τον προφορικό λόγο καθημερινής χρήσης,

ιγ) να είναι σε θέση να συμμετέχουν με άνεση σε έναν διάλογο,

ιδ) να κάνουν λόγο για πολύ βασικά θέματα της δομής της νέας ελληνικής (μεταγλωσσική ορολογία, ορθογραφία, δομή πρότασης κτλ.),

Ειδικά, τα κυριότερα κειμενικά είδη με τα οποία πρέπει να εξοικειωθούν, ώστε να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι, φαίνονται στον πίνακα 1.

	ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ
ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ	-προσκλήσεις -αιτήσεις -παράπονα -ειρωνικός λόγος -προσβολές -διαμαρτυρίες -περιγραφές -αφηγήσεις -ειδήσεις -πληροφορίες -θεατρικός λόγος -συζητήσεις -συνθήματα -οδηγίες -τηλεφωνική επικοινωνία -προφορική λογοτεχνία - κ.ά.	-προσανατολισμός -αίτηση -πρόσκληση -τηλεφωνική επικοινωνία - κ.ά.
ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ	-συχνόχρηστες πινακίδες -διαφημίσεις -συμβόλαια -οδηγίες χρήσης -τιμές προϊόντων -τιμολόγια οργανισμών -μενού -ειδησεογραφικός λόγος -σχολιογραφικός λόγος -τίτλοι -κινηματογραφικοί υπότιτλοι -αποδείξεις -ετικέτες προϊόντων -οδηγίες χρήσης κτλ. φαρμάκων -τηλεφωνικός κατάλογος -ημερολόγιο -λεξικά -γραπτή λογοτεχνία - κ.ά.	-αιτήσεις -υπομνήματα -περιγραφές -πινακίδες -τιμολόγια -αναφορές -συμπλήρωση εντύπων -ετικέτες προϊόντων -περίληψη -κατάλογοι -μικρά λεξικά -λεζάντες - κ.ά.

Πίνακας 1.

2.4. Περιεχόμενο

Το περιεχόμενο σε ένα μάθημα διδασκαλίας της γλώσσας και του γραμματισμού δεν μπορεί να οριοθετηθεί με αυστηρά κριτήρια, γιατί η έννοια της διδακτέας ή διδαχθείσας ύλης είναι τεράστια. Με δυο λόγια θα μπορούσε να πει κανείς ότι το περιεχόμενο της διδασκαλίας του μαθήματος είναι προφορικά και γραπτά κείμενα, τα οποία χρησιμοποιούνται από τα μέλη μιας κοινωνίας για τη μεταξύ τους επικοινωνία και με αφορμή τα οποία οι εκπαιδευόμενοι θα κατανοήσουν και θα παραγάγουν προφορικό και γραπτό λόγο. Για μεθοδολογικούς καθαρά λόγους το περιεχόμενο διακρίνεται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: στον μη λογοτεχνικό λόγο, που περιλαμβάνει χρηστικά κείμενα και θέματα της δομής της νέας ελληνικής, και στον λογοτεχνικό λόγο που περιλαμβάνει λογοτεχνικά έργα..

Στον τομέα των χρηστικών κειμένων μπορεί να περιληφθεί ένας μεγάλος αριθμός κειμένων για τη νέα ελληνική, όπως: αιτήσεις, προσκλήσεις, τιμολόγια ΔΕΗ, ΟΤΕ κτλ., ευχετήριες κάρτες, ειδήσεις από τις εφημερίδες και την τηλεόραση, προφορικές αφηγήσεις, υπομνήματα, αναφορές, νομοθετικά κείμενα, έντυπα προς συμπλήρωση, τρίπτυχα κοινωφελών οργανισμών, διαφημίσεις, πινακίδες διάφορες, προφορικές μαγνητοφωνημένες συζητήσεις, κόμικς, θεατρικά έργα, συμβόλαια, οδηγίες χρήσης, επιστολές, βιογραφικό σημείωμα, διάλεξη, αυτοπαρουσίαση, ετικέτες προϊόντων, σελίδες του Διαδικτύου κτλ.

Στον τομέα των θεμάτων δομής της γλώσσας μπορεί να περιληφθούν κείμενα που αφορούν όλα τα θέματα που εξετάζονται σε ένα βιβλίο Γραμματικής και ένα Λεξικό, όπως ορολογία (φθόγγος, στίξη, επίθετο, ρήμα, πρόθεση, υποκείμενο, ρηματικό σύνολο, λαϊκό/λόγιο λεξιλόγιο, ύφος, κείμενο, πρόταση, κειμενικό είδος, επίπεδο ύφους κτλ.), κλιτικά παραδείγματα, μορφοσυντακτικοί κανόνες, κανόνες ορθογραφίας, διαφορές προφορικού-γραπτού λόγου. Τα βιβλία Γραμματικής όπως και τα Λεξικά αποτελούν κειμενικά είδη, τα οποία πρέπει να αντιμετωπίζονται κριτικά και λειτουργικά.

Οι κανόνες της γραμματικής και οι ταξινομήσεις αξιολογούνται σε σχέση με τη χρήση της γλώσσας και οι γραμματικές επιλογές αξιολογούνται ως μηχανισμοί κατασκευής ύφους, και το ύφος με τη σειρά του ως δείκτης κοινωνικών σχέσεων και φορέας κοινωνικοπολιτικών και ιδεολογικών μηνυμάτων.

Τα κείμενα των δύο τομέων διαπλέκονται μέσα σε θεματικές ενότητες, που αποτελούν το θεματικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται η διδασκαλία. Στον πίνακα παρατίθενται ενδεικτικά οι τίτλοι ορισμένων θεματικών ενοτήτων με τα χρηστικά κείμενα που προτείνονται να εξεταστούν και τα θέματα δομής της γλώσσας.

1. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ (ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΚΙ ΕΓΩ)

Χρηστικά κείμενα	Δομή
-αυτοβιογραφικό -βιογραφικό -αυτοπαρουσίαση -συνέντευξη -αίτηση για εργασία -τρίπτυχα κοινωφελών οργανισμών -συστατικές επιστολές -συμπλήρωση διαφόρων εντύπων -ζώδια -κουτσομπολιό, παραπολιτικός λόγος -σκανδαλοθηρικά κείμενα -επιστολή	-μορφολογία ρήματος και επιθέτου -ορθογραφικοί κανόνες, -δομή ερωτήσεων, -ερωτηματικές προτάσεις -δομή βιογραφικού

2. Ο ΞΕΝΟΣ

Χρηστικά κείμενα	Δομή
-λογοτεχνικά κείμενα -κείμενα για τον ρατσισμό -προφορικές εξιστορήσεις μεταναστών -ιστορικά κείμενα -άρθρα σε εφημερίδες -ρεπορτάζ	-δομή αφήγησης -η παράγραφος -δομή διαλόγου -χρόνοι ρημάτων

3. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

Χρηστικά κείμενα	Δομή
-νόμοι -εγκύκλιοι -δικανικός λόγος -αιτήσεις -προσκλήσεις -διαμαρτυρίες -διαφημίσεις -κείμενα ψυχαγωγικού περιεχομένου	-ενεργητική-παθητική φωνή

4. Η ΦΥΣΗ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ (Η ΠΟΛΗ ΚΑΙ Η ΥΠΑΙΘΡΟΣ)

Χρηστικά κείμενα	Δομή
-Κείμενα για τη θάλασσα, το βουνό κτλ. -Σεισμοί -Ρεπορτάζ -Εκδηλώσεις -Κείμενα οργανώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος	-Ουσιαστικά

5. ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ

Χρηστικά κείμενα	Δομή
-συνταγές -ρεπορτάζ	-προστακτική -β' πρόσωπο

-περιγραφές τροφίμων -ετικέτες τσιγάρων -ετικέτες τροφίμων -ετικέτες κρασιών -ετικέτες φαρμάκων	
---	--

6. ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ

Χρηστικά κείμενα	Δομή
-ιστορικά κείμενα -προσωπικότητες της ελληνικής και παγκόσμιας ιστορίας -πίνακες με ιστορικούς σταθμούς -συγκριτικοί πίνακες γεγονότων -χρονολόγια -ημερολόγια -βιογραφίες	-χρόνοι του ρήματος -έκφραση παρελθόντος

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Χρηστικά κείμενα	Δομή
-κείμενα επιστημονικής φαντασίας -επιστημονικά κείμενα για το διάστημα --λόγος μέντιουμ -τηλεφωνικοί κατάλογοι -οδηγίες χρήσης ηλεκτρονικών μηχανημάτων -ωροσκόπια	-χρόνοι του ρήματος -η έκφραση του μέλλοντος -τρόποι έκφρασης του ενδεχόμενου και πιθανού

8. ΤΑ ΜΜΕ

Χρηστικά κείμενα	Δομή
-ειδήσεις -λεζάντες -σχόλια -τίτλοι -χρονογραφήματα -κείμενα θεατρικού λόγου -διαφημίσεις -κόμικς	-ορθογραφία λέξεων -δομή διαλόγου -δομή ειδήσεων -μεταφορικός λόγος τίτλων -προφορικότητα θεατρικού λόγου -επιχειρηματικός λόγος -δομή λεζάντας -μορφολογία επιθέτου

9. ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ

Χρηστικά κείμενα	Δομή
-τουριστικοί οδηγοί --περιγραφές τόπων -ευχετήριες κάρτες -τουριστικές κάρτες -αλληλογραφία -προγράμματα ταξιδιών -διαφημίσεις	-μορφολογία ουσιαστικών -κεφαλαία-πεζά

Η ΤΕΧΝΗ

Χρηστικά κείμενα	Δομή
-λογοτεχνικά κείμενα -βιβλιοπαρουσιάσεις -διαφημίσεις λογοτεχνικών βιβλίων	-ύφος

11. ΤΠΕ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Χρηστικά κείμενα	Δομή
-ψηφιακά κείμενα -οδηγίες χρήσης -πληροφοριακά κείμενα -κείμενα κοινωνικού προβληματισμού -κριτικές -τραγούδια -κείμενα σε greeklish -βιογραφίες -διάλογοι -βικιπαίδεια -ηλεκτρονικά λεξικά	-δομή ψηφιακών κειμένων -χαρακτηριστικά του λόγου σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης -χαρακτηριστικά greeklish -ορθογραφία

12. ΑΛΛΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

Χρηστικά κείμενα	Δομή
-ιστορικά κείμενα -φιλοσοφικά κείμενα -κοινωνιολογικά κείμενα	-λόγιο και λαϊκό λεξιλόγιο -είδη λέξεων

Όσον αφορά τον τομέα της διδασκαλίας του λογοτεχνικού λόγου θα πρέπει να περιλαμβάνει κείμενα της έντεχνης και της λαϊκής λογοτεχνίας. Και εδώ βέβαια τίθενται δύο προβλήματα: α) ποια κείμενα αποτελούν λογοτεχνία και ποια όχι; β) με ποια κριτήρια θα επιλεγούν τα προς διδασκαλία κείμενα; Το πρώτο φαίνεται να αποτελεί ψευδοπρόβλημα, διότι σε μια διδακτική προσέγγιση του λογοτεχνικού και του μη λογοτεχνικού λόγου με τη μεθοδολογία που προτείνεται εδώ το κάθε κείμενο υποδεικνύει στον εκπαιδευτικό και τον καταλληλότερο τρόπο για τη διδακτική του αξιοποίηση. Το πρόβλημα αυτό αποτελεί όντως πρόβλημα μόνο για τα κείμενα, τα οποία βρίσκονται στα όρια των δύο ειδών λόγου. Τέτοια είδη λόγου για παράδειγμα είναι -όχι πάντοτε- ο διαφημιστικός λόγος, ο λόγος των λαϊκών τραγουδιών, ο λόγος των συνθημάτων σε λαϊκές συγκεντρώσεις και των τοιχογραφημάτων (graffitis), ο λόγος των περιπαικτικών ασμάτων, ο λόγος των παροιμιών, των ανεκδότων κτλ. Τα κείμενα αυτά αποτελούν προϊόντα του πολιτισμού και των συνθηκών που τα παράγει και μπορούν να επιλεγούν και να αξιοποιηθούν διδακτικά είτε ως λογοτεχνικός είτε ως μη λογοτεχνικός λόγος. Μέσα από την αναφορά στα κείμενα αυτά διαφαίνονται και τα κριτήρια, με τα οποία θα επιλέγονται και τα κείμενα του λογοτεχνικού λόγου. Η άποψη αυτή αποτελεί και την απάντηση στο δεύτερο ερώτημα. Το κύριο κριτήριο λοιπόν θα πρέπει να είναι η προσφορά αισθητικής ικανοποίησης στους

εκπαιδευόμενους, τέτοια που να τους δίνει τη δυνατότητα να δημιουργήσουν με αφορμή αυτά τα κείμενα ή πάνω σε αυτά.

2.5. Μεθοδολογία

2.5.1. Η διδασκαλία του μη λογοτεχνικού λόγου

Η προβληματική που αναπτύχθηκε γύρω από την έννοια του γραμματισμού και του κριτικού γραμματισμού τις τελευταίες δεκαετίες δημιούργησε και ένα πλαίσιο αρχών της ονομαζόμενης παιδαγωγικής του (κριτικού) γραμματισμού. Για την παιδαγωγική αυτή βασική προϋπόθεση είναι η ενεργητική εμπλοκή των εκπαιδευομένων στη μάθηση. Τα κείμενα που χρησιμοποιούνται στη διδασκαλία είναι αυτά που έχουν σχέση με τη ζωή, που έχουν νόημα για τους εκπαιδευόμενους και τους ενδιαφέρουν. Τα κείμενα θεωρείται ότι αποτελούν παρεμβάσεις στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Έτσι, οι χειριστές ενός είδους λόγου έχουν πρόσβαση στον αντίστοιχο τομέα κοινωνικής δράσης. Γνωρίζοντας λοιπόν ο εκπαιδευόμενος νέα είδη λόγου αποκτά τη δυνατότητα να ενσωματωθεί γλωσσικά σε νέους τομείς κοινωνικής δράσης και δύναμης. Το σχολείο έχει τη δυνατότητα να εισαγάγει τους εκπαιδευόμενους σε μια ποικιλία ειδών λόγου, άρα και κοινωνικών δράσεων.

Όλα αυτά σε συνδυασμό με την ηλικία των εκπαιδευομένων δείχνουν ότι η πιο πρόσφορη μεθοδολογία για την επίτευξη των σκοπών είναι η βιωματική-επικοινωνιακή, με την οποία η μάθηση γίνεται βίωμα μέσα από την διεκπεραίωση πραγματικών (ή και εικονικών) περιστάσεων επικοινωνίας.

Πιο συγκεκριμένα, η μεθοδολογία στηρίζεται στις εξής αρχές:

- α) η διδασκαλία προσαρμόζεται στο επίπεδο γραμματισμού των εκπαιδευομένων,
- β) η θεματολογία συναποφασίζεται από τους συμμετέχοντες στη διδασκαλία,
- γ) δίνεται δυνατότητα παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου,
- δ) ο εκπαιδευτικός έχει ρόλο συντονιστή και ισότιμου συνομιλητή,
- ε) ο χρόνος διεκπεραίωσης της θεματικής ενότητας εξαρτάται από το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων,
- στ) το υλικό προσκομίζεται από όλους τους συμμετέχοντες στο μάθημα,
- ζ) δεν υπάρχει βιβλίο για τον εκπαιδευόμενο. Το βιβλίο διαμορφώνεται σε φακέλους στην πορεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας,
- η) ο εκπαιδευτικός έχει στη διάθεσή του ένα μικρό αριθμό-«κλασικών»-θεματικών ενοτήτων και δραστηριοτήτων,
- θ) η διδασκαλία της δομής της νέας ελληνικής γίνεται περιστασιακά,
- ι) κατά τη διδασκαλία της δομής δίνεται έμφαση και στη μικροδομή, αλλά πολύ περισσότερο στη μακροδομή,
- ια) ενθαρρύνονται οι εκπαιδευόμενοι στην έκφραση κριτικής άποψης,
- ιβ) τα κείμενα που παράγουν θα πρέπει να έχουν πάντα αποδέκτη,
- ιγ) οι επικοινωνιακές συνθήκες γίνεται προσπάθεια να είναι πραγματικές,
- ιδ) μεγάλο μέρος της διδασκαλίας μπορεί να γίνεται εκτός του χώρου του σχολείου,

- ιε) τα μαθήματα έχουν συνήθως τη μορφή σχεδίων εργασίας (projects),
- ιστ) γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης οι γραμματισμικές γνώσεις των εκπαιδευομένων αλλά και οι γλωσσικές ιδιαιτερότητές τους,
- ιζ) ενθαρρύνεται η ομαδική εργασία και η συνεργασία,
- ιη) η διδασκαλία της νέας ελληνικής με τη βοήθεια των ΤΠΕ πρέπει να γίνεται με ανάλογη μεθοδολογία με αυτήν που γίνεται και με τα άλλα κείμενα προφορικού και γραπτού λόγου,
- ιθ) οι ΤΠΕ αντιμετωπίζονται ως παιδαγωγικά μέσα αλλά και ως μέσα πρακτικής γραμματισμού,
- κ) αναγνωρίζεται όλο το εύρος της γλωσσικής ποικιλότητας και προτείνεται η προσέγγιση και αξιοποίησή της στην τάξη.
- κα) επιχειρείται συχνά η συγκριτική μελέτη κειμένων που εκφράζουν διαφορετικές απόψεις πάνω στο ίδιο θέμα και η διερεύνηση των αιτίων που τις προκαλούν,
- κβ) τέλος, μια γενική πορεία διδασκαλίας που θα μπορούσε να προταθεί και είναι απόλυτα συμβατή με το όλο μεθοδολογικό πλαίσιο της παιδαγωγικής του κριτικού γραμματισμού είναι η εξής: α) ένταξη του κειμένου στο επικοινωνιακό πλαίσιο (πομπός, δέκτης, μέσο, σκοπός κτλ.), β) η γλωσσική και νοηματική επεξεργασία (θέματα λεξιλογίου, γραμματικής, ύφους κτλ.), γ) ένταξη στο κοινωνικό πλαίσιο (συσχέτιση με κοινωνικές αντιλήψεις, ιδεολογία, στάση του δημιουργού του κειμένου κτλ.) και δ) αξιολόγηση του κειμένου σε σχέση με το επικοινωνιακό πλαίσιο, τις ιδέες κτλ.

Είναι αυτονόητο ότι όλες οι παραπάνω αρχές εφαρμόζονται στην τάξη με γνώμονα τη βιωματική μάθηση και τη διαθεματικότητα, η οποία είναι στοιχείο απαραίτητο για το μάθημα της διδασκαλίας της γλώσσας.

Πρακτικά, όλες αυτές οι αρχές υλοποιούνται με τρεις τρόπους, τους εξής: α) με διδακτικές δραστηριότητες παραγωγής λόγου, β) με τη συλλογική επαναδιατύπωση του λόγου που παράγουν οι μαθητές με σκοπό τη βελτίωσή του και γ) με δραστηριότητες δομής.

α) Διδακτικές δραστηριότητες παραγωγής λόγου

Πρόκειται για μαθήματα, τα οποία αποσκοπούν στην καλλιέργεια ποικίλων γλωσσικών δεξιοτήτων των εκπαιδευομένων με απώτερο σκοπό να αποκτήσουν όσο το δυνατό μεγαλύτερο βαθμό γραμματισμού. Οι δραστηριότητες αυτές πρέπει να είναι έτσι σχεδιασμένες, ώστε λαμβάνονται υπόψη τα εξής: α) το επίπεδο των μαθητών, β) οι γλωσσικές ανάγκες των εκπαιδευομένων και γ) τα ενδιαφέροντά τους. Επίσης πρέπει να είναι συγκροτημένες με τέτοιο τρόπο, ώστε να εναλλάσσονται διάφορες μορφές λόγου (προφορικού και γραπτού) και να δίνεται η ευκαιρία να έρχονται οι εκπαιδευόμενοι σε επαφή με διάφορα είδη αυθεντικών κειμένων και να χρησιμοποιούν τη γλώσσα σε διάφορες περιστάσεις και για ποικίλους επικοινωνιακούς στόχους. Οι δραστηριότητες δεν περιορίζονται σε μια ή δυο διδακτικές ώρες, αλλά μπορούν να επεκταθούν χρονικά όσο οι εκπαιδευόμενοι δείχνουν ενδιαφέρον και φαίνεται ότι η γλωσσική καλλιέργεια είναι αποτελεσματική. Ακόμη, οι δραστηριότητες δεν έχουν μια καθορισμένη σειρά, η σειρά καθορίζεται από τον εκπαιδευτικό της τάξης, ο οποίος λαμβάνει υπόψη του όλες τις παραμέτρους που επηρεάζουν τη διδασκαλία, όπως είναι η επικαιρότητα, το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων για κάποιο θέμα κτλ.

Πιο συγκεκριμένα, με τις δραστηριότητες αυτές οι εκπαιδευόμενοι έρχονται σε επαφή με διάφορα είδη προφορικών και γραπτών κειμένων της καθημερινής ζωής, τα οποία έχουν νόημα σε ορισμένες περιστάσεις επικοινωνίας, επιχειρούν, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, να τα κατανοήσουν και να εισαγάγουν τον γραμματισμό που έχει το καθένα από αυτά, αλλά και να παραγάγουν ανάλογα κείμενα εντάσσοντάς τα μέσα σε πραγματικές συνθήκες, ώστε να έχουν νόημα και να περιέχουν τον απαραίτητο γλωσσικό γραμματισμό που απαιτείται. Τα κείμενα αυτά αντιμετωπίζονται διδακτικά με τη διαδικασία της συλλογικής επαναδιατύπωσης, στην οποία θα γίνει αναφορά παρακάτω.

Οι δραστηριότητες παραγωγής λόγου έχουν κοινωνικοποιητικό χαρακτήρα, αφού ασχολούνται οι εκπαιδευόμενοι με θέματα σύγχρονα και επίκαιρα, που έχουν σχέση με την κοινωνία στην οποία ζουν, οδηγούνται στη διενέργεια ερευνών για θέματα που απασχολούν το άμεσο περιβάλλον τους και την κοινωνία, παίρνουν συνεντεύξεις από συνομηλίκους τους και μεγαλύτερους, αναγκάζονται να παρακολουθούν την επικαιρότητα και συμμετέχουν σε συζητήσεις μέσα στην τάξη.

β) Συλλογική επαναδιατύπωση του λόγου που παράγουν οι μαθητές

Πρόκειται για μια διαδικασία, με την οποία επιδιώκεται να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι τους απαραίτητους αυτοματισμούς, που θα τους επιτρέπουν να παράγουν λόγο γραπτό και προφορικό, προσαρμοσμένο στο κατάλληλο είδος λόγου και στο κατάλληλο επίπεδο ύψους. Η διαδικασία αυτή διενεργείται με πρωτοβουλία του εκπαιδευτικού και με συμμετοχή όλων των εκπαιδευομένων. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τον γραπτό λόγο, επιλέγεται ένα ή περισσότερα κείμενα από αυτά που έχουν γράψει οι εκπαιδευόμενοι, διαβάζεται από έναν εκπαιδευόμενο ή από τον εκπαιδευτικό ολόκληρο το κείμενο στην τάξη και στη συνέχεια αντιγράφεται στον πίνακα ή, αν υπάρχει δυνατότητα φωτοτυπικής αναπαραγωγής, δίνεται στους εκπαιδευόμενους φωτοτυπημένο. Μετά την παρουσίαση του κειμένου καλούνται οι εκπαιδευόμενοι να επισημάνουν τυχόν ορθογραφικά, εκφραστικά και άλλα λάθη και να προτείνουν τροποποιήσεις και αλλαγές του κειμένου, ώστε να γίνει πιο κατάλληλο και πιο αποτελεσματικό για την περίσταση επικοινωνίας. Με τη διαδικασία αυτή δίνεται η ευκαιρία να γίνει αναφορά σε ορθογραφικούς κανόνες και να γίνουν παρατηρήσεις και επισημάνσεις υφολογικής υφής και άλλες που σχετίζονται με τον γλωσσικό γραμματισμό. Μετά τη διαδικασία αυτή γίνεται σύγκριση των δύο κειμένων (αρχικού και τελικού) και αξιολογείται το αποτέλεσμα.

Όσον αφορά την επαναδιατύπωση του προφορικού λόγου, αυτή δεν είναι δυνατό να γίνει, παρά μόνο με τη βοήθεια του μαγνητοφώνου. Ο λόγος μαγνητοφωνείται και στη συνέχεια τίθενται σε ακρόαση τα σημεία εκείνα, όπου ο λόγος παρουσιάζει κάποιες ιδιομορφίες (ατυχείς εκφράσεις, μορφοσυντακτικά, φωνητικά και άλλα λάθη) και γίνεται με συμμετοχή όλων των εκπαιδευομένων προσπάθεια βελτίωσης του λόγου, με κριτήρια βέβαια του προφορικού λόγου.

Η διαδικασία αυτή, η οποία έχει αποδειχτεί πάρα πολύ χρήσιμη για τους εκπαιδευομένους, μπορεί να γίνεται σε τάξεις στις οποίες κυριαρχούν μη ελληνόγλωσσοι μαθητές πάνω σε σύντομα κείμενα.

γ) Δραστηριότητες δομής

Πρόκειται για δραστηριότητες - μαθήματα, με τα οποία επιδιώκεται να γίνει κατανοητός ο μηχανισμός και η δομή της ελληνικής γλώσσας. Δεν αντιμετωπίζονται όμως οι δομές ως αφηρημένες κατασκευές, αλλά ως λειτουργικά εργαλεία, η γνώση και η συνειδητοποίηση των οποίων επιτρέπει την παραγωγή σωστών μορφοσυντακτικά προτάσεων· δεν περιορίζεται δηλαδή η διδασκαλία στην

απομνημόνευση του κλιτικού συστήματος ή της μορφολογίας ή των κανόνων που διέπουν το σύστημα αλλά επιχειρείται να γίνει κατανοητή η λειτουργία του κάθε γλωσσικού στοιχείου σε σχέση με τα άλλα γλωσσικά στοιχεία που έχουν διαφορετική λειτουργία. Προς την κατεύθυνση αυτή οι δραστηριότητες έχουν πολλά κοινά στοιχεία με τις δραστηριότητες παραγωγής λόγου, αλλά η όλη διαδικασία είναι επικεντρωμένη στη διδασκαλία ενός συγκεκριμένου γλωσσικού στοιχείου. Για την επίτευξη του στόχου αυτού χρησιμοποιούνται τεχνικές δανεισμένες από την επιστήμη της Γλωσσολογίας, όπως αντικαταστάσεις, αφαιρέσεις, μετασχηματισμοί, αλλαγές θέσεων των γλωσσικών στοιχείων που έχουν την ίδια λειτουργία κτλ.

Εννοείται ότι στο πλαίσιο αυτών των αρχών και αυτών των μεθοδολογικών οδηγιών και με γνώμονα πάντα τις επιδιώξεις ο εκπαιδευτής μπορεί να χρησιμοποιεί κάθε πρόσφορο μέσο, όπως συνεργασία με άλλα ΣΔΕ, με άλλους εκπαιδευτικούς οργανισμούς και τοπικούς φορείς, με άλλους εκπαιδευτικούς, επισκέψεις σε διάφορους χώρους κτλ. Η διαδικασία που προσφέρει πολλά στοιχεία που αφορούν τη δομή της γλώσσας είναι η διαδικασία της επαναδιατύπωσης του λόγου των μαθητών.

2.5.2. Η διδασκαλία του λογοτεχνικού λόγου²

Ο λογοτεχνικός και ο μη λογοτεχνικός λόγος ως διδακτικά αντικείμενα στο σχολείο αποτελούν δύο διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα. Η διαφορετικότητα αυτή απαιτεί, όπως είναι ευνόητο, και διαφορετική διδακτική προσέγγιση. Και η διαφορετική διδακτική προσέγγιση είναι απαραίτητη, γιατί είναι (ή θα πρέπει να είναι) διαφορετικός ο σκοπός της διδασκαλίας των δύο ειδών λόγου, διαφορετικό -και σαφώς διακριτό- το περιεχόμενο, οπωσδήποτε διαφορετική η μεθοδολογία.

Όσον αφορά τον σκοπό της διδασκαλίας του λογοτεχνικού λόγου αυτός είναι κυρίως η εξοικείωση των εκπαιδευομένων με το είδος αυτό, για να μπορούν να επικοινωνούν με το κείμενο, όπως επικοινωνούν με κάθε τι που βρίσκεται στο περιβάλλον τους και τους ικανοποιεί συναισθηματικά, λογικά και αισθητικά (π.χ. ένα παιχνίδι, ένα κινηματογραφικό έργο, μια εκπομπή, μια συνομιλία κτλ.), σε τελευταία ανάλυση, δηλαδή, να αποκτήσουν στοιχεία του ιδιότυπου λογοτεχνικού γραμματισμού.

Για τη διδακτική μεθοδολογία της προσέγγισης του λογοτεχνικού λόγου, απαιτείται η δημιουργία ενός πλαισίου προβληματισμού. Γι' αυτό ο εκπαιδευτικός που διδάσκει λογοτεχνία γίνεται κατά κάποιο τρόπο ο εμψυχωτής που προτρέπει τους εκπαιδευόμενους του σε μια διαδικασία με την οποία οδηγούνται σε μια καταδηλωτική αρχικά κατανόηση του κειμένου και στη συνέχεια σε μια ανάλογη κατανόηση των τυχόν συνδηλώσεων που προσφέρει το κείμενο για τον καθένα από αυτούς. Το λογοτεχνικό κείμενο αποτελεί την αφορμή για έκφραση συναισθημάτων, αξιών και απόψεων, και για δημιουργία άλλων κειμένων από τους εκπαιδευόμενους και όχι στοιχείο ομφαλοσκόπησης. Μέσα από αυτή τη διδακτική διαδικασία το μάθημα υλοποιεί τον σκοπό του, ενώ παράλληλα συνδέεται με όλα τα μαθήματα που διδάσκονται ή που μπορεί να εισαχθούν για διδασκαλία στα ΣΔΕ, γιατί ο λογοτεχνικός λόγος δεν περιορίζεται στην περιγραφή ενός αντικειμένου ή στην πραγμάτευση ενός θέματος, αλλά περιέχει και πληροφορίες ιστορικές, γεωγραφικές, κοινωνικές, γλωσσικές, επιστημονικές, φιλοσοφικές κτλ.

Στο πλαίσιο του μαθήματος του γλωσσικού γραμματισμού μπορεί να γίνεται επεξεργασία των κειμένων με την παρουσία και του συμβούλου ψυχολόγου με κύριο

² Το κείμενο της ενότητας 2.5.2. αποτελεί διασκευή ενός αρχικού κειμένου της Ελένης Χοντολίδου που έχει δημοσιευτεί στο Π.Σ. του 2002.

σκοπό την ενδυνάμωση των κοινωνικών χαρακτηριστικών τους και την τόνωση της αυτοπεποίθησής τους.

2.6. Δεξιότητες, υλικό και δραστηριότητες

Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζονται αναλυτικά οι δεξιότητες που προσδοκείται να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι στο τέλος του διετούς κύκλου μαθημάτων, καθώς και ορισμένα από τα κειμενικά είδη που μπορούν να ασχοληθούν αλλά και ενδεικτικές δραστηριότητες. Εννοείται ότι οι πίνακες αυτοί είναι ανοικτοί.

A. ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

A.1. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ

Προσδοκώμενες δεξιότητες	Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες
Στο τέλος του διετούς κύκλου σπουδών οι εκπαιδευόμενοι: -να είναι σε θέση να κατανοούν έναν διάλογο σε καθημερινό λόγο για θέματα που σχετίζονται με τα ενδιαφέροντά τους	-καθημερινές συζητήσεις, τηλεφωνική επικοινωνία, συζητήσεις για κοινωνικά και εργασιακά θέματα, παράπονα, αφηγήσεις γεγονότων, περιγραφές	-στο πλαίσιο των μαθημάτων δίνονται ευκαιρίες για συζητήσεις, διαλόγους για θέματα που ενδιαφέρουν τους εκπαιδευόμενους, ζητείται να εκφράσουν την άποψή τους, να σχολιάσουν, να ερμηνεύσουν κτλ.
-να είναι σε θέση να κατανοούν προφορικές δημόσιες ανακοινώσεις που απευθύνονται στο ευρύ κοινό	-ανακοινώσεις δημόσιων φορέων από τα ΜΜΕ, θεατρικά έργα, προφορικά συνθήματα, δημόσιες προσκλήσεις και οδηγίες	-παρακολουθούν εκπομπές με ανακοινώσεις από την τηλεόραση και το ραδιόφωνο, καθώς και θεατρικά έργα
-να είναι σε θέση να κατανοούν προφορικές περιγραφές, εντολές, οδηγίες, συμβουλές, προσκλήσεις και αιτήματα	-περιγραφές ιδιωτικού χαρακτήρα, οδηγίες για ανεύρεση στοιχείων, κατοικιών κτλ. προσωπικές προφορικές προσκλήσεις, ανακοινώσεις πληροφοριών.	-στο πλαίσιο των μαθημάτων δίνονται ευκαιρίες για κατανόηση οδηγιών, προσκλήσεων, αιτημάτων κτλ.
-να είναι σε θέση να κατανοούν και να αναλύουν το νόημα παραγωγωστικών και εξωγλωσσικών στοιχείων σε μια προφορική	-θεατρικά έργα, παρουσιάσεις, συζητήσεις, παρουσιάσεις από τηλεόραση.	-ανάλυση κίνησης ηθοποιών, εκφωνητών στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση, γελοιογραφιών, εικόνων κτλ.

επικοινωνία -να είναι σε θέση να κατανοούν έναν διάλογο, μια συζήτηση που γίνεται σε πιο τεχνικό από τον καθημερινό λόγο για θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος -να διακρίνουν σε μια προφορική επικοινωνία τους παράγοντες που συμμετέχουν σ' αυτήν (πομπός, δέκτης, σκοπός, τόπος, χρόνος, μήνυμα, κανάλι) -να διακρίνουν τις διαφορές που υφίστανται μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου -να χαρακτηρίζουν τα διάφορα επίπεδα προφορικότητας -να κατανοούν κείμενα της προφορικής λογοτεχνίας (παροιμίες, αινίγματα, προφορική ποίηση, τραγούδια κτλ.)	-καθημερινές συζητήσεις, τηλεφωνική επικοινωνία, κοινωνικά θέματα, θέματα εργασιακά, παράπονα, αφηγήσεις γεγονότων, περιγραφές. -συζητήσεις διαφόρων ειδών, αφηγήσεις, περιγραφές, εξιστορήσεις, αναφορές, ειδήσεις, πληροφορίες. -κείμενα διαφόρων ειδών σε προφορικό και γραπτό λόγο -τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές ειδήσεις, διαλέξεις, ανακοινώσεις σε συνέδρια -παροιμίες, τραγούδια, προφορική ποίηση	δραματοποίηση, συμμετοχή σε πραγματικές συνθήκες επικοινωνίας -στο πλαίσιο των μαθημάτων δίνονται ευκαιρίες για συζητήσεις, διαλόγους για θέματα που ενδιαφέρουν τους εκπαιδευόμενους, ζητείται να εκφράσουν την άποψή τους, να σχολιάσουν, να ερμηνεύσουν κτλ. -ακρόαση μαγνητοφωνημένων κειμένων και προσπάθεια εντοπισμού των παραγόντων που συμμετέχουν στην επικοινωνία -ακρόαση μαγνητοφωνημένων κειμένων, απομαγνητοφώνηση και προσπάθεια μετατροπής σε γραπτό προσαρμοσμένο και πλαισιωμένο λόγο -ακρόαση κειμένων και εντοπισμός των χαρακτηριστικών προφορικότητας και γραπτότητας -παρακολούθηση μικρών αποσπασμάτων από ταινίες, χρήση προγραμμάτων προβολής μαγνητοσκοπημένων συμβάντων (π.χ. youtube) -ακρόαση τραγουδιών
--	---	--

A.2. ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Προσδοκώμενες δεξιότητες	Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες
Στο τέλος του διευτούς κύκλου σπουδών οι εκπαιδευόμενοι: -να είναι σε θέση να παράγουν λόγο σε μια συζήτηση σε καθημερινό προφορικό λόγο για θέματα που σχετίζονται με τα ενδιαφέροντά τους	-καθημερινές συζητήσεις, τηλεφωνική επικοινωνία, συζητήσεις για κοινωνικά και εργασιακά, παράπονα, αφηγήσεις γεγονότων, περιγραφές	-το πλαίσιο των μαθημάτων δίνονται ευκαιρίες για συζητήσεις, διαλόγους για θέματα που ενδιαφέρουν τους εκπαιδευόμενους, ζητείται να εκφράσουν την άποψή τους, να σχολιάσουν, να ερμηνεύσουν κτλ.
-να είναι σε θέση να παράγουν λόγο σε μια ποικιλία συνθηκών, ώστε να λύνουν με επιτυχία θέματα που αφορούν τις μετακινήσεις τους, την εργασία τους, τις κρατικές υπηρεσίες κτλ.	-επικοινωνία με υπαλλήλους δημόσιων φορέων, με εργοδότες, με πωλητές κτλ., π.χ. στην Εφορεία, στη Νομαρχία, στη Δημαρχία, στο Ληξιαρχείο	παιχνίδια ρόλων με συμμετοχή ανάλογων προσώπων
-να είναι σε θέση να οργανώνουν προφορικά την παρουσίασή τους σε διαφορετικά περιβάλλοντα και για διαφορετικούς σκοπούς	-περιγραφές ιδιωτικού χαρακτήρα, οδηγίες για ανεύρεση στοιχείων, κατοικιών κτλ., προσωπικές προφορικές προσκλήσεις, ανακοινώσεις πληροφοριών.	-στο πλαίσιο των μαθημάτων δίνονται ευκαιρίες για κατανόηση οδηγιών, προσκλήσεων, αιτημάτων κτλ.
-να είναι σε θέση να παράγουν προφορικές δημόσιες ανακοινώσεις που απευθύνονται στο ευρύ κοινό	-ανακοινώσεις δημόσιων φορέων από τα ΜΜΕ, θεατρικά έργα, προφορικά συνθήματα, δημόσιες προσκλήσεις και οδηγίες	-παράγουν εκπομπές με ανακοινώσεις από την τηλεόραση και το ραδιόφωνο, καθώς και θεατρικά έργα
-να είναι σε θέση να παράγουν προφορικές περιγραφές, εντολές, οδηγίες, συμβουλές, προσκλήσεις και αιτήματα	-περιγραφές, προσκλήσεις, αιτήματα	-παιχνίδια ρόλων, παρουσίαση των ειδήσεων της ημέρας, ανάπτυξη θεμάτων επικαιρότητας, μετατροπή γραπτής

-να είναι σε θέση να συμμετέχουν σε συζητήσεις και να παράγουν λόγο πιο τεχνικό από τον καθημερινό.	-συζητήσεις επί ειδικών θεμάτων	πρόσκλησης σε προφορική
-να είναι σε θέση να παράγουν προφορικές ανακοινώσεις που αφορούν ειδικές κοινωνικές ομάδες	-προφορικές ανακοινώσεις διαφόρων ειδών	-δημιουργία συζητήσεων για προκύπτοντα θέματα με αφορμή κείμενα, γεγονότα κτλ.
-να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν συνειδητά παραγωγιστικά και εξωγλωσσικά στοιχεία σε μια προφορική επικοινωνία	-επιτόνιση, παύσεις, ρυθμός ομιλίας, κινήσεις σώματος, κινήσεις ματιών, στοιχεία νοηματικής γλώσσας	-συγγραφή ανακοινώσεων με λόγο διαφοροποιημένο, ανάλογα με το κοινό-αποδέκτη (μαθητές μικροί, μαθητές μεγάλοι, αλλόγλωσσοι κτλ.)
-να είναι σε θέση να διακρίνουν τον βαθμό προφορικότητας ενός κειμένου που παράγουν οι ίδιοι	-διάφορα κείμενα σε προφορικό και γραπτό λόγο	-παντομίμα, παιχνίδια ρόλων, μετατροπή γραπτού σε προφορικό λόγο, απαγγελία, θεατρικές παραστάσεις, σύγκριση διαφορετικών ειδών προφορικού λόγου
-να είναι σε θέση να παράγουν εκτενή προφορικό λόγο με βάση προσχεδιασμένο διάγραμμα	-πανηγυρικοί λόγοι, δικανικοί λόγοι, διαλέξεις, ανακοινώσεις, ειδήσεις, πληροφορίες, επιχειρήματα	-σύγκριση κειμένων και εντοπισμός των στοιχείων προφορικότητας
-να είναι σε θέση να γνωρίζουν πότε πρέπει να παίρνουν τον λόγο σε μία συζήτηση και πότε διακόπτουν το συνομιλητή τους	-συζητήσεις διαφόρων ειδών, στρογγυλές τράπεζες, συνεδριάσεις	-άσκηση στη σύνταξη διαγράμματος και εκφώνηση εκτενούς προφορικού λόγου
-να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τεχνικά μέσα για την παραγωγή ή αποθήκευση προφορικού λόγου (τηλέφωνο, μαγνητόφωνο, Η/Υ,	-τηλεφωνική επικοινωνία με υπηρεσίες, με ιδιώτες, με φιλικά πρόσωπα	-άσκηση σε οργανωμένες συζητήσεις επί ενός θέματος, συμμετοχή σε συνεδριάσεις του συλλόγου των καθηγητών
		-δραματοποίηση, μαγνητοφώνηση διαλόγων, περιγραφών κτλ.

τηλεφωνητής κτλ.) -να είναι σε θέση να κατασκευάζουν στίχους τραγουδιών		-διαγωνισμοί δημιουργίας προφορικών στιχουργημάτων
---	--	---

Β. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Β.1. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ

Προσδοκώμενες δεξιότητες	Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες
Στο τέλος του διετούς κύκλου σπουδών οι εκπαιδευόμενοι: -να είναι σε θέση να κατανοούν κείμενα καθημερινής χρήσης	-συχνόχρηστες πινακίδες, διαφημίσεις, τιμές προϊόντων, τιμολόγια οργανισμών, μενού, αποδείξεις, ετικέτες προϊόντων, τηλεφωνικός κατάλογος, ημερολόγιο, λεξικά, οδηγίες χρήσης, κινηματογραφικοί υπότιτλοι, χάρτες, γραφήματα, πίνακες	-ενασχόληση με κείμενα από τα αντίστοιχα είδη λόγου ενταγμένα μέσα σε επικοινωνιακές καταστάσεις.
-να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα διάφορα κειμενικά είδη που περιέχει μια εφημερίδα και να γνωρίζουν ποιες είναι οι μορφολογικές και η νοηματικές ιδιαιτερότητες του κάθε είδους	-ειδησεογραφικός λόγος, σχολιογραφικός λόγος, τίτλοι	-σύγκριση διαφορετικών ειδών ως προς τα χαρακτηριστικά τους, εντοπισμός μορφολογικών διαφορών, σύγκριση ίδιων ρεπορτάζ διαφορετικών εφημερίδων
-να είναι σε θέση να εντοπίζουν συνειδητά σε ένα κείμενο τα σημεία που τους ενδιαφέρουν	-κείμενα διαφόρων ειδών λόγου	-εντοπισμός συγκεκριμένων σημείων σε ένα κείμενο
-να είναι σε θέση να κατανοούν και να απολαμβάνουν λογοτεχνικά κείμενα	-λογοτεχνικά κείμενα της ελληνικής λογοτεχνίας	-θεματική ενασχόληση με λογοτεχνικά κείμενα, π.χ. η πόλη μας, η γραφή και η ανάγνωση
-να είναι σε θέση να κατανοούν δοκίμια	-δοκίμια διαφόρων ειδών	-ενασχόληση με δοκίμια
-να είναι σε θέση να κατανοούν τη σχέση κειμένου και εικόνας	-διαφημίσεις, αφίσες, σελίδες του διαδικτύου	-εξαγωγή μηνυμάτων από εικόνα και από κείμενο χωριστά και στη συνέχεια

		προσπάθεια σύνδεσης των νοημάτων, συζήτηση για τη σημασία του χρώματος στα γράμματα
-να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τις επικοινωνιακές συνθήκες μέσα στις οποίες παράγεται ένα κείμενο απλής μορφής	-αποσπάσματα από θεατρικά έργα, είδη τηλεοπτικού λόγου, μαγνητοφωνημένος λόγος διαφόρων ειδών	-αναζήτηση των παραγόντων που συνιστούν την ανάλογη επικοινωνιακή συνθήκη
-να είναι σε θέση να εντοπίζουν τα ουσιαστικά σημεία ενός κειμένου και να κατανοούν τη διάρθρωσή του	-κείμενα διαφόρων ειδών λόγου	-αναζήτηση και εντοπισμός συγκεκριμένων σημείων σε ένα κείμενο. Αναζήτηση της διάρθρωσης του κειμένου
-να είναι σε θέση να κατανοούν κείμενα που μπορεί να συναντήσουν σε ειδικές περιπτώσεις της καθημερινής τους ζωής	-συμβόλαια, οδηγίες χρήσης κτλ. φαρμάκων, άδειες κυκλοφορίας, πώλησης κτλ. ειδικές οδηγίες εντολές του Η/Υ, εντολές ηλεκτρονικών συσκευών, ηλεκτρονικά μηνύματα, βεβαιώσεις, υπεύθυνες δηλώσεις, χρονολόγια, , ορισμοί	-δίνονται διάφορα κείμενα και ζητείται να εντοπίσουν τις επικοινωνιακές συνθήκες μέσα στις οποίες παρήχθησαν
-να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα διάφορα κειμενικά είδη που περιέχουν διάφορα έντυπα ευρείας κυκλοφορίας και να γνωρίζουν ποιες είναι οι μορφολογικές και οι νοηματικές ιδιαιτερότητες του κάθε είδους	-χιουμοριστικά κείμενα, επιστημονικά κείμενα, τουριστικοί οδηγοί, νομικά κείμενα, κείμενα δημόσιας διοίκησης, διακηρύξεις	-ενασχόληση με κείμενα αυτού του είδους, σύγκριση κειμένων, ανεύρεση χαρακτηριστικών των κειμένων
-να είναι σε θέση να κατανοούν και να απολαμβάνουν κλασικά και σύγχρονα λογοτεχνικά κείμενα	-κείμενα της νεοελληνικής και ξένης λογοτεχνίας	-θεματική ενασχόληση με λογοτεχνικά κείμενα, π.χ. το επάγγελμα, ο άνθρωπος, η φύση κτλ.

-να είναι σε θέση να κατανοούν ψηφιακά κείμενα και ιδιαίτερες συμβάσεις που χρησιμοποιούνται στα ηλεκτρονικά κείμενα	-ψηφιακά κείμενα και κείμενα ηλεκτρονικά	-σύγκριση ψηφιακών και προφορικών κειμένων -μελέτη χαρακτηριστικών διαφόρων ψηφιακών κειμενικών μορφών (blogs, αλληλογραφία στα ιστολόγια κοινωνικής δικτύωσης, ηλεκτρονική αλληλογραφία κτλ.)
--	--	---

B.2. ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Προσδοκώμενες δεξιότητες	Κειμενικά είδη	Ενδεικτικές δραστηριότητες
Στο τέλος του διετούς κύκλου σπουδών οι εκπαιδευόμενοι: -να είναι σε θέση να παράγουν κείμενα περιγραφικού και βιωματικού χαρακτήρα	-περιγραφές, βιώματα, προσωπικές εντυπώσεις, επιστολές, βιογραφικά σημειώματα, ημερολόγια, αφίσες, μικρές αγγελίες, προσκλήσεις, συνταγές, ευχετήριες κάρτες	-δημιουργία επικοινωνιακών συνθηκών για την παραγωγή ανάλογων κειμένων και επεξεργασία του γραπτού λόγου
-να είναι σε θέση να αποδίδουν περιληπτικά εκτενή κείμενα	-κείμενα διαφόρων ειδών λόγου	-σύνταξη περίληψης
-να είναι σε θέση να συμπληρώνουν έντυπα καθημερινής χρήσης	-αιτήσεις, δηλώσεις, βεβαιώσεις, χρονολόγια, ημερολόγια, τιμολόγια, αποδείξεις	-δημιουργία επικοινωνιακών συνθηκών για την παραγωγή ανάλογων κειμένων και επεξεργασία του γραπτού λόγου
-να είναι σε θέση να συντάσσουν σύντομα κείμενα καθημερινής χρήσης	-αιτήσεις, δηλώσεις, στατιστικά, χρονολόγια, ημερολόγια, βεβαιώσεις, αναφορές, υπομνήματα, αποδείξεις	-δημιουργία επικοινωνιακών συνθηκών για την παραγωγή ανάλογων κειμένων και επεξεργασία του γραπτού λόγου

-να είναι σε θέση να παράγουν κείμενα διαφόρων ειδών λόγου	-επιστημονικός λόγος, επιχειρηματολογικός, λογοτεχνικός, ειδησεογραφικός κτλ.	-δημιουργία επικοινωνιακών συνθηκών για την παραγωγή ανάλογων κειμένων και επεξεργασία του γραπτού λόγου
-να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τους επικοινωνιακούς παράγοντες που καθορίζουν τη μορφή και δομή του κειμένου που παράγουν	-κείμενα διαφόρων ειδών	-επεξεργασία του γραπτού λόγου που παράγουν
-να είναι σε θέση να παράγουν (στο μέτρο του δυνατού) λογοτεχνικά κείμενα	-απλά λογοτεχνικά κείμενα	-διαγωνισμοί ποίησης, λογοτεχνίας, ιδεοθύελλα, δημιουργική γραφή, συνεργασίες σε περιοδικά και εφημερίδες
-να είναι σε θέση να παράγουν ψηφιακά κείμενα	-εμαιλ, μικρά ιστολόγια	-ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ σχολείων

Γ. ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Προσδοκώμενες δεξιότητες	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες
Στο τέλος του διετούς κύκλου σπουδών οι εκπαιδευόμενοι: -να είναι σε θέση να γράφουν ορθογραφημένα απλά κείμενα και να γνωρίζουν βασικούς κανόνες ορθογραφίας που αφορούν το συλλαβισμό, τον τονισμό, τις καταλήξεις κτλ.	-χρήση κεφαλαίων-μικρών, χρήση μονοτονικού, χρήση συλλαβισμού, ορθογραφημένη γραφή ονομάτων, ρημάτων, άκλιτων μερών του λόγου, χρήση στίξης, ορθογραφημένη χρήση παραγωγικών καταλήξεων	-ορθογραφικές ασκήσεις με φύλλα εργασίας, επεξεργασία του γραπτού λόγου, βελτιωτικές διορθώσεις επί τόπου
-να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν	-ονομασίες μερών του λόγου (άρθρο, ουσιαστικό	-δραστηριότητες δομής με σκοπό την ορολογία (π.χ.

στοιχειώδεις όρους της Γραμματικής και του Συντακτικού με σκοπό τη βελτίωση του γραπτού λόγου	κτλ.), ονομασίες δευτερευουσών γραμματικών κατηγοριών (αριθμός, γένος, χρόνος κτλ.) , κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις, υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο, επιρρηματικός προσδιορισμός	πρόθεση=πρό+θεση, επίρρημα=επί+ρήμα) (βλ. προσωπική ιστοσελίδα)
-να είναι σε θέση να εξηγούν και να ερμηνεύουν με χρήση γραμματικής μεταγλώσσας ορισμένα απλά και απαραίτητα για τη γλωσσική τους επάρκεια γραμματικοσυντακτικά φαινόμενα	-δικαιολόγηση χρήσης της ενεργητικής αντί της παθητικής φωνής και αντίστροφα, του ονόματος αντί του ρήματος και αντίστροφα, της σειράς των όρων μέσα στην πρόταση κτλ.	-επεξεργασία του γραπτού λόγου, ειδικές ασκήσεις

2.7. Αξιολόγηση του εκπαιδευόμενου

Η αξιολόγηση είναι μια ουσιαστική και απαραίτητη εκπαιδευτική διαδικασία, η οποία λειτουργεί προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των εκπαιδευομένων, των εκπαιδευτικών αλλά και του ίδιου του ΠΣ.

Η αξιολόγηση στα ΣΔΕ μπορεί να γίνεται σε διάφορες φάσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας και για διαφορετικούς σκοπούς.

Κατά την έναρξη των μαθημάτων μιας τάξης μπορεί να γίνεται η *αρχική* ή *διαγνωστική* αξιολόγηση, με την οποία ο εκπαιδευτικός αποκομίζει πληροφορίες για το γλωσσικό επίπεδο αλλά και για τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων. Οι πληροφορίες αυτές βοηθούν τον εκπαιδευτικό να διαμορφώνει το πρόγραμμα διδασκαλίας του μαθήματος. Στα ΣΔΕ αυτό το είδος αξιολόγησης θα πρέπει να γίνεται με διακριτικό τρόπο, με μεθόδους και τεχνικές προσαρμοσμένες στην ηλικία των εκπαιδευομένων, ώστε να αποφεύγονται τυχόν απογοητεύσεις και αντιδράσεις, οι οποίες μπορούν να φτάσουν έως και την άρνηση για φοίτηση.

Σε ορισμένα τακτά ή έκτατα χρονικά διαστήματα (π.χ. κάθε 2 ή 3 μήνες κτλ.) μπορεί να γίνεται η *διαμορφωτική αξιολόγηση*, με την οποία *ελέγχεται* η πορεία των εκπαιδευομένων και δίνονται πληροφορίες στον εκπαιδευτικό για τη βελτίωση της διδακτικής διαδικασίας.

Στο τέλος της χρονιάς μπορεί να γίνεται η *τελική* ή *αθροιστική αξιολόγηση* που δίνει πληροφορίες για την τελική επίδοση των εκπαιδευομένων και για τον βαθμό επίτευξης των διδακτικών και παιδαγωγικών στόχων.

Και τα τρία αυτά είδη των αξιολογήσεων καλό είναι να καταλήγουν σε περιγραφικές αξιολογήσεις και να περιλαμβάνουν ενθάρρυνση και οδηγίες για βελτίωση.

Ορισμένες από τις εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης, προσαρμοσμένες στην ηλικία των εκπαιδευομένων είναι οι εξής: ο *φάκελος των γλωσσών* (portfolio), η *συστηματική παρατήρηση*, η *αξιολόγηση μέσω των σχεδίων εργασίας* και η *αυτοαξιολόγηση* και *αλληλοαξιολόγηση*.

Με βάση τις παραπάνω η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων στα ΣΔΕ είναι κυρίως ανατροφοδοτική. Ο εκπαιδευτικός, δηλαδή, έχοντας υπόψη του πάντα τους επιδιωκόμενους στόχους παρατηρεί και ενισχύει τους εκπαιδευόμενους που υστερούν σε έναν ή περισσότερους τομείς των στόχων. Εννοείται ότι η αξιολόγηση θα πρέπει να είναι ανάλογη των σκοπών και της μεθοδολογίας που διέπουν το γνωστικό αντικείμενο του γλωσσικού γραμματισμού, όπως αναλύθηκαν προηγουμένως, και συγκεκριμένα τα κριτήρια θα είναι το κατά πόσο οι μαθητές έγιναν ικανοί να προσαρμόζουν τον προφορικό και τον γραπτό τους λόγο στις απαιτήσεις της εκάστοτε συνθήκης επικοινωνίας και στο κατά πόσο ο λόγος τους αυτός είναι αποτελεσματικός. Έτσι, μια τελική αξιολόγηση δε θα αξιολογεί τόσο το τελικό προϊόν αλλά τη βελτίωση και την πρόοδο που παρουσίασε ο κάθε εκπαιδευόμενος.

Όσον αφορά τον μη λογοτεχνικό λόγο το κριτήριο θα είναι κατά πόσο γίνονται κατανοητά προφορικά και γραπτά κείμενα και κατά πόσο αυτά που παράγονται είναι αποτελεσματικά για τη συνθήκες επικοινωνίας μέσα στις οποίες παράγονται. Όσον αφορά τον λογοτεχνικό λόγο το κριτήριο θα είναι το κατά πόσο οι μαθητές αισθάνονται τον λογοτεχνικό λόγο και είναι σε θέση να δημιουργήσουν δικό τους προφορικό και γραπτό λόγο με αφορμή το δοσμένο κείμενο αλλά ακόμη και το πόσο λογοτεχνία έχουν διαβάσει.

ΜΕΡΟΣ Β΄ **ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ**

**(Διδακτικές προτάσεις και
εφαρμογές)**

1.
ΓΑΡΔΑΝΗ ΑΘΗΝΑ
(Σ.Δ.Ε. ΦΛΩΡΙΝΑΣ-
ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ)
«ΠΑΜΕ ΜΟΥΣΕΙΟ;»

Πάμε Μουσείο;

Σκοποί-στόχοι

- Να μπορούν να επισκεφθούν ένα Μουσείο
- Να μάθουν πώς διαβάζουμε ένα ενημερωτικό φυλλάδιο
- Να μάθουν ν' αντλούν συγκεκριμένες πληροφορίες για ένα θέμα από ποικίλες πηγές
- Σύνταξη μιας αίτησης, ενός email
- Εμπλουτισμός του λεξιλογίου
- Σύνταξη μιας επιστολής
- Να ασκηθούν στη σύνταξη και την ορθογραφία
- Να μάθουν να ξεχωρίζουν τα μέρη του λόγου
- Να μάθουν τις ομόηχες λέξεις
- Να μάθουν να αριθμούν με γράμματα
- Να λειτουργήσουν ομαδικά και συνεργατικά

Μέσα-Υλικά

- Ενημερωτικά φυλλάδια
- Η/Υ
- Βιντεάκι
- Λεξικό

Διάρκεια: 9-10 ώρες

Μέθοδοι διδασκαλίας

- Καταιγισμός ιδεών
- Εισήγηση
- Ομαδοσυνεργατική
- Διάλογος
- Επίσκεψη στο πεδίο

1^η συνάντηση (Αφόρμηση)

- Επίσκεψη σε μια έκθεση φωτογραφίας στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, στη Φλώρινα, με τίτλο: «Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. Τα γαλλικά στρατεύματα στη Φλώρινα». Εκεί είπαμε λίγα για τα εκθέματα γενικά του Μουσείου αυτού, είδαμε και σχολιάσαμε την αφίσα, μιλήσαμε για τον τρόπο που παρουσιάζονται τα εκθέματα, καθώς και για το ιστορικό πλαίσιο της έκθεσης. Μετά διαβάσαμε μαζί τις λεζάντες και σχολιάσαμε.

2^η συνάντηση (2 ώρες)

- Είδαμε και το βιντεάκι με τον Σαλονικιό στο Παρίσι (<https://www.youtube.com/watch?v=dQjA0S3qZT0>), για να δείξουμε με χιουμοριστικό τρόπο το πρόβλημα της έλλειψης μουσειακής παιδείας στην Ελλάδα.
- Στην τάξη κάναμε συζήτηση για το αν οι εκπαιδευόμενοι έχουν επισκεφθεί Μουσεία και ποια, πόσα είδη Μουσείων υπάρχουν κ.λ.π. Είπαμε ποια Μουσεία υπάρχουν στην πόλη μας (Αρχαιολογικό, Σύγχρονης Τέχνης, Πινακοθήκη Φλωρινιωτών ζωγράφων, Εργαστήρια ζωγράφων, Λαογραφικό).

- Στη συνέχεια συζητήσαμε για τις διαδικασίες που χρειάζονται για να γίνει ένα Μουσείο: συλλογή αντικειμένων, φύλαξη και συντήρηση, ιστορική μελέτη, παρουσίαση, ξεναγήσεις κι έτσι βρήκαμε τους ειδικούς που εργάζονται για τα Μουσεία (αρχαιολόγοι, μουσειολόγοι, φύλακες, συντηρητές, εργάτες, ξεναγοί).
- Μέσα από τη συζήτηση προέκυψε Λεξιλόγιο για τα Μουσεία. Τις λέξεις τις χωρίσαμε σε ουσιαστικά, επίθετα και ρήματα.

3^η συνάντηση (1 ώρα)

- Είδαμε ένα βίντεο με το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης και μιλήσαμε για την πλούσια πολιτιστική μας κληρονομιά και τη σημασία της αρχιτεκτονικής ενός Μουσείου.
- Αποφασίσαμε να κάνουμε μια αίτηση επίσκεψης στο Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης μας, ζητώντας να μας ανοίξουν τις απογευματινές ώρες, που λειτουργεί το σχολείο. Τους έδωσα το έγγραφο και την κάναμε όλοι μαζί, αφού εξήγησα τον τρόπο.
- Συντάξαμε κι ένα email προς το Διευθυντή του Μουσείου και είπαμε τη διαφορά στη σύνταξη email και επιστολής.

4^η συνάντηση (2 ώρες)

- Βρήκαμε στο διαδίκτυο πληροφορίες για το Αρχαιολογικό Μουσείο Φλώρινας και διαβάσαμε το ενημερωτικό φυλλάδιο.

Χωρισμός σε ομάδες

- 1^η ομάδα: Περίοδοι της ελληνικής ιστορίας που καλύπτει το Μουσείο. Ανέλαβαν να βρουν γι' αυτές πληροφορίες από το διαδίκτυο, καθώς και εικόνες.
- 2^η ομάδα: Είδη ευρημάτων του Μουσείου: γλυπτά, ψηφιδωτά, εργαλεία, αντικείμενα, κ.λ.π. Ανέλαβαν να βρουν εικόνες και πληροφορίες.
- 3^η ομάδα: Ανάλυση των όρων με τη βοήθεια του λεξικού, π.χ. Εφορεία, προϊστορικός, κλασικός, ελεύθερη είσοδος

- Είπαμε για το ελληνικό και το λατινικό σύστημα αρίθμησης με αφορμή την ΚΘ΄ Εφορία προϊστορικών αρχαιοτήτων, στην οποία ανήκει το Αρχαιολογικό Μουσείο Φλώρινας
- Ομόηχες λέξεις: ευφορία, Εφορία, Εφορεία
- Λέξεις σε –είο

5^η συνάντηση (1 ώρα)

- Επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Φλώρινας έχοντας μαζί τους τις σημειώσεις για τις ιστορικές περιόδους. Τους είπα να διαλέξουν από κάθε όροφο το εύρημα που τους προκάλεσε ιδιαίτερη εντύπωση και να κρατήσουν επί τόπου κάποιες σημειώσεις.

6^η συνάντηση (2 ώρες)

- Τους έδωσα οδηγίες για το πώς γράφουμε μια επιστολή, με σκοπό να γράψουν επιστολή σε ένα φιλικό ή συγγενικό τους πρόσωπο, όπου να περιγράφουν τις εμπειρίες που βίωσαν στο Μουσείο χρησιμοποιώντας και το λεξιλόγιο που δημιουργήσαμε και να μιλήσουν και για το έκθεμα που τους εντυπωσίασε.

- Είπαμε για τα είδη των επιστολών, ανάλογα με το σκοπό που έχουν
- Έγραψαν την επιστολή, καθώς και εξωτερικά τον φάκελο.
- Στη συνέχεια ο καθένας διόρθωσε άλλου την επιστολή, τόσο από ορθογραφική άποψη όσο κι από συντακτική.

Γαρδάνη Αθηνά
Φιλολόγος ΣΔΕ Φλώρινας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Λεξιλόγιο για τα Μουσεία

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

έργα, εκθέματα, ευρήματα, ανασκαφές
 συλλογή: μόνιμη ή περιοδική
 αγάλματα, γλυπτά, πίνακες, αγγεία
 χώρος, αίθουσες, επισκέπτης
 λεζάντες, κείμενο, κατάλογος, φυλλάδιο
 εποχές, πολιτισμοί, πανόραμα
 ξενάγηση, ξεναγός
 Μουσειολόγος, Αρχαιολόγος, Συντηρητής

ΕΠΙΘΕΤΑ

πρωτότυπος, σπάνιος, εκθεσιακός, μοναδικός, αντιπροσωπευτικός, διαχρονικός,
 πλούσιος, αταξινόμητος, τρισδιάστατος

ΡΗΜΑΤΑ

παρουσιάζομαι, χρονολογούμαι, εκτίθεται, περιλαμβάνω, στεγάζω,
 κατηγοριοποιούμαι, φέρνω στο φως

Αρχαιολογικό Μουσείο Φλώρινας

Στο **Αρχαιολογικό Μουσείο της Φλώρινας** εκτίθενται ευρήματα ανασκαφών και αντικείμενα παραδόσεων που προέρχονται από αρχαιολογικούς χώρους του νομού Φλώρινας και καλύπτουν μία μακρά χρονική περίοδο, από τους Νεολιθικούς ως και τους Βυζαντινούς Χρόνους. Στόχος του Μουσείου είναι η ανάδειξη της σημαντικής, αλλά ελάχιστα γνωστής στο ευρύ κοινό ιστορίας του νομού, όπως αυτή καταδεικνύεται μέσα από τα πιο αντιπροσωπευτικά κι αξιόλογα αρχαιολογικά κατάλοιπα.

Το κτίριο του Μουσείου είναι διώροφο και περιλαμβάνει τέσσερις (4) αίθουσες στο ισόγειο και μία (1) αίθουσα στον πρώτο όροφο. Στην έκθεση του ισόγειου παρουσιάζεται αρχικά στον επισκέπτη η Προϊστορική Περίοδος με ευρήματα και εποπτικό υλικό από τον οικισμό του Αρμενοχωρίου. Υπάρχει επίσης ενημερωτικό κείμενο για την γεωμορφολογία και τη μακραίωνη ιστορία της περιοχής. Στις δύο γειτονικές αίθουσες εκτίθενται αντιπροσωπευτικά δείγματα γλυπτικής των Ρωμαϊκών κυρίως Χρόνων, ενώ στην τέταρτη το ψηφιδωτό δάπεδο που διακοσμούσε ένα ρωμαϊκό κτίριο στις Κάτω Κλεινές. Στον πρώτο όροφο τέλος υπάρχουν ευρήματα Ελληνιστικών Χρόνων από τις ανασκαφές στις Πέτρες Αμυνταίου και στη Φλώρινα (Λόφος Αγίου Παντελεήμονα). Ένα μικρό τμήμα (δεξιά) καταλαμβάνουν τα ευρήματα βυζαντινών χρόνων από τη νησίδα του Αγίου Αχιλλείου Πρεσπών.

Το Μουσείο Φλώρινας έχει οργανώσει στο παρελθόν εκπαιδευτικά προγράμματα για τον αρχαιολογικό χώρο των Πετρών (Πρόγραμμα Μελίνα), καθώς και μουσικές - θεατρικές εκδηλώσεις, βραδιά ποίησης κλπ. Το Μουσείο υπάγεται διοικητικά στη ΙΖ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Συντάκτης
Μ. Λιλιμπάκη-Ακαμάτη, αρχαιολόγος

Πηγή: http://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=3408a

<u>Α'</u> 1	<u>Ι'</u> 10	<u>Ρ'</u> 100	☐	Α	1000
<u>Β'</u> 2	<u>Κ'</u> 20	<u>Σ'</u> 200	☐	Β	2000
<u>Γ'</u> 3	<u>Λ'</u> 30	<u>Τ'</u> 300	☐	Γ	3000
<u>Δ'</u> 4	<u>Μ'</u> 40	<u>Υ'</u> 400	☐	Δ	4000
<u>Ε'</u> 5	<u>Ν'</u> 50	<u>Φ'</u> 500	☐	Ε	5000

Ελληνικό σύστημα αρίθμησης

Ρωμαϊκοί αριθμοί

- $I = 1$
- $V = 5$
- $X = 10$
- $L = 50$
- $C = 100$
- $D = 500$
- $M = 1.000$

Επιστολές που έγραψαν οι εκπαιδευόμενοι

Φηορίνα, 5-4-2043

Αγαπητέ μου Αφροδίτη,

Σου γράφω για τα σου ηω οει ηήα στο Μουσείο της Φλωρεντίας. και ήθελα να σου περιγράψω πόσο πολύ με ενέει διαδαν τα εύρηματα που είδα μέσα στο Μουσείο.

Είχε μέσα εύρηματα από την εποχή του γιθου, από την εποχή του Καθικού και την εποχή του διδύρου.

Αυτό που μου έκανε εντίηωση περισσότερο είναι, ή εποχή του γιθου κατά την οποίαν, είχαν φτιαστεί διάφορα εργαλεία, όπως για παράδειγμα είχαν σφυριά από ήετρα μαχαίρια, για τα κάνουν τις λαθηφονίες τους εργαδίες

Αυτό που μου άρεσε είναι οει υπάρκαν τόσα πολλά εύρηματα που μάς θυμίζουν

Φλώρινα, 5 Απριλίου 2013

Αγαπητή μου Μαρία,

Σου γράφω για να σου πω ΟΤΙ την ΤΡΙΤΗ
με το σχολείο και τους καθηγητές μας
πήγαμε στο μουσείο της Φλώρινας, και
δουμάσαμε τα αρχαία της ΕΥΡΕΤΕΡΗΣ
περιοχής να σου πω και να σου
δειχθώ την εμπειρία μου.

✓ Το μουσείο μου αρέσει γιατί είχε μεγά
πολλά ευρήματα της περιοχής μας και αυτό
που μου αρέσει η επιβλητική αίθουσα.

* ✓ Το Μνημείο που με εντυπώσε ήταν
η μαρμάρινη επιτύμβια αετωματική στήλη
με παράσταση Ιησού, και πολλά άλλα ευρήματα
από την Ελληνιστική περίοδο, την Βυζαντινή
περίοδο.

* ✓ Επίσης μου αρέσαν τα αρχαιολογικά
αγγεία τα χρηστικά τα πολεμικά και
τα ψιφιδότα επίσης.

Σε προσκαλώ να έρθεις στην Φλώρινα
και να σε ξεναγήσω όχι μόνο στο μουσείο
αλλά και σε όλη τη πόλη.

Σε φιλώ Αντώνης

Σε φιλώ

Αντώνης

Φλώρινα, 5.4.2013

Αγαπημένη μου μητέρα,
Σου γράφω αυτό το γράμα, για να σου πω
οτι πήγαμε με το σχολείο στο ~~μουσείο~~
Αρχαιολογικό μουσείο της πόλης μας,
και να σου ^{διηγηθώ} (πιά) το πως περάσαμε και
τι είδαμε.

Μου άρεσε, γιατί πήγα πρώτη φορά και
είδαμε μέσα αρχαία γλυπτά, ερμάρκια
και διάφορα αντικείμενα της εποχής εκείνης.
Και πως ζούσαν οι άνθρωποι τις εποχές
εκείνης.

Τό μουσείο είχε μέσα ευρήματα από
τα προϊστορικά χρόνια μας έδειχνε τις
ασχολίες των κατοίκων, χωράφια -
κυνήγι - ψάρεμα καθώς επίσης ευρήματα
απο ρωμαϊκή - ~~Βυζαντινή~~ Βυζαντινή περίοδο.

Ιδιώτερη εντύπωση μου έκανε μια μαρμάρινη
στήλη με παράσταση δυο βαθυγράμματα επάνω
απο αριστερά προς τα δεξιά.

Ήπτες με κύκλο και δυο γυναίκες.

Τροτορές κάτω γενειοφόρος άνδρας και
νεαρή γυναίκα. Στο αέτομα κύκλος απο
φύλλα κισσού. χρονολογείται απο 2^ο-3^ο αιώνα
Όταν έρθω στην Φλώρινα, σε προσκαλώ
για μια επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο.

Με Αγάπη Χρήστος

entypou

5-4-2017

Αρχ. Μιχαήλ Θ. Δ.

Έρχο με πρώτον να ερωτηθώ για την

Καρί σου ή για και δεύτερον εάν ερώτα

Διαβάζα ή με καλά θα ηθελα να σου

πες με πιθαν από το σχολείο στο μουσείο

και μετά να με πεις ποιο είναι.

Είχα πει διόφορα

από τα του Μουσείου και Βίβλιν

και φωνήεντα. ότι ηδὲ στο μουσείο δεν

είχα δι τὰ χρονία.

το μουσείο μεθα ήχε στο πρώτο ορόφο

εβρ. και από το ιστορικά χρονία. στο

δεύτερο ορόφο σχέδια πλινθίων και Αλφια

και Βιγνιτών ηχόνει.

η δέξερη έντιμηση του και του ΑΡΕΞΕ ήται

το πάντο τις Βαθυλίκης του Αγίου

ΑΧΙΛΛΕΙΩΝ. Η αναγλυφή πλάκα του ταφού του

Αναγλυφή πλάκα ενός τάφου

2.
ΓΑΡΔΑΝΗ ΑΘΗΝΑ
(Σ.Δ.Ε. ΦΛΩΡΙΝΑΣ-
ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ)
«ΦΤΟΥ ΞΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ...»

ΦΤΟΥ ΞΕΛΕΥΘΕΡΙΑ...

Σκοποί-στόχοι

- Να περιγράψουν μια εικόνα
- Να είναι σε θέση να δώσουν τίτλους σε εικόνες
- Να κατανοήσουν μια έννοια μέσα από εικόνες και τραγούδια
- Να εισχωρήσουν στις βαθύτερες σημασίες κι αποχρώσεις μιας έννοιας
- Να εκφραστούν ελεύθερα γραπτά
- Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους
- Να σχολιάσουν και να κρίνουν μια ταινία
- Να μάθουν για τους παράγοντες μιας ταινίας
- Να αποκτήσουν ιστορικές γνώσεις και να κάνουν ιστορικές συγκρίσεις σε εποχές και λαούς
- Να μάθουν τη χρήση του επιθέτου

Μέσα-Υλικά

- Λεξικό
- Φωτογραφίες σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή
- Η/Υ
- Ταινία: «Οι ζωές των άλλων»
- Εφημερίδες, Περιοδικά

Διάρκεια: 13 ώρες

Μέθοδοι διδασκαλίας

- Ομαδοσυνεργατική
- Διάλογος
- Καταιγισμός ιδεών
- Φύλλο εργασίας

1^η συνάντηση (Αφόρμηση)

Επίσκεψη σε έκθεση φωτογραφίας με θέμα: «Φτου ξελευθερία», στη διάρκεια της οποίας προέτρεψα τους εκπαιδευόμενους, εργαζόμενοι σε ομάδες, να βάλουν τίτλους στις φωτογραφίες. Σε μια ομάδα ανέθεσα να βγάλουν φωτογραφία καθεμιά από τις φωτογραφίες της έκθεσης, για να τις δούμε και στην τάξη. Επίσης τους είπα να βρουν την φωτογραφία που τους άρεσε περισσότερο.

2^η συνάντηση (2 ώρες)

- Διαβάσαμε στην τάξη τους τίτλους που έδωσαν οι εκπαιδευόμενοι στις φωτογραφίες της έκθεσης: «Φτου ξελευθερία», συζητήσαμε για το κατά πόσο αποδίδουν το περιεχόμενο των φωτογραφιών και τις σχολιάσαμε ως προς το νόημά τους.
- Παράλληλα, μέσα από την απεικόνιση της ελευθερίας στις φωτογραφίες, κάναμε μια πρώτη εισαγωγή στο θέμα και διακρίναμε ότι γενικά υπάρχουν δυο είδη ελευθερίας: η εξωτερική (π.χ. παιδιά που παίζουν ανέμελα) και η εσωτερική (π.χ. φιγούρα που βαδίζει προς το φως). Κάναμε και τις απαραίτητες διευκρινίσεις για τη λειτουργία του συνειρμού.
- Με τη βοήθεια του λεξικού βρήκαμε ακριβώς τι είναι τίτλος και μιλήσαμε για το πού συναντούμε τίτλους. Μετά είπαμε ποια είναι τα χαρακτηριστικά τους

και με ποια μέσα το πετυχαίνουν αυτό (μεταφορές, ερωτήσεις, σημεία στίξης, ελλειπτικές προτάσεις, κ.λ.π.).

- Άσκηση: Βρήκαμε τίτλους σε εφημερίδες και περιοδικά που να ανταποκρίνονται στα παραπάνω χαρακτηριστικά, εργαζόμενοι σε ομάδες, π.χ. άλλοι αναζητούσαν τίτλους με αρκετά σημεία στίξης, άλλοι με μεταφορά, κ.λ.π. και στο τέλος εξετάσαμε αν οι τίτλοι ανταποκρίνονταν στο κείμενο που ακολουθούσε.

3^η συνάντηση (1 ώρα)

- Βρήκαμε φράσεις και ονοματικά σύνολα με τη λέξη «ελεύθερος», π.χ.: ελεύθερος διάλογος, ελεύθερη ψυχή, ελεύθερος τύπος, ελεύθερο ζώο, ελευθερία ή θάνατος, ελεύθερος και ωραίος, ελεύθεροι πολιορκημένοι.
- Μιλήσαμε για τη χρήση του επιθέτου και, για την καλύτερη κατανόησή του, κάναμε ασκήσεις με αντικατάσταση του «ελεύθερος» με άλλα επίθετα στις παραπάνω φράσεις.
- Με βάση τη φωτογραφία που άρεσε περισσότερο στον κάθε εκπαιδευόμενο, τους έβαλα να γράψουν ή να πουν προφορικά γιατί τους άρεσε.

4^η συνάντηση (2 ώρες)

Χωρισμός σε ομάδες

1^η ομάδα: Μιλήσαμε πιο αναλυτικά για τα είδη της ελευθερίας, με βάση τις φωτογραφίες (ατομική, κοινωνική, πολιτική, πνευματική, ψυχολογική, ηθική) και τους έβαλα να κατατάξουν τις φωτογραφίες ανάλογα με το είδος της ελευθερίας που απεικονίζουν και να μου σχολιάσουν σύντομα την επιλογή τους.

2^η ομάδα: Πήραν τα κείμενα που έγραψε ο καθένας για τη φωτογραφία που του άρεσε και έκαναν τις απαραίτητες διορθώσεις, ενώ μετά τα παρουσίασαν στην τάξη με τον απαραίτητο σχολιασμό.

3^η ομάδα: Διάβασαν αποφθέγματα σχετικά με την ελευθερία, τα κατέταξαν ανάλογα με το είδος της ελευθερίας στην οποία αναφέρονταν αυτά και ανέλυσαν 2 από αυτά που τους έκαναν μεγαλύτερη εντύπωση. Στη συνέχεια τα παρουσίασαν στην ολομέλεια της τάξης.

5^η συνάντηση (2 ώρες)

Προβολή ταινίας: «Οι ζωές των άλλων»

6^η συνάντηση (2 ώρες)

- Ξεκινήσαμε συζήτηση για την ταινία κι αναφερθήκαμε στην υπόθεση, στην εποχή και στα πρόσωπα της ταινίας.
- Μιλήσαμε για τα είδη ταινιών και τους παράγοντες μιας ταινίας: σενάριο, σκηνοθέτης, ηθοποιοί, μουσική, φωτογραφία, κ.λ.π., ενώ γράψαμε στον πίνακα και το σχετικό λεξιλόγιο.
- Χωρισμός σε ομάδες: Τους έβαλα να συζητήσουν και να γράψουν λίγα πράγματα για τα εξής θέματα:

1^η ομάδα: Τις ιστορικές συνθήκες της εποχής, όπως φαίνονται από την ταινία

2^η ομάδα: Πώς καταπατούνταν η ελευθερία την εποχή εκείνη;

3^η ομάδα: Ποια φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας συναντούμε στην ταινία;

Στο τέλος ενώσαμε τα παραπάνω σε ένα ενιαίο κείμενο.

7^η συνάντηση (2 ώρες)

- Μετά από το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων για παρόμοια φαινόμενα καταπάτησης της ελευθερίας στην Ελλάδα αναφερθήκαμε στις σημαντικότερες περιόδους της νεοελληνικής ιστορίας που η ελευθερία δοκιμάστηκε στην Ελλάδα. Μετά από καταιγισμό ιδεών καταγράψαμε την περίοδο της Τουρκοκρατίας, τον ελληνοϊταλικό πόλεμο, τον εμφύλιο πόλεμο, την περίοδο της χούντας των συνταγματαρχών.
- Εντοπίσαμε εκείνες τις φράσεις για την ελευθερία που έμειναν ιστορικές: «Ψωμί-παιδεία-ελευθερία», «Κάλλιο 'ναι μιας ώρας ελεύθερη ζωή...», «Ελευθερία ή θάνατος», «ΟΧΙ», κ.λ.π.
- Στη συνέχεια σε συνεργασία με την καθηγήτρια πληροφορικής βρήκαν οι εκπαιδευόμενοι στο You tube, εργαζόμενοι σε ομάδες, βιντεάκια με τραγούδια ή σκηνές από ταινίες που σχετίζονται με τις αντίστοιχες περιόδους: «Θούριος», «Το τραγούδι της λευτεριάς» της Βέμπο, «Ο δρόμος» του Μάνου Λοΐζου και σκηνή από την ταινία «Ψυχή βαθιά» του Παντελή Βούλγαρη. Τα είδαμε όλοι μαζί και διαπιστώσαμε την διαχρονική ανάγκη του Έλληνα και του ανθρώπου γενικά για ελευθερία.

8^η συνάντηση (1 ώρα)

Οι εκπαιδευόμενοι συμπλήρωσαν ένα φύλλο εργασίας.

Γαρδάνη Αθηνά
Φιλολόγος ΣΔΕ Φλώρινας

Παράρτημα

Φωτογραφίες από την έκθεση «Φτου ξελευθερία...»

Τίτλος

1. φράση ή λέξη που καθορίζει κάποιο βιβλίο ή, γενικά, κάποιο έργο
*Ο Λαπαθιώτης έχει γράψει ένα υπερσurreαλιστικό ποίημα με **τίτλο**: Βάο, Γάο, Δάο*
*Μας ζήτησε να γράψουμε μια έκθεση με έναν πολύ μακροσκελή **τίτλο***
*Αυτός ο γλύπτης βάζει όλο ξενικούς **τίτλους** στα γλυπτά του*
2. (στον πληθυντικό) τα στοιχεία ενός έργου κινηματογραφικού ή τηλεοπτικού (ποιος παίζει, ποιοι είναι οι συντελεστές κλπ) που εμφανίζονται στην αρχή ή στο τέλος του έργου
3. καθιερωμένο αξίωμα ή τιμητική ονομασία σε κοινωνική, επιστημονική ή άλλη ομάδα ατόμων
Στον Εδουάρδο Η΄ δόθηκε ο τίτλος του δούκα του Ουίνδσορ

4. επίσημο, νομιμοποιητικό έγγραφο με το οποίο κατοχυρώνεται η ιδιοκτησία ή το δικαίωμα σε μέρος αυτής
*Και φέτος εκδόθηκαν **τίτλοι** του Ελληνικού Δημοσίου
Έχετε **τίτλους** ιδιοκτησίας, από τους οποίους να αποδεικνύεται ότι είστε εσείς ο ιδιοκτήτης;*
5. η επωνυμία εταιρείας, ιδρύματος ή αντικειμένου με την οποία είναι γνωστή στο ευρύ κοινό και είναι κατοχυρωμένη από τον νόμο
*αρκετά φαρμακευτικά σκευάσματα κυκλοφορούν με διαφορετικούς εμπορικούς **τίτλους** ενώ, ουσιαστικά, περιέχουν την ίδια δραστική ουσία*

Πηγή: Διαδίκτυο

Λεξιλόγιο για τις ταινίες

Η ταινία παρακολουθείται ευχάριστα, διαδραματίζεται, δημιουργεί φορτισμένη ατμόσφαιρα, προξενεί χαρά / θλίψη / αγωνία, ξεκουράζει, προκαλεί συναισθηματική φόρτιση, ακουμπά το θεατή, κ.λ.π.

Το σενάριο προκαλεί έκπληξη, είναι απροσδόκητο / συμβατικό / κλασικό, στοχεύει / εξιστορεί / χρησιμοποιεί λεπτομέρειες / δημιουργεί ανατροπές / αξιοποιεί στο έπακρο, κ.λ.π.

Ο σκηνοθέτης κάνει υπέροχη αναπαράσταση / χρησιμοποιεί εντυπωσιακά εφέ, Η σκηνοθεσία είναι αριστουργηματική / μέτρια / ευρηματική, τα πλάνα είναι εντυπωσιακά / ασφυκτικά, η διανομή ρόλων πετυχημένη, κρατάει το ρυθμό, πετυχαίνει τέλεια ισορροπία, κ.λ.π.

Ηθοποιοί: πρωταγωνιστής, ενσαρκώνει / υποδύεται, λαμπερός / εξαιρετικός, ερασιτέχνης, προικισμένος, κλέβει την παράσταση, έχει ταμπεραμέντο, κ.λ.π.

Γράφουν οι εκπαιδευόμενοι για την ταινία «Οι ζωές των άλλων»

Τη μεταπολεμική περίοδο μέχρι την πτώση του τείχους του Βερολίνου, το 1989 το κομμουνιστικό καθεστώς στην Ανατολική Γερμανία χρησιμοποιούσε φασιστικές μεθόδους. Υπήρχε η παρακολούθηση όχι όλων των ανθρώπων, κυρίως των καλλιτεχνών – επωνύμων, από τον κομμουνισμό, ο οποίος ήθελε να γίνει κυρίαρχος της Ανατολικής Γερμανίας. Παρακολουθούσαν, για να ελέγχουν τα πάντα γύρω τους, από φόβο μην ρίξουν την κυβέρνηση και χάσουν την εξουσία. Ακόμη απαγορεύονταν όλες οι συγκεντρώσεις, η έξοδος τις βραδινές ώρες και είχαν τον κόσμο σε στενή παρακολούθηση. Επίσης βάζανε πομπούς στα σπίτια, για να ακούν τα πάντα, ακόμη και τις συζητήσεις που κάνανε. Έτσι τους παρακολουθούσαν καλύτερα, για να δουν ποιους συναντούσαν κάθε μέρα. Κατηγορούσαν αθώους. Έφτιαχναν προδότες εκβιάζοντας ανθρώπους, για να πετύχουν το σκοπό τους. Επίσης είχαν πληροφοριοδότες, όπως τη γυναίκα του συγγραφέα. Λόγω των παραπάνω γεγονότων γινόντουσαν αυτοκτονίες από την καταπίεση, όπως είχαμε εμείς στη χούντα. Η ταινία δηλαδή παρουσιάζει φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας, τα οποία ξεκινούν από αρρωστημένα μυαλά, φιλοδοξία και μανία εξουσίας.

Παλούτσας Χρήστος, Μπάγιος Αντώνης, Παπαϊωάννου Ουρανία, Αποστόλου Ξανθίπη, Χαϊδάρης Γιάννης, Ιωάννου Μαριάνθη

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

«...Φωνάζοντας «αέρα αέρα» καταφέραμε και πιάσαμε 180 αιχμάλωτους. Τους αιχμαλώτους τους χρησιμοποιήσαμε για να κουβαλήσουν τους τραυματισμένους στρατιώτες μας προς την Τρεμπεςίνα. Από την Τρεμπεςίνα, από εκεί που ήταν η έδρα του Συντάγματος, για να ανεβούμε το βουνό βαδίζαμε 6 ώρες ανήφορο και έξι ώρες κατήφορο. Ο ανήφορος δεν μας εσκότωσε όπως ο κατήφορος. Ο κατήφορος διέλυε τα γόνατά μας...

Στη διάρκεια αυτής της τελευταίας μάχης εμένα δεν με καλύπτανε. Είχα βρει μια αγριοροδαριά και έσκαψα μέσα και έβαλα το πολυβόλο και δε φαινόμουν. Στο διπλανό πολυβόλο, του λόχου του δικού μας, ήπεςε μέσα ο όλμος και σκοτωθήκανε και οι τρεις. Στο δικό μας ήπεςε ο όλμος πάνω στο πολυβόλο και έσπασε.

Τραυματιστήκαμε αλλά δεν σκοτωθήκαμε. Έχω καμιά εβδομηνταριά θραύσματα. Μερικά τα έχω ακόμα στο κορμί μου. Τους αιχμαλώτους τους πήγαμε στην έδρα του Συντάγματος. Αρχίσανε αυτοί με τη φουσαρμόνικα να παίζουν «το κορόιδο Μουσολίνι». Για μια στιγμή ξεχάσαμε το στραπάτσο που έγινε εκεί...».

Οι Ιταλοί χτυπάγανε ανελέητα ακόμα και τα αυτοσχέδια χειρουργεία, οι περιπέτειες πολλές, σαν τα βλέπεις ταινία. Μόνο που η ταινία δεν έχει πόνο. Ο Γιώργος Παλαιάκης μαζί με το γεμιστή του Αντώνη Φραγκάκη από το Νιπιδιτό, παίρνουν το δρόμο της επιστροφής με τα πόδια, μέσα στο χιόνι. Οι βομβαρδισμοί των Ιταλών δεν έλεγαν να σταματήσουν. Πολλά νέα παλικάρια θα πεθάνουν εκεί.

Τελικά με ένα ελληνικό φορτηγό φτάσαμε στο πεδινό πυροβολικό και φάγαμε κριθαράκι. Εμείς είχαμε να φάμε πέντε μήνες ζεστό φαγητό και μας έδωσαν λίγο για να μην μας θερίσει το στομάχι, και ένα πορτοκάλι αξέχαστα. Πέρασε το νοσοκομειακό και έτσι φτάσαμε στα Ιωάννινα.

Τι τρώγαμε πέντε μήνες; Άσε μην τα ρωτάς. Τρόφιμα υπήρχαν αλλά με τόσο χιόνι πώς να μας τα φέρουν. Ενάμισι, δύο μέτρα χιόνι. Δεκαπέντε – είκοσι βαθμοί υπό το μηδέν. Από το γιλέο μου, σαν τους σταλαχτίτες κρεμόταν ο πάγος και έφτανε στο έδαφος. Τα γένια μας ήταν παγωμένα, τα χέρια μας τα πόδια μας... Ακόμα φοράω μάλλινες κάλτσες χειμώνα καλοκαίρι. Ήθελαν να μου κόψουν τα δάχτυλα αλλά δεν τους άφησαν. Από τότε δεν έχω κοιμηθεί καλά ξανά το βράδυ. Άσε μην τα ρωτάς... Οι καημένοι οι οδηγοί μας πήγαιναν με σβηστά τα φώτα, γιατί αν τα άναβαν, θα τους σκότωναν τα αεροπλάνα. Εμείς δεν είχαμε τίποτα μπροστά τους. Στα Ιωάννινα στην Ακαδημία, όπου πήγαμε, έμεινα δυο ημέρες. Ούτε να με πλύνουν δεν προλάβαιναν και ήμουν εκεί με τα αίματα. Έθεσα στο λευκό σεντόνι να κοιμηθώ και οι ψείρες έκαναν παρέλαση... έκανα καιρό να απαλλαγώ από δαύτες, παρά το γεγονός ότι κάθε εβδομάδα μας κούρευαν...»

1) Επιλέξτε τη σωστή απάντηση:

A. Οι τραυματισμοί του συγγραφέα

1. Ήταν τόσοι που δεν μπορούσε να κινηθεί
2. Τον οδήγησαν στο θάνατο
3. Ήταν πολλοί, αλλά συνέχισε να μεταφέρει αιχμαλώτους
4. Δεν τους αισθανόταν, μόλις άκουσε το «Κορόιδο Μουσολίνι»

B. Στη διάρκεια της τελευταίας μάχης ο συγγραφέας:

1. Έμεινε μόνος με το πολυβόλο του
2. Δεν είχε όπλα για να πολεμήσει
3. Τραυματίστηκε αυτός κι ο λόχος του αλλά δεν σκοτώθηκαν
4. Εγκατέλειψε τον αγώνα, γιατί έμεινε μόνος

- 2) Τι τίτλο θα βάζατε στην παραπάνω ιστορία;
- 3) Ποιες ελευθερίες καταπατούνται, σύμφωνα με τα λεγόμενα του συγγραφέα, στο παραπάνω απόσπασμα και ποιες όχι;
- 4) «Οι Ιταλοί χτυπάγανε ανελέητα ακόμα και τα αυτοσχέδια χειρουργεία»: Σχολιάστε την παραπάνω φράση του κειμένου.
- 5) Αν σας έλεγαν να γυρίσετε ταινία με βάση τις πληροφορίες που δίνει το κείμενο, πόσες σκηνές θα δημιουργούσατε; Ποιοι θα έπαιζαν στην καθεμιά; Ποιο θα ήταν το σκηνικό και γενικά η σκηνοθεσία;
- 6) Να βρείτε από δύο συνώνυμα για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: διέλυε, ανελέητα, καλύπτανε, να απαλλαγώ.
- 7) Να βρείτε τα επίθετα που υπάρχουν στο απόσπασμα με τα υπογραμμισμένα και να γράψετε τα 3 γένη τους.

3

ΔΗΜΗΤΡΕΛΟΥ ΑΡΓΥΡΩ

(ΣΔΕ ΠΑΤΡΑΣ)

«ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΑ Ή
ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ;»:

*ΕΚΦΡΑΖΩ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΜΟΥ ΜΕ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ*

«Βαρβαρότητα ή Ανθρωπισμός;»: Εκφράζω τη γνώμη μου με επιχειρήματα

Σκοποί-Στόχοι-Επιδιώξεις:

Με αυτήν τη διδακτική ενότητα επιδιώκεται οι εκπαιδευόμενοι/ες:

- Να εξοικειωθούν με τα βασικά στοιχεία δομής της παραγράφου
- Να συντάσσουν γραπτό κείμενο με επιχειρήματα
- Να διακρίνουν το μοτίβο της απόκρυψης και της ειρωνείας στην Καβαφική ποίηση και να αναγνωρίζουν τη διαχρονία και τη δυναμική συγχρονία νοημάτων του ιστορικού ποιήματος του Καβάφη «Περιμένοντας τους βαρβάρους»
- Να αποδεχτούν τη χρησιμότητα επεξεργασίας ιστορικών πηγών στο πλαίσιο ανάλυσης λογοτεχνικών κειμένων: Μια διαθεματική προσέγγιση της Νεότερης και Σύγχρονης Λογοτεχνίας
- να αποκτήσουν την ικανότητα αναζήτησης και οργάνωσης υλικού σε βιβλιοθήκες, λεξικά ή ακόμα και σε ιστότοπους, όπως το εκπαιδευτικό λογισμικό: *ΙΣΤΟΠΟΛΙΣ*
- Να ορίζουν την έννοια βάρβαρος από τους ελληνιστικούς χρόνους έως τη σύγχρονη εποχή της οικονομικής κρίσης, εμπλεκόμενοι σε μια διαδικασία κριτικού στοχασμού
- Να επιλέγουν στοιχεία από τη δοθείσα ειδησιογραφία τα οποία μπορεί να λειτουργήσουν βοηθητικά στη σύνθεση γραπτού κειμένου
- να αντιμετωπίζουν κριτικά και με αυτοπεποίθηση ζητήματα της καθημερινότητας, όπως αυτό της κρίσης των αξιών

Μέσα – Υλικά:

1. Καβαφικό ποίημα: «Περιμένοντας τους Βαρβάρους» (φωτοτυπία)
2. Πίνακας
3. Εκπαιδευτικό λογισμικό ιστορίας: *Ιστόπολις*³
4. Υλικό από το διαδίκτυο
5. Φύλλα εργασίας

³ Λογισμικό που διατίθεται ελεύθερα από το e-yliko για εκπαιδευτική χρήση: <http://e-yliko.gr/Lists/List40/DispForm.aspx?ID=180&Source=http%3A%2F%2Fe%2Dyliko%2Egr%2Fresource%2Fsupportmaterial%2FEduAll%2Easpx>.

6. Άρθρα από εφημερίδες
7. Πίνακας ανακοινώσεων

Διάρκεια:

Οκτώ (8) διδακτικές ώρες

Μέθοδοι διδασκαλίας:

- Ομαδοσυνεργατική
- Διάλογος
- Μετωπική
- Ομαδοσυνεργατική με αξιοποίηση του H/Y
(μια διαθεματική προσέγγιση της γνώσης)

Πορεία διδασκαλίας:

- Δεδομένου του γεγονότος ότι το 2013 κηρύχτηκε λογοτεχνικό έτος Καβάφη σε συνδυασμό με την εκπαιδευτική επίσκεψη που είχε πραγματοποιηθεί στον πολιτιστικό χώρο πολύεδρο⁴ είχε δοθεί το έναυσμα για συζήτηση. Μάλιστα, οι εκπαιδευόμενοι/ες του Β1 τμήματος (Β' κύκλου), στην πλειοψηφία τους, αν όχι στην ολότητά τους, διέθεταν τη δυναμική (λόγω αναγνωστικής ιστορίας) να συμμετάσχουν ενεργά στην εν λόγω μαθησιακή διεργασία, η οποία εξελίχθηκε ως εξής:
- Την πρώτη διδακτική ώρα, διανεμήθηκε στους εκπαιδευόμενους /ες σε έντυπη μορφή το ποίημα « Περιμένοντας τους Βαρβάρους του Κ.Π. Καβάφη. Η εκπαιδευτικός ανακοινώνει στους μαθητές ότι πρόκειται για ένα ιστορικό ποίημα, διαβάζει μεγαλόφωνα τον τίτλο και με ερωταποκρίσεις επιχειρεί να εκμαιεύσει από τους μαθητές την ετυμολογία του όρου «βάρβαροι». (ακούστηκαν εξολοκλήρου διαφορετικές απαντήσεις ενώ λίγοι επιχειρήσαν τη διασύνδεση των βαρβάρων του Καβάφη με τους βαρβάρους του Μεγάλου Αλεξάνδρου – διδαχθείσα ύλη-).

Στη συνέχεια, δύο εκπαιδευόμενοι διαβάζουν αυτοβούλως το ποίημα, ακολουθώντας με ιδιαίτερη ακρίβεια τα σημεία στίξης του αφηγηματικού ποιήματος. Μετά τις ακροάσεις, η εκπαιδευτικός ορίζει τέσσερις ομάδες των τεσσάρων ατόμων με στόχο να προσδιορίσουν το κοινωνικό – πολιτιστικό περίβλημα της ποιητικής τούτης δημιουργίας. Αναγράφονται στον πίνακα δύο θεματικοί

⁴ 150 χρόνια από τη γέννηση του Κ.Π. Καβάφη, 80 χρόνια από το θάνατό του: μια εκδήλωση με θέμα «όνειρες της καθαφικής ποίησης».

άξονες: α)στοιχεία πολιτείας και β) στοιχεία πολίτη «που περιμένουν τους Βαρβάρους...». Στα πλαίσια της ολομέλειας οι εκπρόσωποι τριών από τις τέσσερις ομάδες διστακτικά ανακοινώνουν λέξεις ή φραστικά σύνολα τα οποία εντόπισαν στο ποίημα, ενώ η εκπαιδευτικός ταξινομεί στον πίνακα τα αποτελέσματα της διερευνητικής τούτης διεργασίας ανά θεματικό άξονα. Η ατμόσφαιρα ήταν τεταμένη ενώ μια έκφραση απορίας ήταν ζωγραφισμένη στα πρόσωπα των εκπαιδευόμενων.

- Τη δεύτερη διδακτική ώρα, μεταφερόμαστε στο εργαστήριο της πληροφορικής, όπου σε συνεργασία με τον εκπαιδευτή του πληροφορικού γραμματισμού έχουμε εγκαταστήσει το εκπαιδευτικό λογισμικό ιστορίας «Ιστόπολις». Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό μέσο αξιοποιείται ως αποθετήριο αξιόπιστου πολυμεσικού υλικού. Σε ένα περισσότερο ελκυστικό και οικείο για τους εκπαιδευόμενους του β' κύκλου περιβάλλον, η εκπαιδύτρια επαναπροσδιορίζει τους στόχους της ενότητας_αυτής με αφορμή την ανάθεση νέας δραστηριότητας.

Στην προκειμένη περίπτωση, οι εκπαιδευόμενοι/ες καλούνται να προβούν σε κριτική ανάγνωση συγκεκριμένων ιστορικών πηγών ώστε να «αποκωδικοποιήσουν», διαθεματικά πλέον, την πλάγια έκφραση και την ειρωνεία του ιστορικού Καβαφικού ποιήματος (οι βάρβαροι του Καβάφη είναι ιστορικά πρόσωπα ή αποκύημα της φαντασίας του ποιητή;).

Στο πλαίσιο τούτων των δραστηριοτήτων που προσεγγίζουν την διερευνητική και ανακαλυπτική μάθηση η πορεία της διδασκαλίας έχει ως εξής: η εκπαιδύτρια καθοδηγεί τους εκπαιδευόμενους/ες, κατά ζεύγη (κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή), ώστε να επιλέξουν τη σωστή ενότητα, να περιηγηθούν και να μελετήσουν στοχευμένα το περιεχόμενό της, σε μορφή της αρεσκείας τους (πολυμεσική παρουσίαση, κατάλογος πηγών, κατάλογος οπτικού υλικού, λεξικό όρων), σε εναρμόνιση πάντα με το δοθέν θέμα συζήτησης. Για να αποφευχθεί, όμως, όποια υπέρβαση των στενών χρονικών ορίων η εκπαιδύτρια κοινοποιεί τον τίτλο της πηγής προς διαπραγμάτευση. Τα αποτελέσματα του καταιγισμού ιδεών, που επακολούθησε, ήταν ενθαρρυντικά! Το ευρύτερο ιστορικό πλέγμα του ποιήματος αποκαλύπτεται: «...οι ύπατοι, οι πραιτορες.. όλα δηλωτικά μιας Ρωμαϊκής ή πρώιμης βυζαντινής εποχής...».

Ακολούθως, η εκπαιδύτρια γλωσσικού γραμματισμού προβαίνει στη σύνθεση της παραγόμενης γνώσης (χρήση πίνακα). Οι εκπαιδευόμενοι/ες καλούνται να απενεργοποιήσουν τους υπολογιστές τους (φόβος απόσπασης της προσοχής) και να έχουν

μπροστά τους το καβαφικό ποίημα σε έντυπη μορφή. Επακολουθεί η τεχνική της εισήγησης μέσω της οποίας δίνεται νέα τροπή στη συζήτηση. Ο ρόλος της εκπαιδεύτριας παραμένει υποστηρικτικός: υπογραμμίζει, δια στόματος, σημεία του θεατρικού διαλόγου που αναπαριστούν αισθήματα κορεσμένων από πολιτισμό εποχών αναζητώντας έτσι μάταια μια κάποια λύση, μια ριζική αλλαγή.

Στο επίκεντρο της συζήτησης εισέρχεται ένα διττό πλέον εννοιολογικό σχήμα: παρακμή πολιτισμού - νοσταλγία των βαρβάρων. Η απροσδόκητη τροπή της συζήτησης προκάλεσε τη θετική αντίδραση των εκπαιδευόμενων(προβληματισμός, κριτικός αναστοχασμός): (Ε): «... κυρία οι βάρβαροι του Καβάφη συμβολίζουν την παρακμή; Καμία σχέση με τους βαρβάρους του Μεγάλου Αλεξάνδρου..».

Η εκπαιδεύτρια διαβάζει το αυτοσχόλιο του ίδιου του ποιητή (Αυτοσχόλιο του Καβάφη, Εφημ. «Τα Νέα», 23.4.83) και συνδέει την τότε περιρρέουσα κοινωνική κατάσταση με τη σημερινή. Ο προβληματισμός των μαθητών μετατοπίζεται από το ιστορικό παρελθόν στο σύγχρονο παρόν! Διανέμεται υποστηρικτικό υλικό (άρθρο που ανασύρεται από το διαδίκτυο: «Ανθρωπισμός ή βαρβαρότητα: το νέο ευρωπαϊκό δίλημμα»). Ζητείται από τους εκπαιδευόμενους να μελετήσουν κριτικά το δοθέν άρθρο και να υπογραμμίσουν λέξεις ή φράσεις δηλωτικές της σύγχρονης πολιτιστικής παρακμής (απαιτούμενος χρόνος είκοσι λεπτά).

- Με την έναρξη της τέταρτης διδακτικής ώρας, η εκπαιδεύτρια διανείμει νέο φύλλο εργασίας (3), όπου αναγράφονται οι επιμέρους στόχοι και η προς υλοποίηση δραστηριότητα της υποενότητας: «Εκφράζω τη γνώμη μου με επιχειρήματα». Αρχικά, επιχειρείται η σύνδεση με τα προηγούμενα. Οι εκπαιδευόμενοι/ες έχοντας διαβάσει το άρθρο με τίτλο: «Ανθρωπισμός ή βαρβαρότητα: το νέο ευρωπαϊκό δίλημμα» έχουν ευαισθητοποιηθεί επί του θέματος (Ε): «Κυρία ήταν πολύ ενδιαφέρον... επίκαιρο!».

Το εν λόγω υλικό φάνηκε ότι κινητοποίησε και τους πιο αδιάφορους μαθητές στα πλαίσια μιας οργανωμένης συζήτησης που κατέληξε σε αβίαστες συνάψεις στοιχείων νεωτερικότητας σε σύγκριση με αυτά του ιστορικού- καβαφικού παρελθόντος. Αφού λοιπόν αποσαφηνίστηκε η έννοια της πολιτιστικής παρακμής στη διαχρονία της στη συνέχεια οι εκπαιδευόμενοι ασκήθηκαν ομαδικά⁵ στην

⁵ Υπήρχαν και περιπτώσεις μαθητών που θέλησαν να εργαστούν κατά μόνας για δική τους εξάσκηση.

παραγωγή γραπτού κειμένου με επιχειρήματα (τρόπος οργάνωσης του μαθήματος: επαγωγικός).

Ειδικότερα, με πρωτοβουλία της εκπαιδεύτριας του τμήματος σχηματίστηκαν ομάδες των τριών ατόμων: τα μέλη των ομάδων συνεργάστηκαν, συνθέτοντας γραπτό κείμενο σε μορφή παραγράφων με ότι γνώσεις είχαν (εμπλεκόμενες δεξιότητες: κριτικός στοχασμός – παραγωγή γραπτού λόγου).

Απαιτούμενος χρόνος περάτωσης της εν λόγω δραστηριότητας ήταν είκοσι λεπτά. Οι συμμετέχοντες σε μια αμιγώς δραστηριοκεντρική μαθησιακή διεργασία (Task-based learning) αρχικά δίστασαν αλλά με τη δική μου ενθάρρυνση βίωσαν την ατομική ικανοποίηση και την αναγνώριση της προσπάθειάς τους εντός της ολομέλειας των ομάδων εργασίας.

- Όπως έχει ήδη προαναφερθεί ο απαιτούμενος χρόνος υλοποίησης της θεματικής ενότητας «Βαρβαρότητα ή Ανθρωπισμός; Εκφράζω τη γνώμη μου με επιχειρήματα» ήταν οχτώ διδακτικές ώρες. Τώρα διανύουμε την πέμπτη διδακτική ώρα και ο τρόπος οργάνωσης του μαθήματος παραμένει επαγωγικός! Μέσω τριών νέων-ελεγχόμενων δραστηριοτήτων (φύλλο εργασίας 4) και όχι μέσω διάλεξης στόχος μας είναι η εξοικείωση των εκπαιδευόμενων με τα βασικά στοιχεία επιχειρηματολογικών κειμένων (φραστικά σύνολα εισαγωγής, αιτιολογικές προτάσεις, έκφραση αντίθετης άποψης).

Ιδιαίτερη μάλιστα προσοχή δόθηκε στο περιεχόμενο των κειμένων που διανεμήθηκαν ως συνοδευτικό υλικό του φύλλου εργασίας (κείμενα 5, 6). Τα διαφορετικά κειμενικά είδη (συνέντευξη- δοκίμιο) πάνω στα οποία εργάστηκαν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι αποτέλεσαν πόλο έλξης και σημείο ταύτισης για τους ίδιους με αποτέλεσμα να επιδείξουν ιδιαίτερο ζήλο στη φάση εκπόνησης των δραστηριοτήτων κατά ομάδες. Να επισημανθεί ότι ενδείκνυται η εναλλαγή του τύπου των δραστηριοτήτων από ελεγχόμενες σε καθοδηγούμενες στα πλαίσια μιας διάθεσης «χειραφέτησης» της μαθησιακής διεργασίας (Freire, 1970: 93 στο Tennant, 1997: 125).

Ενδεικτικά να αναφερθεί ότι μέσω της τρίτης κατά σειρά δραστηριότητας η εκπαιδεύτρια προσδοκά οι συμμετέχοντες να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους μέσω της παραγωγής και της ετυμολογικής απόδοσης λέξεων που αντλήθηκαν από τα υπό

διαπραγμάτευση κείμενα (αξιοποίηση λεξικών διαθέσιμων από τη βιβλιοθήκη του σχολείου ή από το διαδίκτυο⁶).

- Καθόλη τη διάρκεια της έβδομης και όγδοης διδακτικής ώρας οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι καλούνται να ξαναδούν κριτικά τις συλλογικές ή ατομικές τους παραγωγές, καθώς δεν υφίσταται πια η σχέση ταύτισης του δημιουργού με το δημιούργημά του. Έχοντας το θεωρητικό υπόβαθρο, μπορούν πλέον να προσεγγίσουν το κείμενο τους από τη σκοπιά του παρατηρητή και να το κρίνουν με τα κριτήρια και τις απαιτήσεις του αποδέκτη (Χαραλαμπίδης, Α. & Χατζησαββίδης, Σ., 1997). Επειδή όμως αρκετοί μαθητές δεν επιθυμούν να «εκτεθούν» ενώπιον της τάξης επιλέγονται τρία γραπτά κείμενα από την εκπαιδευτριά η οποία αποσιωπά τα προσωπικά στοιχεία των δημιουργών, πριν την έναρξη της συλλογικής επαναδιατύπωσης.

Στα πλαίσια εφαρμογής της συγκεκριμένης τεχνικής τη θέση του αποδέκτη λαμβάνει ολόκληρη η τάξη. Αφενός γίνονται διαφορετικές επισημάνσεις εκ των συμμετεχόντων και αφετέρου διενεργείται κριτικός αντίλογος σε κάθε επισήμανση. Όσοι συμμετείχαν στη διαδικασία αυτή φάνηκε ότι προβληματίστηκαν και εξασκήθηκαν όχι μόνο σε θέματα δομής - περιεχομένου ενός επιχειρηματολογικού κειμένου αλλά και σε άλλα γλωσσικά ζητήματα σε αντιστοιχία με τις ανάγκες εκάστοτε κειμένου.

Εν κατακλείδι, μετά την ολοκλήρωση της συλλογικής επαναδιατύπωσης οι παραγωγές αυτές, αφού γράφτηκαν στον υπολογιστή, αναρτήθηκαν σε ένα πίνακα ανακοινώσεων που προσομοίωνε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ειδικότερα το “twitter” στα Σ.Δ.Ε. Πάτρας. Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία ανακοινώθηκε στους εκπαιδευόμενους των άλλων τμημάτων (κυρίως του Β΄ κύκλου) οι οποίοι κλήθηκαν να συμμετάσχουν, αποθέτοντας τη δική τους άποψη δια μέσου ενός σύντομου μηνύματος, υποδυόμενοι είτε τους “twitters” είτε τους “followers”.

Ειδικές Παρατηρήσεις – Αξιολόγηση

- Για τη διδασκαλία της συγκεκριμένης ενότητας, η οποία εντάσσεται στα πλαίσια του λογοτεχνικού γραμματισμού, η εκπαιδευτριά έλαβε υπόψη τούς σκοπούς των προδιαγραφών του Προγράμματος Σπουδών. Κύρια επιδίωξη της ήταν: α) να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/ες τα καταδηλωτικά και τα

⁶ <http://www.greek-language.gr/greekLang/index.html> (διαθέσιμο το λεξικό του Τριανταφυλλίδη)

συνδηλωτικά νοήματα του υπό διαπραγμάτευση ιστορικού ποιήματος, όχι ως μέσο ομφαλοσκόπησης αλλά ως δίαυλος δημιουργίας ενός πλαισίου προβληματισμού (μια διαθεματική προσέγγιση του καβαφικού ποιήματος β) να συναισθανθούν οι εκπαιδευόμενοι/ες τους « φόβους» του Κ.Π. Καβάφη, γεγονός που θα αποτελέσει αφορμή για έκφραση απόψεων και για δημιουργία άλλων κειμένων από τους ίδιους τους μαθητές

γ) να μπορούν να αναγνωρίζουν τα βασικά θέματα της μακρο – δομής της Νέας Ελληνικής γλώσσας και δ) να έρθουν σε επαφή με τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα, αφού λάβουν συνειδητά μέρος σε διαδικτυακές ή μη συζητήσεις ως ενεργοί και ενημερωμένοι πολίτες.

- Προτού προβούμε σε μια πρώτη αποτίμηση του βαθμού επιτευξιμότητας των εκπαιδευτικών στόχων είναι απαραίτητο να επισημανθεί ότι η παρούσα διδακτική πρόταση ενδείκνυται για τμήματα του Β΄ κύκλου και εκπαιδευόμενους με αναγνωστική ιστορία. Επιπλέον, άξιο αναφοράς είναι ότι για το σχολικό έτος 2012 – 2013 παράλληλα εκπονείτο από το Β1 τμήμα του Σ.Δ.Ε. Πάτρας και σχέδιο δράσης με θέμα « Ελληνική Ιστορία & Ελληνικός πολιτισμός». Αυτό συνεπάγεται τη διενέργεια ευκολότερων συνάψεων όσον, όμως, αφορά το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το εν λόγω λογοτεχνικό κείμενο.
- Από την έναρξη μέχρι και το πέρας υλοποίησης των στόχων αυτών οι εκπαιδευόμενοι στην πλειοψηφία τους ανταποκρίθηκαν αρκετά καλά σε σχέση με τον πρώτο, το δεύτερο, τον έκτο και τον έβδομο στόχο. Μάλιστα, η τεχνική της συλλογικής επαναδιατύπωσης (τηρουμένης της ανωνυμίας βάσει κανόνων δεοντολογίας) φαίνεται ότι ενίσχυσε το ομαδικό πνεύμα που υπονομευόταν εξαιτίας ανταγωνιστικών συμπεριφορών. Η συζήτηση ήταν εποικοδομητική και οι επισημάνσεις που διατυπώθηκαν ιδιαιτέρως ενδιαφέρουσες.
- Σε σχέση με τον τρίτο και τον πέμπτο στόχο κρίθηκε επιτακτική η βοήθεια της εκπαιδεύτριας. Ο τρόπος σχεδιασμού του μαθήματος παρέμεινε δραστηριοκεντρικός (Task-based Learning). Η εκπαιδεύτρια ανέλαβε συντονιστικό ρόλο άρχισε να

«συνομιλεί» με τα κείμενα, προτρέποντας τους μαθητές σε μία ανάλογη διαδικασία. Θα ήταν παράλειψη εκ μέρους μας να μην αναφέρουμε ότι μαθητές που δεν είχαν καμία ενασχόληση με το λογοτεχνικό λόγο στο παρελθόν αντιμετώπισαν σοβαρές δυσκολίες σε επίπεδο κατανόησης συνδηλωτικών κυρίως νοημάτων. Ο

βαθμός δυσκολίας μετριάστηκε για τους εν λόγω μαθητές, όταν μεταφερθήκαμε στο εργαστήριο της πληροφορικής (αξιοποίηση εκπαιδευτικού λογισμικού) όπου σε ένα ιδιαίτερα ελκυστικό και οικείο γι' αυτούς περιβάλλον ο λογοτεχνικός λόγος συνδέεται με εμπεριστατωμένες πληροφορίες ιστορικού, γεωγραφικού και κοινωνικού περιεχομένου. Αναγκαία συνθήκη αποτελεσματικής εφαρμογής είναι η απαιτούμενη εξοικείωση των μαθητών με το εκάστοτε λογισμικό.

- Είναι γεγονός ότι η τελική έκβαση αυτής της δειγματικής διδασκαλίας ήταν θεαματική διότι εξέπληξε ευχάριστα τους συμμετέχοντες⁷ και επιπλέον κινητοποίησε ολόκληρο το Β΄ κύκλο. Πολλοί ακολούθησαν τις αναρτήσεις των συμμαθητών τους, δίνοντας την αφορμή για συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων στο πλαίσιο άμεσων επικοινωνιακών συνθηκών.

Σε γενικές γραμμές, φάνηκε ότι τέτοιου είδους δραστηριότητες προωθούν αποτελεσματικά τους σκοπούς των προδιαγραφών του Προγράμματος Σπουδών, καθώς σχετίζονται άμεσα με τη ζωή των εκπαιδευόμενων και τη στάση που κρατούν ως πολίτες.

Δημητρέλου Αργυρώ

Φιλολόγος στο ΣΔΕ Πάτρας

⁷

Ιδίως μαθητές ηλικιακού εύρους από δεκαεννιά έως σαράντα ετών

Ανθρωπισμός ή βαρβαρότητα: το νέο ευρωπαϊκό δίλημμα

του Αθανασίου Θεοδωράκη, πολιτικού επιστήμονα, συγγραφέα του βιβλίου «**Εξαιρετικώς επείγον. Πολιτεία και δημοκρατία ανθρωπιάς**» εκδόσεις Μανιφέστο.

Η κρίση που ζούμε θα βγάλει αναγκαστικά σε νέα μονοπάτια, σκέψης, συμπεριφοράς και τελικά πολιτικής δράσης. Σήμερα υπάρχει σύγχυση και το ξεκαθάρισμα, κυρίως στο μυαλό μας, θα πάρει χρόνο. Βασικές έννοιες καταπίπτουν, βεβαιότητες δεκαετιών εξατμίζονται, κατοχυρωμένοι θεσμοί αχρηστεύονται. Ποιό είναι το κύριο θέμα; Ο άνθρωπος και η σχέση του με την κοινωνία και τη φύση.

Η πολιτική, η οικονομία, η διοίκηση, όλοι χωρίς εξαίρεση, ξέχασαν αυτόν που θάπρεπε να υπηρετούν: τον άνθρωπο. Ο άνθρωπος, ο πολίτης, πρέπει λογικά να είναι στο κέντρο του ενδιαφέροντος των δημοσίων πολιτικών. Το σημερινό οικονομικό και πολιτικό σύστημα λειτουργεί αυτόνομα, έχει απομακρυνθεί από την κοινωνία και τα προβλήματά της κι έχει ως αυτοσκοπό την επιβίωσή του. Η αυτονομία του ωστόσο δεν έχει να κάνει με την ικανότητά του να λαμβάνει αποφάσεις με ανεξάρτητο τρόπο, δεν πρόκειται για επιβεβαίωση της ισχύος του απέναντι στα οικονομικά κέντρα.

Οι κοινωνικές αδικίες είναι κατάφωρες, οι ανισότητες έγιναν προκλητικές, η συγκέντρωση του πλούτου εξοργιστική, ενώ η δημόσια διοίκηση και ειδικά η αγορά, όπως λειτουργούν σήμερα, δεν ενδιαφέρονται για την επίλυση των μεγάλων κοινωνικών ζητημάτων. Οι πολιτικές που αφορούν τα βασικά δημόσια αγαθά, υπαγορεύονται και υπακούουν στη λογική των κερδοσκοπών, στον άκρατο ανταγωνισμό, στην μονοδιάστατη ανάπτυξη που έφερε την καταστροφή. Η Δημοκρατία, η Πολιτεία, η Οικονομία, πρέπει να ξαναβρούν την κοινωνική τους αποστολή. Το ζητούμενο σήμερα είναι η κοινωνική χρησιμότητα και η ανθρώπινη διάσταση της πολιτικής. Αρχές και αξίες, δικαιώματα και υποχρεώσεις, ποιότητα ζωής και περιβάλλον, βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, όλα πρέπει να τα ξανασκεφθούμε. Είναι επείγον να συμφωνήσουμε και να δημιουργήσουμε μια Πολιτεία Αξιοπρέπειας, μια Δημοκρατία Ανθρωπιάς. Αυτό συνεπάγεται εμπέδωση αρχών, ήθους και κράτους δικαίου. Η ηθική διάσταση της πολιτικής πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο δημόσιας συζήτησης. Περισσότερο από ποτέ άλλοτε, έχουμε ανάγκη από μια πολιτική αντιπροσώπευση και από μια αγορά στην υπηρεσία των ανθρώπων. Το παλιό σύστημα τέλειωσε και τώρα πρέπει να φτιάξουμε το νέο. Κράτος, οικονομία, κοινωνία, πολιτική, θεσμοί, νοοτροπίες και πρακτικές, σε μια νέα σύνθεση με επίκεντρο τον άνθρωπο.

Η κρίση που ζούμε σήμερα οδηγεί στην απομυθιοποίηση πολλών παραμέτρων. Τίποτε πλέον δεν είναι δεδομένο και όλα πρέπει να επανεξετασθούν. Η βολική θέση ότι για όλα φταίνε κάποιοι πολιτικοί ή κάποια

ξένα συνήθως κέντρα, δεν πείθει. Οι πολιτικοί έχουν την κύρια ευθύνη, αλλά δυστυχώς πολλοί από τους πολίτες δεν είναι εντελώς ανεύθυνοι. Τίθεται λοιπόν θέμα κοινωνικού μοντέλου, επιλογών, στόχων, μέσων. Η ιστορική εμπειρία απέδειξε ότι ο μοντέλο που ανθίσταται, παρά τις σημαντικές αλλοιώσεις που υπέστη λόγω της εξέλιξης της ξέφρενης παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, είναι το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο (ΕΚΜ). Αυτό λειτουργεί ακόμα με πλαίσιο, νόμους, κράτος δικαίου, δικαιώματα, πρόνοια, εμπιστοσύνη, αρχές, συναίνεση, διάλογο, ανθρωπιά. Σήμερα, το μοντέλο αυτό εξελίσσεται αρνητικά, πιέζεται, δημιουργεί ανέργους, άστεγους, νεόπτωχους, συσσίτια και κυρίως θέτει τη νεολαία στο περιθώριο. Λόγω της έκρυθμης οικονομικής κατάστασης και της κυρίαρχης αντίληψης περί άκρατης ανταγωνιστικότητας το ΕΚΜ θέτει σημαντικά διλήμματα προσαρμογής στα κράτη-μέλη και στους κύριους συντελεστές του (διοίκηση, επιχειρήσεις, συνδικάτα). Εξω όμως από το ΕΚΜ η κατάσταση είναι χειρότερη, τραγική, απάνθρωπη.

Ανθρωπισμός ή βαρβαρότητα αυτό είναι το σημερινό πραγματικό ευρωπαϊκό δίλημμα κι όχι τα παλαιά κομματικά, συντεχνιακά και αριστερο-δεξιά κλισέ και εξωπραγματικοί διαχωρισμοί που απαντώνται σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η απάντηση σε αυτό το κρίσιμο δίλημμα θα κρίνει εν τέλει και το ευρωπαϊκό πείραμα όπως αυτό εξελίχθηκε. Κι αυτό έχει μεγάλη σημασία τόσο για την Ευρώπη όσο και για τον υπόλοιπο κόσμο.

*Τα Μέσα Μαζικής Δικτύωσης (Twitter)
στο Σ.Δ.Ε. Πάτρας
«Υπάρχουν Βάρβαροι στις μέρες μας;»*

follow us on
twitter

► προωθείστε τις ιδέες σας...

Χρήστες (twitters): (Ν. Κ., Δ. Η., Π.Γ....), ακόλουθοι (followers)....?

Κατά τη γνώμη μου πιστεύω ότι οι σύγχρονοι άνθρωποι μέσα από το μαζοχισμό τους γεννούν τους λεγόμενους «Κηφήνες» οι οποίοι αποτελούν τους εκκολλαπτόμενους σύγχρονους βαρβάρους. Το μέγα κακό είναι ότι άλλοι πολίτες

εθελotuφλούν άλλοι είναι μύωπες. Θα μπορούσα ίσως να ισχυριστώ ότι έχουν βρει τον τρόπο να κρύβουν τα μεγάλα τους αυτιά, τα μυτερά τους νύχια, τη μεγάλη τους ουρά και τη φιδίσια διχαλωτή γλώσσα τους!

Επίσης, βάρβαρος είναι αυτός που φορεί το σακάκι του πατέρα του και γίνεται ειδήμονας χωρίς αγάπη για το λαό, χωρίς ευελιξία στη διαχείριση των οικονομικών πόρων, δημιουργώντας ανασφάλεια στους νόμους. Σε γενικές γραμμές παρατηρείται η καταστροφή όλων των θεσμών και όλα αυτά γιατί; Ίσως αν είχαμε μια συνέντευξη από είλωτες της αρχαίας Ελλάδας να βρίσκαμε και τη λύση. Τότε θα έλεγα με πόνο: «οι είλωτες ποτέ δεν πεθαίνουν!».

12/04/2013 από

N.K.

Κατά την άποψή μου, στη σύγχρονη εποχή που ζούμε υπάρχουν πολλοί «βάρβαροι», όπως για παράδειγμα οι πολιτικοί. Οι έχοντες, λοιπόν, την εξουσία με τους νόμους που ψηφίζουν κάνουν τους πολίτες να αγανακτούν και να πιέζονται πάρα πολύ ώστε να υπάρχουν προβλήματα και αντιθέσεις μέσα στις οικογένειες.

Ακόμα, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και οι δημοσιογράφοι μας κάνουν να αισθανόμαστε απογοητευμένοι όλο και περισσότερο και κυρίως να μην ελπίζουμε για ένα καλύτερο μέλλον για μας και τα παιδιά μας. Συμπερασματικά, όλα αυτά που συμβαίνουν στη σύγχρονη εποχή είναι βαρβαρότητες.

12/04/2013 από

Δ.Η.

Στη σύγχρονη εποχή επικρατούν διαφορετικές και ακραίες μορφές βαρβαρότητας. Πιο συγκεκριμένα, το πολιτικό μας σύστημα έχει εκφυλιστεί. Κατά τη γνώμη πιστεύω πως η πολιτική ή αλλιώς η διοίκηση ξέχασαν αυτόν που θα 'πρεπε να υπηρετούν, τον άνθρωπο.

Επιπλέον, πιστεύω πως και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν λειτουργούν όπως θα 'πρεπε χειραγωγούν τη μάζα και φέρνουν στην επικαιρότητα μόνο κακές ειδήσεις. Στόχος τους είναι να τρομοκρατήσουν και να σοκάρουν τον κόσμο, γιατί αυτό έχει πολύ τηλεθέαση μιας και όλοι μας έχουμε εθιστεί στο κακό. Αν, αντιθέτως, προβάλλονταν ηθικές συμπεριφορές και κοινωνικές πράξεις αλληλεγγύης τότε η σύγχρονη βαρβαρότητα θα κατέρρεε!

12/04/2013 από

Π.Γ.

Μιχάλης Μητσός Ξεχάσαμε να λέμε «όχι»

Τρεις λέξεις.

Αγαπητέ Τζορτζ Στάινερ, που στα ογδόντα σας είστε πιο διαυγής από ποτέ, μπορείτε εν μέσω όλης αυτής της πνευματικής σύγχυσης να ξεχωρίσετε για μας τρεις λέξεις;

ΟΧΙ. Ξεχάσαμε την τέχνη τού να λέμε «όχι», απαντά ο μεγάλος κοσμοπολίτης διανοούμενος στη σχετική έρευνα της Ρεπούμπλικα. «Όχι» στη βιαιότητα της πολιτικής, «όχι» στην παράνοια των οικονομικών ανισοτήτων, «όχι» στην εισβολή της γραφειοκρατίας στην καθημερινή μας ζωή. «Όχι» στην ιδέα ότι μπορεί να θεωρούνται φυσιολογικοί και να γίνονται αποδεκτοί οι πόλεμοι, η πείνα, η παιδική δουλεία. Έχουμε ξεχάσει να λέμε «όχι», έχουμε γίνει πρωταθλητές στην παθητικότητα, αισθανόμαστε αμηχανία απέναντι στη διαμαρτυρία. Οι μεγάλες προσωπικότητες της εποχής μας, αντίθετα, οι Μαντέλα και οι Χάβελ, δεν αισθάνθηκαν ποτέ αυτή την αμηχανία. Πρέπει να φταίει η οικογένεια και το σχολείο, για να μη μιλήσουμε για ολόκληρο το σύστημα ενημέρωσης. Αυτοί μας μπολιάζουν συστηματικά με τον ιό του κομφορμισμού. Αυτοί μας διδάσκουν τον φασισμό του χρήματος.

ΙΔΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ. Δεν υπάρχει πλέον πλευρά της ιδιωτικής ζωής, ακόμη και η πιο ιερή, που να μην εκτίθεται και να μη δημοσιοποιείται. Σε όλους τους τομείς, από την ψυχανάλυση ως τη δημόσια διοίκηση και από τα μέσα ενημέρωσης ως την ιατρική, λειτουργεί μια διεστραμμένη «βιομηχανία της διείσδυσης» που απογυμνώνει το ανθρώπινο ον από τα προσωπικά του μυστικά. Κι όμως, η πραγματική δύναμη του καθενός μας βρίσκεται σ' αυτό που μπορούμε και πρέπει να κρατάμε μέσα μας. «Η διακριτικότητα εξαφανίζεται», έλεγε ο Έζρα Πάουντ σ' ένα ποίημα που έγραψε το 1912. Η διαίσθησή του εκείνη επιβεβαιώνεται, οι συνέπειες είναι ολέθριες και το χειρότερο είναι ότι δεν μπορούμε να γυρίσουμε πίσω.

ΠΑΘΗ. Υπάρχει στον άνθρωπο ένα συναισθημα πιο δυνατό από τον έρωτα και το μίσος. Πρόκειται για εκείνα τα «βαθιά πάθη», ανεξήγητα συχνά για τους άλλους, που στα δικά μας μάτια όμως

αποτελούν ανώτατες αξίες. Πολλοί τα λένε χόμπι, αλλά είναι κάτι πολύ σημαντικότερο, που μερικές φορές συνδέεται με την ίδια μας τη μοίρα. «Εμένα, ας πούμε, μ' αρέσει να ακούω τζαζ, να παίζω με το σκυλί μου και να ψάχνω στα βιβλιοπωλεία παλιές μεταφράσεις της Ιλιάδας», λέει ο Στάινερ. «Όταν κάποιος μου λέει ότι αυτός είναι ένας χαζός τρόπος να περνά κανείς την ώρα του, δεν κάνω καν τον κόπο να του απαντήσω. Γιατί είμαι πεισμένος ότι το να τρελαίνεσαι για κάτι, το να κυριαρχείσαι από ένα πάθος είναι το μεγαλύτερο χάρισμα που μπορεί να έχει ένας άνθρωπος. Το λέω πάντα στους φοιτητές μου: καλλιεργήστε τις εκκεντρικότητές σας, διευρύνετε τους ελεύθερους χώρους του πνεύματός σας. Είναι κι αυτός ένας τρόπος να λέτε “όχι” και να προστατεύετε την “ιδιωτικότητά σας”».

Πηγή: εφημερίδα Τα Νέα, 13-11-2009

<http://www.tanea.gr/default.asp?pid=2&artid=4545896&ct=2>

Δοκίμιο προβληματισμού....

Η δημοτική γλώσσα μας έχει γραμματική ενότητα. Η ενότητα αυτή έχει την έννοια της συγχώνευσης σ'ένα γραμματικό σύστημα με φωνητική, μορφολογική, λεξιλογική συνέπεια και ομοιογένεια. Το σημείο αυτό είναι πολύ σημαντικό για την κατανόηση της υφής της δημοτικής. Γιατί θα μπορούσε να προβληθεί το επιχείρημα ότι η δημοτική έχει δεχτεί γλωσσικά στοιχεία με ποικίλη προέλευση (λόγια, λαϊκά, ξένα) που την καθιστούν γλώσσα ανομοιογενή. Όμως αν και η δημοτική έχει πραγματικά δεχτεί τα στοιχεία αυτά, ο χαρακτήρας της παραμένει γενικά ομοιογενής. Οι κάποιες εξαιρέσεις αποτελούν λεπτομέρειες που δεν αλλοιώνουν τη γενική εικόνα, γιατί όλα τα στοιχεία προσαρμόστηκαν κατά το δυνατόν φωνητικά και ιδίως μορφολογικά στο γραμματικό σύστημα της δημοτικής. Τουλάχιστον αυτή είναι η γενική τάση... (Δημ., Ε. Τομπαΐδης στο Ν. Γρηγοριάδης, 1979: 45).

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΒΑΡΒΑΡΟΥΣ

— Τί περιμένουμε στην αγορά συναθροισμένοι;

Εἶναι οἱ βάρβαροι νὰ φθάσουν σήμερα.

— Γιατί μέσα στὴν Σύγκλητο μὴ τέτοια ἀπραξία;
Τί κάθοντ' οἱ Συγκλητικοὶ καὶ δὲν νομοθετοῦνε;

Γιατὶ οἱ βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα. 5
Τί νόμους πὰς θὰ κάμουν οἱ Συγκλητικοί;
Οἱ βάρβαροι σὺν ἔλθουν θὰ νομοθετήσουν.

— Γιατὶ ὁ αὐτοκράτωρ μας τόσο προῖ σκυώθη,
καὶ κάθεται στῆς πόλεως τὴν πρὶς μεγάλη πύλη
στὸν θρόνον ἐπάνω, ἐπίσημος, φορῶντας τὴν κορώνη; 10

Γιατὶ οἱ βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα.
Κι ὁ αὐτοκράτωρ περιμένει νὰ δεχθῇ
τὸν ἀρχηγὸ τους. Μάλιστα ἐτοίμασε
γιὰ νὰ τὸν δώσει μὴ περγαμνὴν. Εκκεῖ
τὸν ἔγραψε τίτλους πολλοὺς κι ὀνόματα. 15

— Γιατὶ οἱ δύο μας ὑπάτοι κ' οἱ πραιότεροι ἐβγήκαν
σήμερα μὲ τὲς κόκκινες, τὲς κεντημένες τόγες·
γιατὶ βραχιόλια φόρεσαν μὲ τόσους ἀμεθύστους,
καὶ δαχτυλίδια μὲ λαμπρὰ, γυαλιστερά σμαράγδια·
γιατὶ νὰ πιάσουν σήμερα πολῦτιμα μπασιούνια 20
μ' ἀσπῆμα καὶ μαλάματα ἑκτακτὰ σκαλιγμένα;

Γιατὶ οἱ βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα·
καὶ τέτοια πράγματα θαμπώνουν τοὺς βαρβάρους.

— Γιατὶ κ' οἱ ἄξιοι ρήτορες δὲν ἔρχονται σὺν πάντα
νὰ βγάλουνε τοὺς λόγους τους, νὰ ποῦνε τὰ δικά τους; 25

Γιατὶ οἱ βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα·
κι αὐτοὶ βαρυνοῦντ' εὐφράδειες καὶ δημηγορίες,

— Γιατὶ ν' ἀρχίσει μονομαχία αὐτὴ ἡ ἀνισχυία
κ' ἡ σύγχυσις. (Τὰ πρόσωπα τί σοβαρὰ ποῦ ἐγίναν).
Γιατὶ ἀδειάζουν γρήγορα οἱ δρόμοι κ' ἡ πλατεῖς, 30
κι ὅλοι γυρνοῦν στὰ σπίτια τους πολὺ συλλογισμένοι;

Γιατὶ ἐνύχτωσε κ' οἱ βάρβαροι δὲν ἦλθαν.
Καὶ μερικοὶ ἔφθασαν ἀπ' τὰ σύνορα,
καὶ εἶπαν πὺς βάρβαροι πὰς δὲν ὑπάρχουν.

Καὶ τώρα τί θὰ γένουμε χωρὶς βαρβάρους. 35
Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἦσαν μὴ κάποια λύσις.

[14, 1904]

Εκφράζω τη γνώμη μου με επιχειρήματα

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ:

- ✓ *Να διαβάζουν κριτικά κείμενα της ειδησεογραφίας και της επικαιρότητας*
- ✓ *Να παράγουν κείμενα που απευθύνονται σε κοινό και να εκφράζουν τα επιχειρήματά τους*

➤ *Δραστηριότητα παραγωγής γραπτού λόγου:*

« Και τώρα τι θα γένουμε χωρίς βαρβάρους...» (Κ. Καβάφης, 1904). Σύμφωνα με αυτά που συζητήθηκαν στην τάξη υπάρχουν βάρβαροι στην εποχή μας; κι αν ναι προσδιόρισε τι σημαίνει βάρβαρος για σένα στο πλαίσιο της δυσμενούς συγκυρίας, της οικονομικής κρίσης που βιώνεις. Τεκμηρίωσε την απάντησή σου εντός δύο παραγράφων.

4

**ΚΟΘΡΑ ΒΑΡΒΑΡΑ
(2^ο ΣΔΕ ΦΥΛΑΚΩΝ
ΤΡΙΚΑΛΩΝ)**

«ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ»

ΘΕΜΑ: ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

Σκοποί- στόχοι- επιδιώξεις

Μέσα-Υλικά

Διάρκεια/Ενδεικτικός χρόνος

Μέθοδοι διδασκαλίας(καταιγισμός ιδεών, ομαδοσυνεργατική, συζήτηση, φύλλο εργασίας)

Πορεία διδασκαλίας

Ειδικές παρατηρήσεις- Αξιολόγηση

Σκοποί- Στόχοι-Επιδιώξεις:

Με αυτήν τη διδακτική ενότητα επιδιώκεται οι εκπαιδευόμενοι:

- Να προσπαθήσουν ν' αποδώσουν μέσω του γραπτού λόγου το νόημα ή το μήνυμα μιας εικόνας.
- Να προσεγγίσουν μέσω της βιωματικής μεθόδου την ελληνική γλώσσα.
- Ν' αναζητήσουν λέξεις ή εκφράσεις μέσα από μια πληθώρα κειμένων παντός είδους (ποίηση, άρθρο, δοκίμιο, πεζογραφία κ.ά.)
- Να μπορούν να περιγράψουν και να εκφραστούν άνετα γραπτώς σε επικοινωνιακό πλαίσιο, απευθυνόμενοι σε πραγματικό ή φανταστικό αποδέκτη.
- Να εξοικειωθούν με την παρουσίαση μιας εργασίας μπροστά στο κοινό.
- Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους.
- Να ενισχυθεί η αυτενέργεια και η πρωτοβουλία τους.
- Να εξοικειωθούν με τον έντυπο λόγο (περιοδικά, εφημερίδες).
- Να εξοικειωθούν με τη χρήση του Word και του Power Point.
- Να ενισχυθεί η αυτοπεποίθησή τους με την παρουσίαση μιας δικής τους ιδέας.

Μέσα-Υλικά

- Εφημερίδες και περιοδικά .
- Χαρτόνια, ψαλίδια, κόλλες.

- Κολάζ γνωστών ποιητών και καλλιτεχνών ως πρότυπα εργασίας.
- Χρήση Η/Υ (εφαρμογή Word και Power Point σε συνεργασία με το μάθημα της Πληροφορικής.
- Φωτογραφική μηχανή (για αποτύπωση των εργασιών των εκπαιδευομένων και ακόλουθη προβολή τους σε Power Point.)

Διάρκεια

7 διδακτικές ώρες

Μέθοδος διδασκαλίας

Ομαδοσυνεργατική, διάλογος, power point

Πορεία διδασκαλίας

1^η διδακτική ώρα

- Δόθηκαν στους εκπαιδευομένους εφημερίδες και περιοδικά, ψαλίδια, χαρτόνια και κόλλες και τους ζητήθηκε να επιλέξουν και να κόψουν εικόνες ή φωτογραφίες. Να τις κολλήσουν σε χαρτόνια και να γράψουν έναν υπότιτλο ή σύντομη περιγραφή ή σχολιασμό(ο κάθε εκπαιδευόμενος επέλεξε και σχολίασε από μία έως τρεις εικόνες).
- Στη συνέχεια, μετέφεραν το χειρόγραφο γραπτό κείμενό τους στο Word , το εκτύπωσαν και το πρόσθεσαν κάτω από την εικόνα στο ίδιο χαρτόνι.

Εκτέθηκαν από γλωσσικής απόψεως φράσεις σύντομες ,αλλά και εκτενέστερα κείμενα, είτε περιγραφικά και δηλωτικά της εικόνας, αλλά και άλλα μεταφορικά-συνυποδηλωτικά, με έντονες συναισθηματικές αποχρώσεις.

Λειτουργήσε θαυμάσια η ομαδοσυνεργατική μέθοδος με τη γλωσσική υποστήριξη του εκπαιδευτή.

2^η-3^η διδακτική ώρα

Δόθηκαν στους εκπαιδευόμενους εφημερίδες και περιοδικά ,ψαλίδια, χαρτόνια και κόλλες, καθώς και έτοιμα κολάζ ως πρότυπα εργασίας .Τους ζητήθηκε να δημιουργήσουν τα δικά τους ατομικά κολάζ σε φύλλα Α4. Το κολάζ αποτελούσε μία μίξη εικόνων και λόγων, αλλά αυτή τη φορά όχι προσωπικού, αλλά επιλεγόμενου από τα έντυπα που τους μοιράστηκαν (τεχνική κολάζ).

Η ομάδα ενθουσιάστηκε, συνεργάστηκε άψογα και έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για την αναζήτηση τόσο των εικόνων όσο και των κατάλληλων λέξεων- φράσεων. Το αποτέλεσμα ήταν η ηθελημένη και γι' αυτό ευχάριστη ανάγνωση μεγάλου αριθμού κειμένων και η εξοικείωση με το γλωσσικό αντικείμενο, που είναι και το κύριο ζητούμενο του συγκεκριμένου γραμματισμού.

4^η διδακτική ώρα

Οι εργασίες των εκπαιδευομένων εκτέθηκαν στις αίθουσες και ακολούθησε η προετοιμασία για την παρουσίαση τους. Αποτυπώθηκαν στην ψηφιακή φωτογραφική μηχανή όλα τα έργα και στη συνέχεια περάστηκαν στον Η/Υ για να χρησιμοποιηθούν ως υλικό για το power point.

Αξίζει να σημειωθεί το αίσθημα ικανοποίησης και αυτοπεποίθησης των εκπαιδευομένων, αλλά και η συνεργασία όλων για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Επίσης ήρθαν σ' επαφή με τον κόσμο της ψηφιακής φωτογραφίας και της σύνδεσης της με τους Η/Υ. (διαθεματική δράση με το μάθημα της Πληροφορικής)

5^η-6^η διδακτική ώρα

Οι εκπαιδευόμενοι προχώρησαν στη διαδικασία παρουσίασης των εργασιών τους μέσω power point προσθέτοντας στο κάθε κολάζ και έναν τίτλο.(συνεργασία γλωσσικού γραμματισμού και μαθήματος Πληροφορικής)

7^η διδακτική ώρα

Έγινε παρουσίαση όλων των εργασιών στην αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου ,αλλά και ανά τάξη με προβολή του power point στον προτζέκτορα.

Ειδικές παρατηρήσεις

- Οι εκπαιδευόμενοι έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον για η σωστή γλωσσική απόδοση των σκέψεων τους , κάτι που δεν έκαναν στις καθημερινές εργασίες απόδοσης λόγου.
- Η έκθεση σε κοινή θέα των κειμένων τους ,προφανώς λειτούργησε υπέρ της παραπάνω διαπίστωσης, αλλά και δημιούργησε προϋποθέσεις για συζήτηση και προβληματισμό .
- Οι εικόνες που επέλεξαν οι εκπαιδευόμενοι, λόγω και του χρόνιου έγκλεισμού τους, μετέδωσαν νότες αισιοδοξίας και ανανέωσης στην πνευματική και ψυχική τους κατάσταση.

5

ΛΕΜΟΝΗ ΙΩΑΝΝΑ
ΣΔΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)
Η «ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ» ΩΣ ΕΙΔΟΣ
ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Α. Θέμα: Η «περιγραφή» ως είδος κειμένου.

Δημιουργός: Λεμονή Ιωάννα, ΠΕ02, Φιλόλογος

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές: Ελληνικός Γλωσσικός Γραμματισμός
και Πληροφορικός Γραμματισμός.

Χρονική διάρκεια : 3 διδακτικές ώρες.

Προϋποθέσεις υλοποίησης: εξοικείωση των εκπαιδευομένων με το διαδίκτυο και τη χρήση επεξεργαστή κειμένου.

Εργαλεία: ανοιχτό λογισμικό (σώματα κειμένων, ηλεκτρονικό λεξικό, φωτογραφίες) και λογισμικό γενικής χρήσης (πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, διαδίκτυο).

Γνωστικοί στόχοι

- Οι εκπαιδευόμενοι να αναγνωρίζουν την περιγραφή ως είδος κειμένου μέσα σε διαφορετικού είδους βιβλία.
- Να περιγράφουν ένα αντικείμενο, πρόσωπο, χώρο κ.τ.λ. προφορικά ή γραπτά.
- Να κατανοήσουν τη σημασία του επιθέτου και της χρονικής βαθμίδας του ρήματος στη σαφήνεια, ακρίβεια, αλλά και ζωντάνια, παραστατικότητα της περιγραφής.
- Να αξιοποιούν ποικίλους μαθησιακούς πόρους (κείμενα, διαδικτυακές πηγές, ηλεκτρονικά λεξικά, εικόνες).
- Να επεξεργάζονται κριτικά τις πληροφορίες που συλλέγουν και να συνθέτουν τα δεδομένα που συλλέγονται σύμφωνα με τις ανάγκες τους.
- Να ανακαλύπτουν μόνοι τους τις νέες ιδέες μέσα από τα φύλλα εργασίας και να φτάνουν στη διατύπωση των τελικών συμπερασμάτων.
- Να οδηγηθούν στην παραγωγή γραπτού λόγου (περιγραφικού κειμένου) σε περιβάλλον προγράμματος επεξεργασίας κειμένου.

Παιδαγωγικοί στόχοι

- Να ασκηθούν στην εργασία σε ανοιχτά περιβάλλοντα μάθησης.
- Να ενεργοποιήσουν την παρατηρητικότητά τους μέσα από την επεξεργασία της εικόνας.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες διερεύνησης, ανακάλυψης, κριτικής, σύνθεσης και παρουσίασης αποτελεσμάτων κατά την προσέγγιση του συγκεκριμένου αντικειμένου.
- Να συνεργάζονται, να αποκτήσουν ομαδικό πνεύμα και να αξιοποιούν γνώσεις και πληροφορίες προς όφελος της ομάδας.

Διάρκεια

3 διδακτικές ώρες

Οργάνωση τάξης και απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή

Στο εργαστήριο πληροφορικής οι εκπαιδευόμενοι χωρίζονται σε ομάδες των τριών ατόμων σε κάθε υπολογιστή.

Λογισμικό

- Πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου
- Διαδίκτυο.

Προαπαιτούμενες γνώσεις

Επεξεργασία κειμένου, χρήση διαδικτύου. Στον ελληνικό γλωσσικό γραμματισμό έχει διδαχθεί το ρήμα και το επίθετο ως μέρη του λόγου.

Μέθοδοι και τεχνικές.

- Καταιγισμός ιδεών
- Ερωτήσεις-απαντήσεις
- Ομαδοσυνεργατική
- Συζήτηση ανακαλυπτική

Λεπτομερής παρουσίαση της πρότασης – οργάνωση της τάξης.

Η διδακτική μέθοδος που θα ακολουθηθεί θα είναι η επαγωγική (από τις εμπειρίες των εκπαιδευομένων και το παραδειγματικό υλικό στους γενικούς κανόνες). Θα βασίζεται στην επεξεργασία φύλλων εργασίας, ένα για κάθε ομάδα, σε μορφή αρχείου word στον υπολογιστή κάθε ομάδας. Παιδαγωγικά θα εφαρμοστεί η ομαδοσυνεργατική και διερευνητική μάθηση.

Οι μαθητές θα εργαστούν ανά τρεις σε κάθε υπολογιστή. Ο ένας από κάθε ομάδα θα αναλάβει το ρόλο του γραμματέα (αυτού που θα χειρίζεται τον επεξεργαστή κειμένου και την περιήγηση στο διαδίκτυο).

Ο ρόλος του εκπαιδευτή θα είναι καθοδηγητικός, διευκολυντικός και εμπυχωτικός.

1^η διδακτική ώρα :

Αφόρμηση: προβάλλεται μέσω βιντεοπροβολέα ή στις οθόνες των υπολογιστών ένα σκίτσο, επιλογής του εκπαιδευτή, και ζητείται από τους εκπαιδευόμενους να το περιγράψουν. Ο εκπαιδευτής μπορεί να βοηθήσει κατά περίπτωση, υποβάλλοντας ερωτήσεις που θα διευκόλυναν τους εκπαιδευόμενους στην περιγραφή της εικόνας. Για παράδειγμα προβάλλεται για περιγραφή η παρακάτω εικόνα και υποβάλλονται, αν υπάρχει ανάγκη, οι ερωτήσεις που ακολουθούν προς διευκόλυνση των εκπαιδευομένων και προς ενίσχυση της

παρατηρητικότητάς τους

- Από πού φαίνεται ότι το ζευγάρι της εικόνας ανήκει στην τρίτη ηλικία; (περιγραφή ενδυμασίας, χαρακτηριστικών προσώπων....)
- Ποια η σχέση και τα συναισθήματα αυτού του ζευγαριού, όπως αυτά αντικατοπτρίζονται στην εικόνα; Από πού τα συμπεραίνετε; (περιγραφή χειρονομιών, στάσης σώματος, δραστηριότητας...)

Σημειώνονται οι στόχοι της διδακτικής ενότητας στον πίνακα:

Στο τέλος της διδακτικής ενότητας θα πρέπει:

- Να αναγνωρίζουμε την περιγραφή ως είδος κειμένου μέσα σε διαφορετικά είδη βιβλίων.
- Να γνωρίζουμε πώς περιγράφουμε ένα πρόσωπο, ένα αντικείμενο κ.τ.λ. προφορικά ή γραπτά.
- Να συντάσσουμε γραπτά μία περιγραφή που θα χαρακτηρίζεται από ζωντάνια, ακρίβεια και σαφήνεια.

Στη συνέχεια καλούνται οι ομάδες να εργαστούν με βάση το φύλλο εργασίας τους στους υπολογιστές και δίνονται οδηγίες που κρίνονται απαραίτητες για την εκτέλεση των δραστηριοτήτων τους.

A ομάδα – Α φύλλο εργασίας.

Οι εκπαιδευόμενοι μέσω υπερσυνδέσμων περιηγούνται σε διαφορετικά περιγραφικά κείμενα του διαδικτύου και καλούνται να διερευνήσουν τα αντικείμενα περιγραφής, τα διαφορετικά περιβάλλοντα όπου ανήκουν τα κείμενα και να αντιληφθούν το σκοπό και το ρόλο της περιγραφής.

Στο φύλλο εργασίας της πρώτης ομάδας εκτός από τις κύριες δραστηριότητες υπάρχει υπερσύνδεσμος για την πρόσβαση σε ηλεκτρονικό λεξικό, προκειμένου να βοηθηθούν, αν χρειαστεί, στην καλύτερη κατανόηση των κειμένων που καλούνται να επεξεργαστούν.

B ομάδα – Β φύλλο εργασίας.

Ζητείται η ομάδα Β να μεταβεί μέσω υπερσυνδέσμων σε δύο περιγραφικά κείμενα. Συγκεκριμένα, καλούνται να παρακολουθήσουν την πορεία που ακολουθείται στην περιγραφή σε δύο περιπτώσεις (όταν κινείται αυτός που περιγράφει και όταν μένει σταθερός σ' ένα σημείο), να αντιληφθούν ότι και στις δύο περιπτώσεις ακολουθείται μία ορισμένη σειρά – ακολουθία σ' αυτά που περιγράφονται και να κατανοήσουν την άμεση σχέση που έχει η περιγραφή ως είδος κειμένου με την έννοια του «χώρου».

Γ ομάδα – Γ φύλλο εργασίας.

Οι δραστηριότητες του Γ φύλλου εργασίας βασίζονται στο πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου. Σε περιγραφικό κείμενο επιλογής του εκπαιδευτή ζητείται από τους εκπαιδευόμενους να μαρκάρουν και να υπογραμμίσουν τα ρήματα του κειμένου και να εντοπίσουν τη χρονική βαθμίδα (παρόν, παρελθόν, μέλλον) ή το χρόνο όπου βρίσκονται. Ζητείται από τους εκπαιδευόμενους να διερωτηθούν για την επιλογή της συγκεκριμένης βαθμίδας και να καταλήξουν σε συμπεράσματα για το ρόλο της στην περιγραφή.

Δ ομάδα – Δ φύλλο εργασίας.

Τέλος οι δραστηριότητες του Δ φύλλου εργασίας βασίζονται κι αυτές στο πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου. Αυτή τη φορά, όμως, ζητείται από τους εκπαιδευόμενους να μαρκάρουν και να κοκκινίσουν τα επίθετα του περιγραφικού κειμένου, που έχει επιλεγεί από τον εκπαιδευτή, προκειμένου να αντιληφθούν άμεσα την πληθώρα των επιθέτων σ' ένα περιγραφικό κείμενο και σ' ένα επόμενο βήμα να δικαιολογήσουν τη χρήση τους στην περιγραφή.

2^η διδακτική ώρα:

Κατά τη δεύτερη διδακτική ώρα παρουσιάζονται στην ολομέλεια τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων από όλες τις ομάδες. Ο εκπαιδευτής μπορεί μέσω του βιντεοπροβολέα να προβάλλει στην ολομέλεια τα σχετικά κείμενα των φύλλων εργασίας, προκειμένου όλοι οι εκπαιδευόμενοι να έχουν πια πρόσβαση σ' αυτά και οι απαντήσεις να γίνουν πιο κατανοητές σε όλους.

Με την καθοδήγηση του εκπαιδευτή και μέσα από συζήτηση οδηγούνται σε συμπεράσματα, τα οποία βάσει των φύλλων εργασιών που προηγήθηκαν θα συνοψίζονται στα εξής:

- Με τον όρο «περιγραφή» εννοούμε την αναπαράσταση μέσα από το λόγο χώρων, προσώπων, αντικειμένων, φαινομένων κ.τ.λ.
- Μπορούμε να συναντήσουμε περιγραφές στη λογοτεχνία, σε τουριστικούς οδηγούς, σε ιστορικά, επιστημονικά κείμενα, κ.τ.λ.
- Η περιγραφή ακολουθεί συγκεκριμένη πορεία και συνδέεται ως είδος κειμένου κυρίως με το «χώρο». Το σημείο περιγραφής μπορεί να είναι σταθερό, όταν αυτός που περιγράφει μένει ακίνητος, ή να κινείται μέσα στο χώρο.
- Η γλώσσα της περιγραφής χαρακτηρίζεται από σαφήνεια και ακρίβεια και σ' αυτό συμβάλλει η χρήση πολλών και κατάλληλων επιθέτων.
- Η γλώσσα της περιγραφής χαρακτηρίζεται από ζωντάνια και παραστατικότητα, στην οποία συμβάλλει και η χρήση ρημάτων σε χρόνο ενεστώτα.

3^η διδακτική ώρα:

Κατά την τρίτη διδακτική ενότητα όλες οι ομάδες καλούνται να κάνουν την ίδια δραστηριότητα, η οποία αποτελεί άσκηση εμπέδωσης και αξιολόγησης, αλλά και το τελικό προϊόν, που αφορά στη σύνταξη ενός κειμένου περιγραφής με βάση μία φωτογραφία επιλογής των εκπαιδευομένων. Η δραστηριότητα έχει ως εξής:

Δραστηριότητα εμπέδωσης

- Συνδεθείτε με μία μηχανή αναζήτησης και πληκτρολογήστε το όνομα ενός τόπου που αγαπάτε. Επιλέξτε μία σχετική φωτογραφία που σας αρέσει.
- Ανοίξτε ένα νέο έγγραφο στον επεξεργαστή κειμένων (Word) και αντιγράψτε τη φωτογραφία σ' αυτό.
- Γράψτε από κάτω ένα κείμενο που να περιγράφει τη φωτογραφία, ακολουθώντας τις εξής οδηγίες:
 - Χρησιμοποιήστε ρήματα σε χρόνο Ενεστώτα.
 - Χρησιμοποιήστε κατάλληλα επίθετα, για να ζωντανέψετε την περιγραφή σας και να την κάνετε σαφή και ακριβή.
 - Αφού ολοκληρώσετε το κείμενο, εφαρμόστε τον ορθογραφικό έλεγχο σ' αυτό.
 - Αποθηκεύστε την εργασία σας στα «έγγραφά μου» με το όνομα της ομάδας σας.

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας Α

Επισκεφθείτε τις παρακάτω ιστοσελίδες και απαντήστε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

<http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/AR/Koyros%20Souniou.htm>

(κούρος)

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/pi/content.html?p=20&t=3,857

http://www.ornithologiki.gr/page_in.php?tID=1961&sID=80

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%89%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82>

<http://www.xn--mxafcbuvfkb4f.gr/dodecanese/rhodes/rhodes.htm>

- Τι ακριβώς περιγράφεται σε καθεμιά ιστοσελίδα (πρόσωπο, αντικείμενο, τοπίο, άλλο..);
- Σε τι είδος βιβλίου θα μπορούσαν να βρίσκονται οι περιγραφές αυτές (λογοτεχνία, επιστημονικό βιβλίο, τουριστικό οδηγό, άλλο);
- Ποιος νομίζετε πως είναι ο σκοπός της περιγραφής;

Αν υπάρχουν άγνωστες λέξεις μπορείς να βρεις την ερμηνεία τους με τη βοήθεια του λεξικού του Τριανταφυλλίδη στη διεύθυνση: http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=

Φύλλο εργασίας Β

1. Συνδεθείτε με την παρακάτω ιστοσελίδα και απαντήστε στα ερωτήματα που ακολουθούν:

<http://users.sch.gr//ipap/Ellinikos%20Politismos/AR/Koyros%20Souniou.htm>

- Διαβάστε προσεχτικά το απόσπασμα «τα μαλλιά τουμε αυλακιές», όπου περιγράφεται ο κούρος, και σημειώστε στον παρακάτω πίνακα τα μέρη του σώματος που περιγράφονται, με τη σειρά που περιγράφονται.

1.
2.
3.
4.

- Τι παρατηρείτε; Ποια πορεία ακολουθεί η περιγραφή;
- Ο συγγραφέας δίνει την αίσθηση ότι κινείται ή μένει ακίνητος στο χώρο;

2. Μεταβείτε τώρα στην παρακάτω ιστοσελίδα και διαβάστε την «πρώτη γεύση από το Λιτόχωρο»

<http://www.elliniko-panorama.gr/issues.php?issueId=5%23fullart%20%20>

- Διαβάζοντας το κείμενο έχετε την αίσθηση ότι ο συγγραφέας στέκεται ακίνητος ή κινείται στο χώρο;
- Η περιγραφή ακολουθεί κάποια πορεία; Ποια;

Φύλλο εργασίας Γ

«Βλέποντας το Λιτόχωρο από μακριά δύσκολα υποψιαζόμαστε την πολυπλοκότητα του εσωτερικού και τον πυκνό οικοδομικό του ιστό. Η αρχική προσέγγιση γίνεται με το φαρδύ κεντρικό δρόμο και τις απλόχωρες εκτάσεις του. Κι ενώ θαυμάζουμε μπροστά μας το μεγαλόπρεπο θέαμα του Ολύμπου, τρεις διαδοχικές ταβέρνες στ' αριστερά αποσπούν για λίγο την προσοχή μας από τα υπερβατικά υψίπεδα του μυθικού βουνού. Στα δεξιά μας συναντάμε το στρατόπεδο και τη Λέσχη Αξιωματικών και αμέσως μετά το πανέμορφο και αχανές Δημοτικό Πάρκο με έκταση αρκετών δεκάδων στρεμμάτων. Έλατα, πεύκα, κυπαρίσσια, πλατάνια και πολλά ακόμη δέντρα δημιουργούν ένα φυσικό περιβάλλον μαγευτικό στις ανατολικές παρυφές της όμορφης κωμόπολης. Στη στιγμή εξαλείφονται από τη μνήμη μας οι μίζερες εικόνες των περισσότερων ελληνικών οικισμών και έρχονται έντονα στο νου καταπράσινες πόλεις της Ευρώπης. Παιδική χαρά, μονοπάτια, αθλητικές εγκαταστάσεις μπάσκετ και τένις, βρύσες και παγκάκια για την ξεκούραση του επισκέπτη, σημεία θέας προς το φαράγγι του Ενιπέα και τον Όλυμπο, όλα αυτά δημιουργούν μια όαση με απαράμιλλη γοητεία κάθε εποχή του χρόνου». (Ελληνικό Πανόραμα, διασκευή)

Διαβάστε προσεχτικά το παραπάνω κείμενο και:

- Υπογραμμίστε τα ρήματα, όπως στο παράδειγμα.
- Σε ποια χρονική βαθμίδα βρίσκονται (παρόν, παρελθόν, μέλλον);
- Διαβάστε το ίδιο κείμενο, αλλάζοντας τη χρονική τους βαθμίδα. Παρατηρείται κάποια διαφορά;
- Γιατί πιστεύετε ότι ο γράφων επέλεξε για την περιγραφή του τη συγκεκριμένη χρονική βαθμίδα των ρημάτων;

Φύλλο εργασίας Δ

«Ο Μαυροπετρίτης είναι ένα σκουρόχρωμο, μεσαίου μεγέθους μεταναστευτικό γεράκι με μακριές φτερούγες και ουρά. Τα ενήλικα απαντώνται σε δύο χρωματικές φάσεις: μία σκούρα, σχεδόν ολόμαυρη και μία, πιο συνηθισμένη, ανοιχτή φάση στην οποία το σώμα είναι ανοιχτό καστανοκόκκινο με επιμήκεις ραβδώσεις. Πάντως, σε συνθήκες πεδίου, ακόμη και η ανοιχτόχρωμη φάση δείχνει ένα πολύ σκούρο, σχεδόν μαύρο πουλί».

- Με βάση το κείμενο, να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τα επίθετα που χαρακτηρίζουν/περιγράφουν τις έννοιες της πρώτης στήλης, όπως στο παράδειγμα:

γεράκι	μεταναστευτικό, σκουρόχρωμο
μέγεθος	
φτερούγες	
φάσεις	
φάση	
σώμα	
ραβδώσεις	
πουλί	

- Τώρα μαρκάρετε στο κείμενο και χρωματίστε **κόκκινα** τα επίθετα που συμπληρώσατε στον πίνακα. Τι παρατηρείτε ως προς τον αριθμό τους;
- Προσπαθήστε να ξαναδιαβάσετε το κείμενο, χωρίς να προφέρετε τα επίθετα που έχετε χρωματίσει. Τι συμπεραίνετε για τη χρήση και τη λειτουργία αυτών των λέξεων στην περιγραφή;

6

ΧΑΡΙΤΙΝΗ ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΥ

(ΣΔΕ ΑΧΑΡΝΩΝ)

***«Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ
ΣΤΟΝ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟ ΛΟΓΟ»***

ΣΔΕ Αχαρνών

Μάθημα: Γλωσσικός γραμματισμός

Σχολ. Έτος: 2012 -2013

Εκπαιδεύτρια: Χαριτίνη Λιναρδάτου

Η χρήση των επιθέτων στον αφηγηματικό λόγο

Σκοποί – Στόχοι - Επιδιώξεις

Με αυτήν τη διδακτική ενότητα επιδιώκεται οι εκπαιδευόμενοι/ες

- Να γνωρίσουν μέσα από την έρευνα στο διαδίκτυο ποιος είναι ο Νίκος Καζαντζάκης και να φέρουν πληροφορίες για αυτόν μέσα στην τάξη
- Να μάθουν να ερμηνεύουν και να χαρακτηρίζουν τη συμπεριφορά των ηρώων που παρουσιάζονται στο κείμενο
- Να προσδιορίσουν τα επίθετα που δημιουργούν νοηματικές εικόνες στο κείμενο
- Να συνειδητοποιήσουν ότι με τη χρήση των επιθέτων ο αφηγηματικός λόγος εμπλουτίζεται με στοιχεία που αναδεικνύουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα στη συμπεριφορά και στον χαρακτήρα των ηρώων.
- Να αναγνωρίσουν τη σημασία που έχει η παιδαγωγική στη διαμόρφωση του χαρακτήρα ενός παιδιού
- Να ανακαλέσουν δικά τους βιώματα από την εμπειρία που είχαν στο σχολείο όταν ήταν μαθητές του Δημοτικού σχολείου

Μέσα – Υλικά

Χρήση του πίνακα

Έντυπο υλικό

Internet

Video (από την εκπαιδευτική τηλεόραση)

Χρήση εικονικού περιβάλλοντος (LAMS)

Μέθοδοι διδασκαλίας

Εργασία σε ομάδες, καταγισμός ιδεών, παιχνίδι ρόλων, ερωτήσεις- απαντήσεις, συζήτηση – διάλογος, φύλλα εργασίας

Διάρκεια: 4 ώρες

Πορεία διδασκαλίας

1^η διδακτική ώρα

Δίνεται στους εκπαιδευόμενους το παραπάνω κείμενο σε φωτοαντίγραφο

Αφόρμηση: Ανάγνωση του κειμένου (από την εκπαιδεύτρια).

Καταιγισμός ιδεών. Προκειμένου να γίνει καταγραφή στον πίνακα των συναισθημάτων των εκπαιδευομένων που τους δημιουργήθηκαν μετά την ανάγνωση του κειμένου.

Συζήτηση - διάλογος για τα τις εικόνες που υπάρχουν μέσα στο κείμενο και οι οποίες τους προκάλεσαν τα ανάλογα συναισθήματα.

2^η διδακτική ώρα

Η χρήση των επιθέτων στη δημιουργία των εικόνων

- **Εργασία σε ομάδες:** Οι εκπαιδευόμενοι εντοπίζουν τα επίθετα που περιγράφουν την εξωτερική εμφάνιση του δασκάλου, της Τερψιχόρης και του Νικολιού. Ο εκπρόσωπος κάθε ομάδας αναφέρει τα επίθετα και ο εκπαιδευτής τα καταγράφει στον πίνακα.
- **Συζήτηση – διάλογος:** Οι εκπαιδευόμενοι ανταλλάσσουν απόψεις για το ρόλο που έχουν τα επίθετα στη δημιουργία εικόνων.
- **Εισήγηση** από τον εκπαιδευτή για το ρόλο των επιθέτων και διανομή ενημερωτικού υλικού σε φωτοαντίγραφο
- **Εργασία σε ομάδες:** οι εκπαιδευόμενοι υπογραμμίζουν στο κείμενο τα ουσιαστικά που συνοδεύονται από επίθετα . (Το μάθημα με τη χρήση των ουσιαστικών έχει προηγηθεί σε προηγούμενη διδακτική ενότητα).
- **Συζήτηση – διάλογος:** Γίνεται ένας επαναπροσδιορισμός της σημασίας που έχουν τα επίθετα στον χαρακτηρισμό των προσώπων που περιγράφει ο Καζαντζάκης μέσα στο κείμενο.

3^η διδακτική ώρα

Ερμηνεία και ανάλυση του κειμένου

- Οι εκπαιδευόμενοι καλούνται ανά ζεύγη να υποδυθούν τον δάσκαλο και τον Νικολιό. Μετά την ολοκλήρωση αυτής της δραστηριότητας οι εκπαιδευόμενοι καλούνται σε **φύλλο εργασίας** να χαρακτηρίσουν τον δάσκαλο και να περιγράψουν τις δικές τους εμπειρίες με τους δασκάλους που είχαν στα μαθητικά τους χρόνια.
- Ακολουθεί **συζήτηση – διάλογος** στην οποία καλούνται οι εκπαιδευόμενοι να ερμηνεύσουν τον όρο «Παιδαγωγική» και να συγκρίνουν την Παιδαγωγική της εποχής του Καζαντζάκη με τη σύγχρονη Παιδαγωγική.
- Για την ολοκλήρωση αυτής της δραστηριότητας αναζητούν πληροφορίες στο διαδίκτυο σχετικά με την εποχή που έζησε ο Καζαντζάκης.

4^η διδακτική ώρα

Εμπέδωση του μαθήματος μέσα από το εικονικό περιβάλλον του LAMS

Οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να δουλέψουν στον Η/Υ και συγκεκριμένα μια ακολουθία από μαθησιακές δραστηριότητες που έχουν αναρτηθεί ως ψηφιακό υλικό στο LAMS (Learning Activity Management System)

(<http://testlams.eap.gr/lams/index.do#nogo>)

Γίνεται παρότρυνση να συνεχίσουν να δουλεύουν το συγκεκριμένο υλικό από το σπίτι τους.

Στο εικονικό περιβάλλον του LAMS οι εκπαιδευόμενοι έχουν τη δυνατότητα να:

- Εμπεδώσουν το ρόλο των επιθέτων με την προβολή ενός video «Το Λούνα Παρκ της Γλώσσας» (από την εκπαιδευτική τηλεόραση).
- Εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους για τα επίθετα με: α) πρόσθετες λεξιλογικές ασκήσεις β) παραπομπή σε αντίστοιχες ιστοσελίδες που αναφέρονται στο ρόλο και στη χρήση των επιθέτων γ) ανάρτηση «μικρών συνταγών» για το τι πρέπει να θυμάται κανείς για τα επίθετα
- Κάνουν επανάληψη των μαθησιακών δραστηριοτήτων που έγιναν μέσα στην τάξη

Ειδικές παρατηρήσεις – Αξιολόγηση

Με την ολοκλήρωση της διδακτικής ενότητας « Η χρήση των επιθέτων στον αφηγηματικό λόγο» διαπιστώθηκε ότι οι μαθησιακοί στόχοι που τέθηκαν επιτεύχθηκαν. Οι μαθητές εργάστηκαν σε ομάδες, συμμετείχαν ενεργά σε όλες τις διαδικασίες και το ενδιαφέρον τους για τη γλώσσα ενισχύθηκε σημαντικά από τη στιγμή που καταλάβαιναν βήμα – βήμα ποιος είναι ο ρόλος των επιθέτων στο κείμενο του Καζαντζάκη. Η αξιολόγηση των φύλλων εργασίας έγινε από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους. Τα κριτήρια της αξιολόγησης τα έθεσαν οι ίδιοι οι εκπαιδευόμενοι και αφορούσαν την κατανόηση του κειμένου, την ορθογραφία, τα εκφραστικά λάθη.

Ιδιαίτερα τους εντυπωσίασε η βιογραφία του Καζαντζάκη και αισθάνθηκαν πολύ ικανοποιημένοι από την επιτυχή αναζήτηση πληροφοριών που έκαναν στο διαδίκτυο.

Το ενδιαφέρον τους επίσης ενισχύθηκε σημαντικά με την προβολή του video στο εικονικό περιβάλλον του LAMS και με την ακολουθία των μαθησιακών δραστηριοτήτων στις οποίες ανταποκρίθηκαν αρκετοί εκπαιδευόμενοι να δουλέψουν στο σπίτι τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Νίκου Καζαντζάκη (1883-1957)

«Η Νέα Παιδαγωγική» (20ος αιώνας)

από το πεζογράφημα Αναφορά στον Γκρέκο (1961)

Στην Τετάρτη Τάξη βασίλευε και κυβερνούσε ο Διευθυντής του Δημοτικού. Κοντοπίθαρος, μ' ένα γενάκι σφηνωτό, με γκρίζα πάντα θυμωμένα μάτια, στραβοπόδης. “Δε θωράς, μωρέ, τα πόδια του” λέγαμε ο ένας στον άλλον σιγά, να μη μας ακούσει, “δε θωράς μωρέ, πως τυλιγαδίζουν* τα πόδια του; και πως βήχει; δεν είναι Κρητικός”. Μας είχε έρθει σπουδασμένος από την Αθήνα κι είχε φέρει, λέει μαζί του τη Νέα Παιδαγωγική. Θαρρούσαμε πως θα ‘ταν καμιά νέα γυναίκα και την έλεγαν Παιδαγωγική, μα όταν τον αντικρίσαμε για πρώτη φορά ήταν ολομόναχος, η Παιδαγωγική έλειπε, θα ‘ταν σπίτι. Κρατούσε ένα μικρό στριφτό βούρδουλα, μας έβαλε στη γραμμή κι άρχισε να βγάζει λόγο. Έπρεπε, λέει, ό,τι μαθαίναμε να το βλέπαμε και να το αγγίζαμε ή να το ζωγραφίζαμε σ’ ένα χαρτί γεμάτο κουκίδες. Και τα μάτια μας τέσσερα, αταξίες δε θέλει, μήτε γέλια, μήτε φωνές στο διάλειμμα· και σταυρό τα χέρια. Και στο δρόμο, όταν δούμε παπά να του φιλούμε το χέρι. “Τα μάτια σας τέσσερα, κακομοίρηδες, γιατί αλλιώς, κοιτάχτε εδώ!” είπε και μας έδειξε το βούρδουλα. “Δε λέω λόγια, θα δείτε έργα!”. Κι αλήθεια είδαμε, όταν κάναμε καμιά αταξία ή όταν δεν ήταν στα κέφια του, μας ξεκούμπωνε, μας κατέβαζε τα παντελονάκια και μας έδερνε κατάσαρκα με το βούρδουλα· κι όταν βαριόταν να ξεκουμπώσει, μας έδινε βουρδουλιές στ’ αφτιά, ωσότου έβγαινε αίμα. Μια μέρα έδεσα κόμπο την καρδιά μου, σήκωσα το δάχτυλο:

- Πού είναι, κυρ δάσκαλε, ρώτησα, η Νέα Παιδαγωγική; γιατί δεν έρχεται στο σκολειό; Τινάχτηκε από την έδρα, ξεκρέμασε από τον τοίχο βούρδουλα.
- Έλα εδώ, αυθάδη, φώναξε ξεκούμπωσε το πανταλόνι σου. Βαριόταν να το ξεκουμπώσει μόνος του. – Να, να, να, άρχισε να βαράει και να

μουγκρίζει. Είχε ιδρώσει, σταμάτησε.

- Να η Νέα Παιδαγωγική, είπε, κι άλλη φορά σκασμός! Ήταν όμως και πονηρούτσικος ο σύζυγος της Νέας Παιδαγωγικής. Μια μέρα μας λέει: “Αύριο θα σας μιλήσω για το Χριστόφορο Κολόμβο, πώς ανακάλυψε την Αμερική. Μα για να καταλάβετε καλύτερα, να κρατάει καθένας σας κι από ένα αυγό, όποιος δεν έχει αυγό, ας φέρει βούτυρο!”.

Είχε και μιαν κόρη της παντριγιάς, την έλεγαν Τερψιχόρη· κοντή, μα πολύ νόστιμη, πολλοί τη ζητούσαν, μα δεν ήθελε να την παντρέψει. “Τέτοιες ατιμίες” έλεγε “δε θέλω εγώ στο σπίτι μου”. Κι όταν το Γενάρη οι γάτες έβγαιναν στα κεραμίδια και νιαούριζαν, έπαιρνε μια σκάλα, ανέβαινε στη στέγη και τις κυνηγούσε. “Ανάθεμα τη φύση” μουρμούριζε “ανάθεμα τη· δεν έχει ηθική!”. Τη Μεγάλη Παρασκευή μας πήγε στην εκκλησία να προσκυνήσουμε το Σταυρωμένο. Μας γύρισε ύστερα στο σκολειό να μας εξηγήσει τι είδαμε, ποιον προσκυνήσαμε και τι θα πει Σταύρωση. Αραδιαστήκαμε στα θρανία, κουρασμένοι, βαριεστημένοι, γιατί δε φάγαμε σήμερα παρά ξινό λεμόνι και δεν ήπιαμε παρά ξίδι, για να δοκιμάσουμε κι εμείς τον πόνο του Χριστού. Άρχισε λοιπόν ο άντρας της Νέας Παιδαγωγικής, με βαριά επίσημη φωνή, να μας ξηγάει πως ο Θεός κατέβηκε στη γη και γίνηκε Χριστός, κι έπαθε και σταυρώθηκε για να μας σώσει από την αμαρτία. Ποιαν αμαρτία; καλά – καλά δεν καταλάβαμε· μα καταλάβαμε καλά πως είχε δώδεκα μαθητές κι ένας τον πρόδωκε, ο Ιούδας.

- Κι ήταν ο Ιούδας, σαν ποιον; σαν ποιον; Σηκώθηκε από την έδρα ο δάσκαλος κι άρχισε να προχωράει αργά, απειλητικά, από θρανίο σε θρανίο και μας κοιτούσε, ένα ένα.

- Κι ήταν ο Ιούδας σαν τον... σαν τον..

Είχε απλώσει το δείκτη του χεριού του και τον μετακινούσε από τον ένα μας στον άλλο, ζητώντας να βρει με ποιον έμοιαζε ο Ιούδας. Κι εμείς ζαρώναμε και τρέμαμε μην μπας και σταθεί το δάχτυλο το φοβερό απάνω

μας. Κι άξαφνα ο δάσκαλος έσυρε φωνή και το δάχτυλο του στάθηκε σ' ένα χλωμό φτωχοντυμένο παιδάκι με όμορφα ρουσόξανθα μαλλιά. Ήταν το Νικολιό που 'χε φωνάξει πέρυσι στην Τρίτη Τάξη: "Σώπα, δάσκαλε, ν' ακούσουμε το πουλί".

- Να, σαν το Νικολιό! φώναξε ο δάσκαλος. Απαράλλαχτος. Έτσι χλωμός, έτσι ντυμένος, κι αυτός, κι είχε κόκκινα μαλλιά, κόκκινα κόκκινα, σαν τις φλόγες της Κόλασης!

Να το ακούσει το κακόμοιρο το Νικολιό, ξέσπασε σε θρήνο, κι εμείς όλοι, που είχαμε γλιτώσει από τον κίνδυνο, τον αγριοματιάσαμε με μίσος και συμφωνήσαμε κρυφά από θρανίο σε θρανίο, άμα βγούμε έξω να τον σπάσουμε στο ξύλο που πρόδωσε το Χριστό. Ευχαριστημένος ο δάσκαλος που έτσι μας έδειξε χειροπιαστά, καθώς το ορίζει η Νέα Παιδαγωγική, πώς ήταν ο Ιούδας, μας σκόλασε, κι εμείς βάλαμε στη μέση το Νικολιό, κι ως βγήκαμε στο δρόμο αρχίσαμε να τον φτύνουμε και να τον δέρνουμε, πήρε αυτός δρόμο κλαίγοντας, μα εμείς τον κυνηγήσαμε με τις πέτρες, τον προγκούσαμε "Ιούδα! Ιούδα!" ωσότου έφτασε σπίτι του και τον τρύπωξε μέσα.

Το Νικολιό δεν ξαναφάνηκε στην τάξη, δεν ξαναπάτησε στο σκολειό. Έστερα από τριάντα χρόνια που είχα γυρίσει από τη Φραγκιά στο πατρικό σπίτι κι ήταν Μεγάλο Σάββατο, χτύπησε η πόρτα και φάνηκε στο κατώφλι ένας χλωμός, αδύνατος άντρας, με κόκκινα μαλλιά, με κόκκινα γένια· έφερνε σ' ένα χρωματιστό μαντίλι τα καινούργια παπούτσια που 'χε παραγγείλει για όλους μας ο πατέρας για την Λαμπρή. Στάθηκε δειλιασμένος στο κατώφλι, με κοίταξε, κούνησε το κεφάλι.

- Δε με γνωρίζεις; έκαμε, δε με θυμάσαι; Κι ως να μου το πει, τον γνώρισα.

- Το Νικολιό! φώναξα και τον άρπαξα στην αγκαλιά μου.

8.

ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗ ΜΑΡΙΑ

(ΣΔΕ ΡΕΘΥΜΝΟΥ):

"ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ

ΠΟΙΗΣΗ:

190Σ ΚΑΙ 200Σ ΑΙΩΝΑΣ"

Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Ρεθύμνου
Εκπαιδευτικός: Μαρία Μαθιουδάκη

Σχέδιο διδασκαλίας που υλοποιήθηκε στο ΣΔΕ Ρεθύμνου το σχολικό έτος 2012-13 στο μάθημα του Γλωσσικού Γραμματισμού

Θέμα: Ελληνική Ζωγραφική και Ποίηση: 19^{ος} και 20ός αιώνας

Σκοπός: Να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι τις βασικές αλλαγές που επέφεραν τα μοντερνιστικά ρεύματα στη λογοτεχνία και την τέχνη.

Στόχοι:

1. Να γνωρίσουν και να απολαύσουν αξιόλογα έργα Ελλήνων ζωγράφων του 19^{ου} και 20ού αιώνα.
2. Να κατανοήσουν την ευρύτητα των αλλαγών που επέφεραν τα μοντερνιστικά ρεύματα στην τέχνη και να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν μερικές από αυτές σε ένα ζωγραφικό έργο.
3. Να εξασκηθούν στη γραπτή αποτύπωση των σκέψεων, εντυπώσεων και παρατηρήσεων τους.
4. Να εξοικειωθούν με την ομαδική συνεργασία.
5. Να γνωρίσουν και να απολαύσουν ποιητικά έργα τεσσάρων σημαντικών Ελλήνων ποιητών, μεταξύ των οποίων οι δύο Νομπελίστες Γιώργος Σεφέρης και Οδυσσέας Ελύτης.
6. Να γνωρίσουν τις αλλαγές που επέφεραν τον 20ό αιώνα τα μοντερνιστικά ρεύματα στην ποίηση και να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν μερικές από αυτές σε ένα ποίημα.

Διάρκεια: 4 ώρες

Υλικά – μέσα:

Α. Φωτοαντίγραφα, κατά προτίμηση έγχρωμα, εικόνων από ζωγραφικούς πίνακες Ελλήνων καλλιτεχνών του 19^{ου} και 20ού αιώνα. Ως πηγή για τις εικόνες μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορα Λευκώματα Ελληνικής Ζωγραφικής. Εναλλακτικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν ηλεκτρονικές πηγές, όπως η paletteart.wordpress.com και οι εικόνες να προβληθούν με προτζέκτορα, αν υπάρχει στην αίθουσα η απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή. Χρησιμοποίησα ως πηγή το Λεύκωμα του Χρύσανθου Χρήστου, *Η Εθνική Πινακοθήκη, Ελληνική Ζωγραφική 19^{ος} – 20^{ος} αιώνας*, Αθήνα (Εκδοτική Αθηνών) 1992, απ' όπου έγινε φωτοτυπική αναπαραγωγή των εικόνων (όλες οι εικόνες υπάρχουν και στο paletteart.wordpress.com - Ζωγράφοι):

A1. Θεόδωρος Βρυζάκης, Παραμυθία (1847)

A2. Γεώργιος Άβλιχος, Κυρία με μπουγαρίνι (1886)

A3. Ιάκωβος Ρίζος, Στην ταράτσα (1897)

A4. Πολυχρόνης Λεμπέσης, Το παιδί με τα κουνέλια (1879)

A5. Νικόλαος Λύτρας, Το ψάθινο καπέλο (1925)

A6. Γεώργιος Μπουζιάνης, Χορεύτριες (1937)

A7. Νίκος Χατζηκυριάκος Γκίκας, Αθηναϊκό μπαλκόνι (1955)

A8. Γιάννης Τσαρούχης, Ναύτης (1938)

A9. Διαμαντής Διαμαντόπουλος, Ο μαθητής (περ. 1938)

A10. Γιάννης Μόραλης, Ερωτικό (1982)

Σε περίπτωση που χρησιμοποιηθούν φωτοαντίγραφα, σε κάθε φωτοαντίγραφο θα πρέπει να αναγράφεται το όνομα του ζωγράφου, ο τίτλος του έργου και το έτος δημιουργίας του έργου.

B. Δύο φωτοαντίγραφα με ποιητικά έργα: το πρώτο με ποιήματα των Λασκαράτου και Παλαμά και το δεύτερο με ποιήματα των Σεφέρη και Ελύτη. Τα ποιήματα μπορούν να αντληθούν από τις έντυπες εκδόσεις ή από ηλεκτρονικές πηγές. Χρησιμοποίησα τις έντυπες εκδόσεις, Λίνος Πολίτης *Ποιητική Ανθολογία Ε΄, Ο Σολωμός και οι Επτανησιώτες*, Αθήνα (Δωδώνη) χ.χ. 88, Κωστής Παλαμάς, *Κι έχω από σας μια δόξα να ζητήσω*, επιμ. Ηλίας Λάγιος, Αθήνα (Ανθολόγος Ερμής) 2001, 50, Γιώργος Σεφέρης, *Ποιήματα*, Αθήνα (Ικαρος), 1985¹⁵ 55, Οδυσσέας Ελύτης, *Ποίηση*, Αθήνα (Ικαρος) 2003³, 190-191:

B1. Φωτοαντίγραφο με δύο ποιήματα του 19^{ου} αιώνα:

Ανδρέας Λασκαράτος (Ληξούρι 1811- Αργοστόλι 1901)
[στη γυναίκα μου] 1851

Εικόνα αγαπητή της γυναικός μου,
τώρα έλα εσύ στη συντροφιά μου.
Κατοίκα πάντα μέσα στην καρδιά μου,
και φύλα με οχ τσι πλάνεσες του κόσμου.

Εσύ για με Προστάτης Άγγελός μου,
άμεμπτα φύλαε τα πατήματά μου
και προτού σκοτισθούν τα λογικά μου,
πρόλαβε, τρέξε συ και λάμψε εμπρός μου.

Ναι, το φώς σου ζυπνάει την αρετή μου,
και πιστό σ□ εσένα με βαστένει.
Γιατί τόσο σ□ αισθάνομαι δική μου,

τόσο με την ψυχή μου ζυμωμένη,
που δεν ηξέρω πλέον στη διαλογή μου
πώς να σε πω: γυναίκα μου ή ψυχή μου.

Κωστής Παλαμάς (Πάτρα 1859 – Αθήνα 1943)
Ο τάφος (απόσπασμα 1898)

Στο ταξίδι που σε πάει
□ μαύρος καβαλάρης,
κοίταζε απ□ το χέρι του,
τίποτε να μην πάρεις.

Κι αν διψάσεις μην το πεις
από τον κάτω κόσμο
το νερό της αρνησίας,
φτωχό κομμένο δυόσμο!

Μην το πεις κι ολότελα
κι αιώνια μας ξεχάσεις...
βάλε τα σημάδια σου
το δρόμο να μη χάσεις,

κι όπως είσαι ανάλαφρο,
μικρό σα χελιδόνι,
κι άρματα δε σου βροντάν
παλικάριού στη ζώνη,

κοίταζε και γέλασε
της νύχτας το σουλτάνο,

γλίστρησε σιγά - κρυφά
και πέταξ□ εδώ πάνω,

και στο σπίτι τ□ άραχνο
γυρνώντας, □ ακριβέ μας,
γίνε αεροφύσημα
και γλυκοφίλησέ μας!

B2. Φωτοαντίγραφο με δύο ποιήματα του 20^{ου} αιώνα:

Γιώργος Σεφέρης (Σμύρνη 1900 – Αθήνα 1971) Νόμπελ Λογοτεχνίας: 1963
[□ τόπος μας είναι κλειστός] (απόσπασμα από το Μυθιστόρημα 1935)

Ο τόπος μας είναι κλειστός, όλο βουνά
που έχουν σκεπή το χαμηλό ουρανό μέρα και νύχτα.
Δεν έχουμε ποτάμια δεν έχουμε πηγάδια δεν έχουμε πηγές,
μονάχα λίγες στέρνες, άδειες κι αυτές, που ηχούν και που
τις προσκυνούμε.

Ήχος στεκάμενος κούφιος, ίδιος με τη μοναξιά μας
ίδιος με την αγάπη μας, ίδιος με τα σώματά μας.
Μας φαίνεται παράξενο που κάποτε μπορέσαμε να χτί-
σουμε

τα σπίτια τα καλύβια και τις στάνες μας.
Κι οι γάμοι μας, τα δροσερά στεφάνια και τα δάχτυλα
γίνονται αινίγματα ανεξήγητα για την ψυχή μας.
Πώς γεννήθηκαν πώς δυναμώσανε τα παιδιά μας;

□ τόπος μας είναι κλειστός. Τον κλείνουν
οι δυο μαύρες Συμπληγάδες. Στα λιμάνια
την Κυριακή σαν κατεβούμε ν□ ανασάνουμε
βλέπουμε να φωτίζονται στο ηλιόγεμα
σπασμένα ξύλα από ταξίδια που δεν τέλειωσαν
σώματα που δεν ξέρουν πια πώς ν□ αγαπήσουν».

Οδυσσέας Ελύτης (Ηράκλειο 1911 – Αθήνα 1986) Νόμπελ λογοτεχνίας: 1979

Η Αυτοψία (1960)

Λοιπόν, εβρέθηκε ο χρυσός της λιόριζας να 'χει σταλάζει στα φύλλα
της καρδιάς του.

Κι από τις τόσες φορές οπού ξαγρύπνησε, σιμά στο κηροπήγιο, καρ-
τερώντας τα χαράματα, μια πυράδα παράξενη του 'χε αρπάζει τα
σωθικά.

Λίγο πιο κάτω από το δέρμα, η κυανωπή γραμμή του ορίζοντα έντονα
χρωματισμένη. Και άφθονα ίχνη γλαυκού μέσα στο αίμα.

Οι φωνές των πουλιών, που 'χε σ' ώρες μεγάλης μοναξιάς αποστηθί-
σει, φαίνεται να ξεχύθηκαν όλες μαζί, τόσο που δεν εστάθη βο-

λετό να προχωρήσει σε μεγάλο βάθος το μαχαίρι.

Μάλλον η πρόθεση άρκεσε για το Κακό

*Που τ' αντίκρισε -είναι φανερό- στη στάση την τρομαχτική του
αθώου. Ανοιχτά, περήφανα τα μάτια του, κι όλο το δάσος να σα-
λεύει ακόμη πάνω στον ακηλίδωτον αμφιβληστροειδή.*

Στον εγκέφαλο τίποτε, πάρεξ μια ηχώ ουρανού καταστραμμένη.

*Και μονάχα στην κόγχη από τ' αριστερό του αυτί, λίγη, λεπτή, ψι-
λούτσικη άμμο, καθώς μέσα στα όστρακα. Οπού σημαίνει ότι
πολλές φορές είχε βαδίσει πλάι στη θάλασσα, κατάμονος, με το
μαράζι του έρωτα και τη βοή του άνεμου.*

*Όσο γι' αυτά τα ψήγματα φωτιάς πάνω στην ήβη, δείχνουν ότι στ' α-
λήθεια πήγαινε ώρες πολλές μπροστά, κάθε φορά οπού έσμιγε
γυναίκα.*

Θα 'χουμε πρώιμους καρπούς εφέτος.

Πορεία Διδασκαλίας – Στάδια:

A. Πρώτο στάδιο (2 ώρες)

Οι εκπαιδευόμενοι στο πρώτο δίωρο θα εργαστούν ομαδοσυνεργατικά και για το λόγο αυτό καλούνται να δημιουργήσουν τετράδες. Πριν την έναρξη του μαθήματος τα θρανία έχουν τοποθετηθεί με τρόπο ώστε να είναι κατάλληλα για τετραμελείς ομάδες. Σε κάθε τετράδα ένας εκπαιδευόμενος αναλαμβάνει το ρόλο του γραφέα, καταγράφει δηλαδή όσα διατυπώνονται από την ομάδα και στο τέλος της διαδικασίας τα διαβάζει δυνατά, ανακοινώνοντας τα στην ολομέλεια της τάξης. Ο ρόλος αυτός μπορεί να εναλλάσσεται ανάμεσα στα μέλη της ομάδας.

Οι ομάδες καλούνται να δουν και να σχολιάσουν μία - μία τις εικόνες από τους ζωγραφικούς πίνακες αποτυπώνοντας τις πρώτες εντυπώσεις τους από αυτές. Σε όλες τις ομάδες μοιράζονται φωτοαντίγραφα της ίδιας εικόνας. Τα μέλη των ομάδων οφείλουν να παρατηρήσουν και να περιγράψουν αυτά που βλέπουν στην εικόνα δίνοντας προσοχή στον τρόπο με τον οποίο αποδίδονται οι μορφές και τα άλλα θέματα των εικόνων (αν πρόκειται για ακριβή, αληθοφανή απόδοση, αν είναι ασαφής, συγκεχυμένη, ανακριβής ή παραποιημένη κλπ). Τα μέλη της ομάδας πρέπει να εκφράζονται γρήγορα και αυθόρμητα και οι εντυπώσεις τους να καταγράφονται ακόμα κι αν δεν είναι ολοκληρωμένες συντακτικά. Σε κάθε εικόνα δίνεται στις ομάδες χρόνος περίπου 4 - 5 λεπτών για να καταγράψουν τις εντυπώσεις τους και να τις ανακοινώσουν διαδοχικά. Οι ομάδες παρουσιάζουν τις καταγραμμένες εντυπώσεις τους με τη σειρά που επιθυμούν. Ακολουθεί σύντομη συζήτηση, διάρκειας περίπου 2 - 3 λεπτών, στην οποία ο εκπαιδευτικός συνοψίζει τις παρατηρήσεις των ομάδων και εστιάζει στα κλασικά ή μοντερνιστικά στοιχεία της κάθε εικόνας. Ενδεικτικά, ο εκπαιδευτικός μπορεί να τονίσει την αληθοφανή, εξιδανικευμένη ή ρεαλιστική απόδοση των μορφών στα έργα του Βρυζάκη, του Άβλιχου και του Ρίζου. Την αδρή, τραχιά ή και ελλειπτική απόδοση της εξωτερικής μορφής με την έμφαση δοσμένη στα

εσωτερικά γνωρίσματα στους πίνακες του Λύτρα, του Τσαρούχη και του Διαμαντόπουλου. Την αποσπασματική και αινιγματική απόδοση των θεμάτων, με γεωμετρικές ή κυβιστικές τάσεις στους πίνακες του Χατζηκυριάκου Γκίκα και του Μόραλη. Οι σύντομες επεξηγηματικές σημειώσεις του επιμελητή του Λευκώματος, Χρυσάνθου Χρήστου (σελ. 219 - 259), μπορούν να βοηθήσουν τον εκπαιδευτικό στο σχολιασμό κάθε εικόνας.

Αφού γίνει οι διαδικασίες για όλες τις εικόνες, ο εκπαιδευτικός συνοψίζει σύντομα αναδεικνύοντας τη γενική απομάκρυνση των καλλιτεχνών του 20ού αιώνα από την αληθοφανή πιστότητα απέναντι στα μοντέλα των εικονιζόμενων θεμάτων.

Β. Δεύτερο στάδιο (2 ώρες)

Στην περίπτωση που το δεύτερο δίωρο της εφαρμογής του σχεδίου διδασκαλίας απέχει χρονικά από το πρώτο, ο εκπαιδευτικός οφείλει να υπενθυμίσει στους μαθητές τα γενικότερα συμπεράσματα που είχαν προκύψει από την παρατήρηση και το σχολιασμό των εικόνων. Προϊδεάζει τους μαθητές μιλώντας τους συνοπτικά για τις αντίστοιχες αλλαγές που επέφεραν τα μοντερνιστικά ρεύματα στη λογοτεχνία και ειδικά στην ποίηση, επισημαίνοντας κυρίως την υποχώρηση της στιχουργικής φόρμας και την ανατροπή της λογικής συνέπειας των νοημάτων. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός ενημερώνει τους μαθητές ότι θα διαβάσουν και θα αναλύσουν πρώτα δύο ποιήματα του 19^{ου} αιώνα και ύστερα δύο άλλα του 20ού, προκειμένου να διαπιστώσουν στην πράξη αν υπάρχουν διαφορές στον τρόπο με τον οποίο γίνεται η ποιητική επεξεργασία και παρουσίαση των θεμάτων. Η προειδοποίηση αυτή δίνεται ως αναγνωστική οδηγία για να επικεντρώσει την προσοχή των μαθητών κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης των ποιημάτων στην επισήμανση των διαφοροποιήσεων.

Αφιερώνονται 15 – 20 λεπτά περίπου στο σχολιασμό κάθε ποιήματος.

Πρώτη φάση: Μοιράζεται στους μαθητές πρώτα το φωτοαντίγραφο Β1 με τα δύο ποιήματα του 19^{ου} αιώνα: «Στη γυναίκα μου» (1851) του Ανδρέα Λασκαράτου και «Ο τάφος» (1898) του Κωστή Παλαμά. Πριν την ανάγνωση του κάθε ποιήματος ο εκπαιδευτικός δίνει λίγες πληροφορίες για τη ζωή του κάθε ποιητή, επιμένοντας σε εκείνες που σχετίζονται με τα συγκεκριμένα ποιήματα.

Η σατιρική, ρηξικέλευθη φύση του Λασκαράτου τον έφερε αντιμέτωπο με άρχοντες της τοπικής κοινωνίας και του Κλήρου, προκαλώντας τον αφορισμό του από τους μητροπολίτες Κεφαλονιάς και Ζακύνθου. Μέσα στον ταραχώδη βίο του, στηρίγματα του ήταν η μεγάλη οικογένεια που δημιούργησε του και ειδικά η σχέση αγάπης με τη γυναίκα του, στην οποία είναι αφιερωμένο το ποίημα.

Το ποίημα διαβάζεται από τον εκπαιδευτικό και οι μαθητές καλούνται να εκφράσουν τις εντυπώσεις και τις παρατηρήσεις τους.

Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός προχωράει στο ποίημα του Κωστή Παλαμά δίνοντας ξανά λίγες πληροφορίες για τη ζωή του. Η ορφάνια στα παιδικά του χρόνια και η ανατροφή μέσα στο συγγενικό περιβάλλον επέδρασαν στην ψυχосύνθεση του ποιητή. Ύμνησε εθνικούς καημούς και πόθους και αναδείχτηκε σε εθνικό ποιητή της χώρας. Το συγκεκριμένο ποίημα όμως που γράφτηκε ύστερα από το θάνατο του τετράχρονου γιού του, απηχεί τον προσωπικό καημό του χαροκαμένου πατέρα. Η κηδεία του ποιητή μέσα στα χρόνια της γερμανικής κατοχής εξελίχθηκε σε παλλαϊκή αντιστασιακή πράξη.

Ο εκπαιδευτικός διαβάζει το ποίημα και οι μαθητές καλούνται ξανά να εκφράσουν τις εντυπώσεις και τις παρατηρήσεις τους και να επισημάνουν τυχόν ομοιότητες των δύο ποιημάτων που διαβάστηκαν.

Όταν οι μαθητές ολοκληρώσουν, ο εκπαιδευτικός συνοψίζει και συμπληρώνει τις απόψεις που αναπτύχθηκαν. Είναι σημαντικό να αναγνωριστούν ως κοινοί τόποι στα

δύο ποιήματα η στιχουργική φόρμα, η ομοιοκαταληξία, η λυρική απόδοση δύο καθολικά αναγνωρισμένων θεμάτων, όπως είναι η αγάπη του άντρα προς τη γυναίκα και ο πόνος του γονιού για το χαμό του παιδιού του. Επίσης η καθολική αποδοχή εικόνων και συμβόλων (π.χ. «εσύ για με Προστάτης Άγγελος μου» , «κοίταξε και γέλασε της νύχτας το σουλτάνο») που δεν δυσκολεύει την κατανόηση των ποιημάτων. Για το λόγο αυτό, θα είναι χρήσιμο, ο εκπαιδευτικός να εκμαιεύσει με κατάλληλες ερωτήσεις τις παρατηρήσεις των μαθητών για τα ζητήματα αυτά, σε περίπτωση που οι ίδιοι δεν τα έχουν επισημάνει.

Δεύτερη φάση: Στη συνέχεια διανέμεται στους μαθητές το φωτοαντίγραφο Β2 με τα ποιήματα: [Ο τόπος μας είναι κλειστός] (1935) του Γιώργου Σεφέρη και «Η Αυτοψία» (1960) του Οδυσσέα Ελύτη.

Ο εκπαιδευτικός πριν ξεκινήσει την ανάγνωση των ποιημάτων υπενθυμίζει στους μαθητές την αναγνωστική οδηγία: θα πρέπει να επισημάνουν τυχόν διαφορές στη μορφή και το περιεχόμενο αυτών των ποιημάτων σε σχέση με τα δύο προηγούμενα που διαβάστηκαν. Στη συνέχεια, πληροφορεί τους μαθητές ότι πρώτα ο Σεφέρης (1963) και ύστερα ο Ελύτης (1979) κατέκτησαν το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας που προκηρύσσει κάθε χρόνο η Σουηδική Ακαδημία, αναδεικνύοντας την Ελλάδα σε όλο τον κόσμο με αυτήν τους την κατάκτηση. Ο εκπαιδευτικός μπορεί επίσης να αναφερθεί σε μελοποιημένα ποιήματα τους, τραγούδια γνωστά και αγαπημένα σε πολλούς σήμερα.

Επαναλαμβάνεται η διαδικασία που ακολουθήθηκε και για το φωτοαντίγραφο Β1. Δίνονται λίγες πληροφορίες για τη ζωή του Γιώργου Σεφέρη: η γέννηση στη Σμύρνη και ο έγκαιρος ερχομός της οικογένειας στην Αθήνα, η ιδιότητα του ως διπλωματικός υπάλληλος στο Υπουργείο Εξωτερικών που του επέτρεπε να έχει βαθιά γνώση των πολιτικών εξελίξεων σε ταραγμένους ιστορικά καιρούς. Επισημαίνεται ότι δύο χρόνια μετά τη δημοσίευση του συγκεκριμένου ποιήματος επιβάλλεται στον τόπο η δικτατορία του Ιωάννη Μεταξά.

Ο εκπαιδευτικός διαβάζει το ποίημα και οι μαθητές καλούνται να εκφράσουν τις εντυπώσεις, τις απορίες και τα σχόλια τους και να επισημάνουν όποιες διαφορές διακρίνουν σε σχέση με τα προηγούμενα ποιήματα.

Ακολουθεί τέλος το ποίημα του Οδυσσέα Ελύτη με λίγες βιογραφικές πληροφορίες να προηγούνται πάλι της ανάγνωσης. Η καταγωγή από τη Λέσβο, η ψευδώνυμη όπως και στο Σεφέρη λογοτεχνική ταυτότητα, η ιδιαίτερη προβολή του ελληνικού τοπίου και η πρωτότυπη ποιητική λειτουργία της ελληνικής γλώσσας.

Ο εκπαιδευτικός διαβάζει και το τελευταίο ποίημα και οι μαθητές καλούνται πάλι να συζητήσουν τις εντυπώσεις που τους προκάλεσε, να εκφράσουν σχόλια, απορίες και να αναγνωρίσουν ομοιότητες ή διαφορές με το ποίημα του Σεφέρη αλλά και με τα ποιήματα του 19^{ου} αιώνα.

Συνολικά χρειάζεται να επισημανθούν:

- Ο ελεύθερος χωρίς ομοιοκαταληξία στίχος και η απρόσμενη διακοπή του (π.χ. *«κι από τις τόσες φορές που ξαγρύπνησε σιμά στο κηροπήγιο καρ - / τερώντας τα χαράματα, μια πυράδα παράξενη του 'χε αρπάξει τα / σωθικά.»*).
- Η νοηματική σκοτεινότητα καθώς ο θεματικός πυρήνας των ποιημάτων δεν δίνεται ξεκάθαρα στον αναγνώστη (π.χ. *«βλέπουμε να φωτίζονται στο ηλιόγεμα / πασμένα ζύλα από ταξίδια που δεν τέλειωσαν / σώματα που δεν ξέρουν πια πως ν' αγαπήσουν»*).
- Η χρήση εικόνων με αλληλουχία υπαγορευμένη όχι από τη λογική αλλά από παρορμήσεις του υποσυνείδητου και από ονειρικούς συνειρμούς (π.χ. *«Οι φωνές των πουλιών πού 'χε σ' ώρες μεγάλης μοναξιάς αποστηθί- / σει φαίνεται*

να ξεχύθηκαν όλες μαζί, τόσο που δεν εστάθη βο-/ λετό να προχωρήσει σε μεγάλο βάθος το μαχαίρι»).

- Η ασύνδετη λογικά ροή των εκφραζόμενων νοημάτων (π.χ. η σχέση του τελευταίου στίχου «Θα 'χουμε πρώιμους καρπούς εφέτος» με το υπόλοιπο ποίημα του Ελύτη).

Αυτές είναι και οι βασικές διαφορές με τα ποιήματα του 19^{ου} αιώνα, όπου ο στίχος ήταν έμμετρος και η ανάπτυξη του θέματος γίνονταν με ξεκάθαρη λογική νοηματική αλληλουχία. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να συνοψίσει τις απόψεις των μαθητών και σε περίπτωση που σε αυτές δεν έχει επισημανθεί κάτι από τα παραπάνω θα πρέπει να το εκμειεύσει με κατάλληλες ερωτήσεις.

Μέθοδοι διδασκαλίας:

A στάδιο: ομαδοσυνεργατική μέθοδος με στοιχεία καταγίγισμού ιδεών.

B στάδιο: συνδυασμός εισήγησης και διαλόγου, ανάγνωση και σχολιασμός κειμένων βάσει συγκεκριμένων αναγνωστικών οδηγιών.

Ειδικές Παρατηρήσεις – Αξιολόγηση:

A στάδιο: Οι εκπαιδευόμενοι ανταποκρίθηκαν με ιδιαίτερη χαρά στο σχολιασμό των εικόνων, καθώς αισθάνθηκαν ελεύθεροι να γράψουν αυθόρμητα και με χιούμορ ό, τι επιθυμούσαν σχετικά με τις εικόνες. Είναι σημαντικό για την καλή λειτουργία των ομάδων, οι τετράδες να σχηματιστούν βάσει της επιλογής και προτίμησης των ίδιων των μαθητών. Μπορούν επίσης αν θέλουν να δώσουν και ονόματα στις ομάδες τους.

B στάδιο: Παρακολούθησαν με προσοχή και ενδιαφέρον τα ποιήματα, γνωρίζοντας οι περισσότεροι μόνο ως ονόματα τους ποιητές, κυρίως τους Παλαμά, Σεφέρη, Ελύτη, ενώ λίγοι θυμούνταν κάτι για τη βράβευση των δύο τελευταίων με Νόμπελ.

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση βασίστηκε στο ενδιαφέρον, τη συμμετοχή και την ανταπόκριση των μαθητών με όποιο τρόπο κι αν εκδηλώθηκε αυτή.

Παράρτημα:

Μερικά δείγματα από την καταγραφή των εντυπώσεων των ομάδων για τις εικόνες που είδαν στο A στάδιο της διδακτικής ενότητας:

Για την εικόνα A1, Θεόδωρος Βρυζάκης, Παραμυθία (1847):

- **Ομάδα 1:** Συμπαράσταση από τη μια γυναίκα στην άλλη. Η μάνα παρηγορεί την κόρη της. Ίσως η κόρη να είναι στενοχωρημένη για κάποιον που έχασε στον πόλεμο. Η ζωγραφιά απεικονίζει την Αθήνα. Και οι δυο γυναίκες είναι λυπημένες.
- **Ομάδα 2:** Η μητέρα παρηγορεί την κόρη για την απώλεια κάποιου αγαπημένου προσώπου στον αγώνα της απελευθέρωσης.
- **Ομάδα 4:** Θλίψη. Μοναξιά. Η Ακρόπολη. Συμπαράσταση.
- **Ομάδα 5:** Σε εξοχικό τοπίο μια μάνα παρηγορεί την κόρη. Πιο πέρα κάθεται ένας τσομπάνης. Μοιάζει με αρχαία εικόνα.

Για την εικόνα A2, Γεώργιος Άβλιχος, Κυρία με μπουγαρίνι (1886):

- **Ομάδα 1:** Είναι φινετσάτη, αριστοκρατική. Είναι αφρατούλα. Μοιάζει σαν άντρας. Πολλά λουλούδια. Από το μπαλκόνι ίσως φαίνεται θάλασσα.
- **Ομάδα 4:** Αριστοκρατική νέα κοπέλα. Σε βεράντα με θέα τη θάλασσα. Γεματούλα. Μοιάζει σαν αγόρι. Φοράει κορδέλα και χρυσά κοσμήματα.

Για την εικόνα Α3, Ιάκωβος Ρίζος, Στην ταράτσα (1897):

- **Ομάδα 1:** Μια αριστοκρατική οικογένεια. Αμέριμνη, γαλήνια. Έχουν πολλά λεφτά. Η ξαπλωμένη κοπέλα έχει κατάθλιψη ή είναι άρρωστη. Η τουαλέτα της είναι πολύ ωραία. Η βεράντα βλέπει στην Ακρόπολη.
- **Ομάδα 2:** Μια πλούσια οικογένεια της εποχής. Χαλαρώνουν πίνοντας το νέκταρ τους.
- **Ομάδα 5:** Η Αθήνα έχει αναπτυχθεί και τα πράγματα έχουν ηρεμήσει. Κάθονται στο μπαλκόνι και ηρεμούν. Ωραία εικόνα. Ο τόπος είναι ζωντανός και όμορφος.

Για την εικόνα Α9, Διαμαντής Διαμαντόπουλος, Ο μαθητής (περ. 1938):

- **Ομάδα 1:** Ωραίος και καλογυμνασμένος. Κάτι γράφει, κάτι σχεδιάζει. Σκέφτεται κάτι να ζωγραφίσει. Δεν μοιάζει με τους μαθητές της εποχής μας. Γράφει, ζωγραφίζει με πένα και μελάνι. Κάθεται στο πάτωμα.
- **Ομάδα 2:** Ένας μαθητής κάνοντας τα μαθήματα του σε ένα απλό δωμάτιο φτωχικό. Δεν τονίζονται τα χαρακτηριστικά του.
- **Ομάδα 3:** Μοιάζει περισσότερο με σχέδιο ή σκίτσο. Γράφει με μελάνι και πένα στο χαρτί. Φοράει σορτς. Μοιάζει με το Μόγλη.
- **Ομάδα 4:** Ο μαθητής είναι ένας ανέμελος καλλιτέχνης που ζωγραφίζει σκεπτικά.
- **Ομάδα 5:** Ένας μαθητής που κάθεται και γράφει και μας θυμίζει καλοκαίρι.

Για την εικόνα Α8, Γιάννης Τσαρούχης, Ναύτης (1938):

- **Ομάδα 1:** Έχει πολύ γλυκό βλέμμα. Έχει μεγάλα αυτιά. Φοράει ναυτική στολή. Κάθεται σε καρέκλα. Φαίνεται προβληματισμένος. Είναι καλογυμνασμένος. Φαίνεται μικρός στην ηλικία.
- **Ομάδα 2:** Ένας ναύτης που κάθεται για να του φτιάξουν το πορτρέτο του. Δίνονται με λεπτομέρειες τα χαρακτηριστικά του προσώπου και τα ρούχα, όχι όμως και τα χέρια.
- **Ομάδα 3:** Ένας ναύτης σκεπτικός, καλογυμνασμένος, καταδικασμένος από τη ζωή. Νοιώθει μοναξιά.
- **Ομάδα 4:** Ένας ναύτης σκεπτικός. Κάθεται σε καρέκλα καφενείου.
- **Ομάδα 5:** Ένας ναύτης κάθεται σε μια καρέκλα. Είναι πολύ σοβαρός. Η παρουσία του δίνει ζωντάνια και παλληκαριά.

Για την εικόνα Α10, Γιάννης Μόραλης, Ερωτικό (1982):

- **Ομάδα 1:** Πρέπει να έχει κάποιο συμβολισμό. Φαίνεται να έχει κάτι σαν γράμματα. Αφηρημένο. Σαν να συμβολίζει τη γυναίκα. Γεωμετρικά σχήματα. Ίσως να εκφράζει αγάπη για κάποιον.

- **Ομάδα 2:** Καθώς ο ποιητής έχει αφαιρεθεί και έχει διαφύγει λίγο, μας δείχνει διάφορα σχέδια τα οποία με τη φαντασία του παρομοιάζει με ένα ερωτικό σκηνικό.
- **Ομάδα 3:** Γεωμετρικός έρωτας. Μεγάλη σκέψη του ζωγράφου. Τα σχήματα αγκαλιάζονται.
- **Ομάδα 4:** Αφηρημένη τέχνη. Συμβολίζει έναν άντρα και μια γυναίκα.

9

ΜΑΤΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

(1ο ΣΔΕ ΛΑΡΙΣΑΣ):

***"ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ ΚΑΙ
ΓΡΑΦΟΥΜΕ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ"***

Θέμα / Τίτλος: Διαβάζουμε και γράφουμε παραμύθια

Στόχοι

1. Να γνωρίσουν αρκετά ελληνικά, λαϊκά παραμύθια (κλασικός γραμματισμός).
2. Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά του παραμυθιού και να το διακρίνουν από τα άλλα κειμενικά είδη (κλασικός γραμματισμός).
3. Να εξοικειωθούν με τις βασικές αφηγηματικές τεχνικές (κλασικός γραμματισμός).
4. Να ασκηθούν στη δημιουργία απλών αφηγηματικών κειμένων (κλασικός γραμματισμός).
5. Να αντιληφθούν την έννοια του 'ρόλου' και της 'λειτουργίας' στην παραδοσιακή αφήγηση (κλασικός γραμματισμός).
6. Να μάθουν να αναζητούν εικόνες στο διαδίκτυο για να υπομνηματίσουν τις αφηγήσεις τους (νέος γραμματισμός).
7. Να μάθουν να δημιουργούν απλά πολυτροπικά κείμενα (με γραπτό λόγο και εικόνες) (νέος γραμματισμός).
8. Να μάθουν να επιλέγουν την καταλληλότερη διάταξη του υλικού για τα κείμενά τους στα ψηφιακά περιβάλλοντα των Επεξεργαστών Κειμένου (νέος γραμματισμός).

Πορεία διδασκαλίας

Η διδασκαλία της συγκεκριμένης θεματικής ενότητας είναι καλό να γίνει σε τρία με τέσσερα συνεχόμενα διδακτικά δίωρα.

Α. Πρώτο Διδακτικό Δίωρο:

Στην αρχή του πρώτου διδακτικού δίωρου αξιοποιείται η τεχνική του καταιγισμού ιδεών και το μάθημα γίνεται «σε ολόκληρη της τάξη». Ο εκπαιδευτικός καλεί τους εκπαιδευόμενους να εκφραστούν ελεύθερα πάνω στο ερώτημα «τι είναι κατά τη γνώμη σας παραμύθι». Κατά τη διαδικασία που ακολουθεί οι εκπαιδευόμενοι ανακαλούν ελεύθερα λέξεις ή φράσεις που κατά τη γνώμη τους αποτελούν απαντήσεις στο παραπάνω ερώτημα, ενώ ο εκπαιδευτικός ή ένας / δύο εκπαιδευόμενοι τις καταγράφουν στον πίνακα. Στο τέλος της διαδικασίας, ο εκπαιδευτικός καλεί τους εκπαιδευόμενους να σκεφτούν πάνω σε όσα έχουν καταγραφεί και να τα ταξινομήσουν σε ευρείες θεματικές κατηγορίες. Είναι πιθανό ότι θα προκύψουν κατηγορίες που έχουν σχέση με α) παραδοσιακές μορφές ζωής, β) διαγενεακές σχέσεις, γ) ανάκληση συναισθημάτων παιδικής ηλικίας, δ) φανταστικοί κόσμοι, γ) ηθικό περιεχόμενο κ.λπ. Ο εκπαιδευτικός επισημαίνει και τονίζει εκείνα τα

στοιχεία που προέκυψαν και που αποτελούν βασικά γνωρίσματα του κειμενικού είδους «παραμύθι», τα καταγράφει στον πίνακα και καλεί τους εκπαιδευόμενους να τα κρατήσουν υπό τύπον σημειώσεων στα τετράδιά τους.

Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός χωρίζει την τάξη σε ομάδες των δύο μελών. Σε κάθε δυάδα δίνει για μελέτη ένα παραμύθι, το οποίο μπορεί είτε να είναι φωτοτυπημένο από κάποιο βιβλίο, είτε να είναι σε ψηφιακή μορφή (από το διαδίκτυο)

Προτείνονται τα εξής βιβλία (από αυτά που υπάρχουν στη βιβλιοθήκη του σχολείου ή στην προσωπική του βιβλιοθήκη) και οι ιστοσελίδες:

1. «Έλληνικά Παραμύθια», εκλογή: Γ. Α. Μέγα, εικόνες: Ράλλη Κοψίδη και Φώτη Κόντογλου, Εκδότης: Βιβλιοπωλείον της Εστίας»

Θεσσαλίας – Μαρούλα Κλιάφα – Κέδρος, 1999

2. Παραμύθια της

3. Η ιστοσελίδα

(<http://www.ebooks4greeks.gr/forum/viewforum.php?f=176>)

όπου είναι δημοσιευμένα αρκετά ελληνικά λαϊκά παραμύθια

Ο εκπαιδευτικός αναθέτει σε κάθε δυάδα να μελετήσει ένα παραμύθι, το οποίο έχει ήδη επιλέξει από τις παραπάνω πηγές.

Δίνει οδηγίες στους εκπαιδευόμενους να «διαβάσουν» το παραμύθι έχοντας υπόψη τους τις θεματικές κατηγορίες στις οποίες κατέληξαν ως ολομέλεια μετά τη διαδικασία της ιδεοθύελλας και να σημειώσουν στο Φύλλο Εργασίας τα σημεία του παραμυθιού στα οποία εντοπίζουν συσχετισμούς με αυτές.

Στη συνέχεια, αφού ολοκληρωθεί το διάβασμα και η ανάλυση του παραμυθιού, η κάθε δυάδα σχηματίζει τετράδα αφού ενωθεί με μια άλλη δυάδα και, στο πλαίσιο της τετράδας πλέον, η κάθε δυάδα διηγείται το παραμύθι που μελέτησε και ανέλυσε στην άλλη δυάδα. Με την ολοκλήρωση και αυτής της φάσης όλες οι ομάδες συναντώνται στην ολομέλεια της τάξης και αρχίζει η εξιστόρηση των παραμυθιών που μελετήθηκαν και αναλύθηκαν. Εδώ μπορούμε να υποθέσουμε ότι θα ακουστούν 6 με 7 παραμύθια εφόσον κάθε τάξη αποτελείται από 12 έως 14 εκπαιδευόμενους. Η κάθε δυάδα όμως δεν εξιστορεί το παραμύθι που μελέτησε αλλά εκείνο που άκουσε, ενώ η δυάδα που το μελέτησε διορθώνει και συμπληρώνει, όπου χρειάζεται. Ο εκπαιδευτικός παρεμβαίνει και σχολιάζει όσα σημεία χρειάζεται να τονιστούν.

Δεύτερο Διδακτικό Δίωρο

Έχοντας μελετήσει και ακούσει αρκετά παραμύθια οι εκπαιδευόμενοι στη διάρκεια αυτού του δίωρου ασχολούνται με την αποδόμηση του συγκεκριμένου κειμενικού είδους και τον εντοπισμό των στοιχείων που το συγκροτούν.

Αρχικά χωρίζονται και πάλι στις γνωστές ομάδες των δύο (ίδιων ατόμων που δούλεψαν μαζί στο προηγούμενο δίωρο) και επισκέπτονται την ιστοσελίδα [Ψηφιακά Παραμύθια](#)⁸, όπου μελετούν την πρώτη παράγραφο με τίτλο «Η παραμυθοτράπουλα του Propp». Εκεί αναφέρεται πως:

Ο V. Propp αναλύοντας τη δομή του λαϊκού παραμυθιού ανακάλυψε ότι σε κάθε μύθο υπάρχουν κάποια σταθερά στοιχεία, «οι λειτουργίες» των προσώπων που επαναλαμβάνονται και συνδυάζονται σε κάθε παραμύθι. Σύμφωνα με τον G. Rodari αυτές οι λειτουργίες μπορούν να μας βοηθήσουν να φτιάξουμε αναρίθμητες ιστορίες, όπως στην περίπτωση της μουσικής που χρησιμοποιούμε τις νότες για να συνθέσουμε μελωδίες. Μερικές από τις λειτουργίες αυτές είναι:

Απαγόρευση, παράβαση, παγίδα, βλάβη ή έλλειψη, αναχώρηση του ήρωα, αποστολή, συνάντηση με το δωρητή, μαγικά δώρα, εμφάνιση του ανταγωνιστή, αγώνας, νίκη, επιστροφή, άφιξη στο σπίτι, ο ψεύτικος ήρωας, δύσκολες δοκιμασίες, αποκατάσταση της βλάβης, μεταμόρφωση του ήρωα, αναγνώριση του ήρωα, ο ψεύτικος ήρωας ξεσκεπάζεται, τιμωρία του ανταγωνιστή..

Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός τους καλεί να εντοπίσουν ‘ρόλους’ και ‘λειτουργίες’ στα παραμύθια που μελέτησαν την προηγούμενη φορά. Καταγράφουν τα ευρήματά τους στο Φύλλο Εργασίας που τους δίνεται και στο τέλος ο εκπαιδευτικός συγκεντρώνει και καταγράφει στον πίνακα όλους τους ‘ρόλους’ και τις ‘λειτουργίες’ που εντοπίστηκαν από τους εκπαιδευόμενους στα παραμύθια που μελετήθηκαν. Ολοκληρώνοντας ο εκπαιδευτικός καλεί κάθε ομάδα εκπαιδευομένων να δημιουργήσει πολύ σύντομες προφορικές ιστορίες (υπό μορφή επεισοδίων) που να βασίζονται σε ρόλους και λειτουργίες που έχουν εντοπιστεί στα παραμύθια που μελετήθηκαν. Οι αφηγήσεις αυτές παίζουν το ρόλο μικρών και απλών ασκήσεων που προετοιμάζουν τους εκπαιδευόμενους για την επόμενη φάση της συγγραφής παραμυθιού και αρκεί να είναι πολύ σύντομες και απλές.

Τρίτο Διδακτικό Δίωρο

Ολόκληρο το τρίτο διδακτικό δίωρο αφιερώνεται στη συγγραφή του παραμυθιού για κάθε ομάδα. Συγκεκριμένα κάθε διμελής ομάδα εκπαιδευομένων κάθεται σε μια γωνιά της αίθουσας και αναλαμβάνει να γράψει το παραμύθι της με βάση την εμπειρία και τη γνώση που αποκτήθηκε στα δύο προηγούμενα δίωρα σε σχέση με τη μορφή και το περιεχόμενο του συγκεκριμένου κειμενικού είδους.

Ο εκπαιδευτικός έχει στη διάθεσή του συγκεκριμένα βοηθήματα τα οποία μπορεί να προσφέρει στους εκπαιδευόμενους σε περίπτωση που αυτοί θεωρήσουν ότι «δεν ξέρουν πώς να ξεκινήσουν / να προχωρήσουν» ή ότι «δεν έχουν άλλες ιδέες». Το Φύλλο Εργασίας που τους δίνει αρχικά περιέχει προτάσεις για να ξεκινήσουν το παραμύθι τους όπως οι παρακάτω:

Ξεκινήστε το παραμύθι σας με μία από τις παρακάτω τεχνικές:

Τι θα συνέβαινε αν...

Το παραμύθι μας ξεκινά από μια φανταστική υπόθεση ακραία ή παράλογη π.χ

- Τι θα συνέβαινε αν οι σκύλοι άρχιζαν ξαφνικά να πετάνε;
- Τι θα συνέβαινε αν η Αθήνα άδειαζε ξαφνικά από αυτοκίνητα κι έπρεπε να πηγαίνουμε παντού με τα πόδια;
- Τι θα συνέβαινε αν γινόμασταν αόρατοι;

Ξεκινήστε με μια τέτοια υπόθεση για να σκεφτείτε τη δομή / σκελετό του παραμυθιού σας και μετά γράψτε το αναλυτικά.

Φτιάξτε φανταστικές λέξεις

που κάνουν φανταστικά πράγματα π.χ.

- ένα «ξε-τετράδιο» μπορεί να είναι ένα μαγικό τετράδιο, όπου τα μαθήματα γράφονται από μόνα τους, αμέσως μόλις δώσει τη σχετική εντολή η δασκάλα.
- ένας «σκυλαετός» είναι ένα τρομακτικό ον το οποίο είναι ένα είδος αετού που έμοιαζε με σκύλο και πρωταγωνιστεί σε παραμύθια ...τρόμου.

Κόψτε λέξεις από ένα περιοδικό ή μια εφημερίδα,

ανακατέψτε τις και εμφανίζοντάς τις μια-μια, αρχίστε το παραμύθι σας π.χ., μια αρκούδα μπαίνει στο μετρό για να πάει στον Άρη και περιέργως τα καταφέρνει, παίρνοντας όμως μαζί και τους συνεπιβάτες της που διαδηλώνουν αγανακτισμένοι στην επιφάνεια του πλανήτη και ζητούν να τους δώσουν αμέσως πετρέλαιο θέρμανσης γιατί έχουν παγώσει. Η συνέχεια δική σας...

«Συνεχίστε» γνωστά παραμύθια

από εκεί που τελειώνουν:

- τι έκανε η Κοκκινোসκουφίτσα αφού τέλειωσε η υπόθεση με το λύκο;
- τι συνέβη στη Χιονάτη μετά το γάμο της;
- τι έκανε ο Κοντορεβιθούλης με τις μαγικές μπότες του Δράκου
- τι έκανε ο Πινόκιο όταν έγινε αληθινό αγόρι;

Παραμυθοσαλάτα

Δημιουργήστε καινούρια παραμύθια ανατρέποντας και ανακατεύοντας παλιά, π.χ.

- ο λύκος διηγείται την ιστορία της κοκκινোসκουφίτσας
- η κακιά μάγισσα φοβάται και αποκαλύπτεται κάνοντας λάθη κλπ.
- τι θα γίνει αν ο κοντορεβιθούλης συναντήσει στο δάσος τη χιονάτη;
- αντιστρέψτε ρόλους π.χ. φτιάξτε αντί για «Τα τρία γουρουνάκια» τα «Τρία μικρά λυκάκια», όπου ο «κακός» της ιστορίας ήταν το γουρούνι.

Όταν ξεκινήσουν οι ομάδες το γράψιμο υπάρχει η περίπτωση κάποια από αυτές να «μπλοκάρει» και να μη μπορεί να συνεχίσει. Βοηθήστε τους ως εξής:

1. Δώστε τους ένα κατάλογο από τυπικά πρόσωπα του παραμυθού για να διαλέξουν ένα ή περισσότερα από αυτά και να τα βάλουν στη δράση:

Πρόσωπα

ήρωας	ανταγωνιστής του ήρωα	δωρητής
σφετεριστής	βοηθός του ήρωα	πολύτιμο μαγικό αντικείμενο

2. Δώστε τους ένα κατάλογο από τυπικές λειτουργίες του παραμυθού για να διαλέξουν μία ή περισσότερες από αυτές και να τις βάλουν στη δράση:

Λειτουργίες

απαγόρευση	εξαπάτηση	παράβαση
αναχώρηση	δολιοφθορά	έλλειψη
παροχή δώρου	απόφαση για δράση	επιστροφή
διάσωση	καταδίωξη, κυνηγητό	λήψη μαγικού μέσου
μεταμόρφωση	πάλη	αναγνώριση

3. Κόψτε σε μικρά χαρτόνια τις παρακάτω λέξεις ώστε να φτιάξετε τη λεγόμενη παραμυθο-τράπουλα και δώστε την (χωρίς να βλέπουν την όψη του χαρτονιού που είναι γραμμένη η λέξη) για να διαλέξουν μία, δύο ή τρεις λέξεις και να τις εντάξουν στη δράση της ιστορίας τους

κούκλα	ξύλοκόποι	αρουραίος
αερόστατο	περιστέρι	ποτάμι

πηγάδι	μενεξέδες	τύμπανα
ψαράδες	μαγκάλι	καλύβα
μύλος	αναμμένη φωτιά	διαμάντι
φωνή	ποτήρι	αυγό
αρκούδα	κλουβί	πάπλωμα

Ενδιάμεσο στάδιο

Κατά τη διάρκεια ενός δίωρου στο μάθημα του Πληροφορικού γραμματισμού, οι ομάδες πληκτρολογούν στον Επεξεργαστή Κειμένου το παραμύθι τους. Στη συνέχεια με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού επιλέγουν εικόνες στο διαδίκτυο (σχετικές με την υπόθεση του παραμυθιού τους) τις εισάγουν στο κατάλληλο σημείο του κειμένου, εισάγουν αρχιγράμματα στην αρχή του κειμένου (με βάση το ειδικό εργαλείο που διαθέτει ο Επεξεργαστής Κειμένου), επιλέγουν το κατάλληλο εξώφυλλο και παίρνουν αποφάσεις για τις πληροφορίες που πρέπει να υπάρχουν εκεί και τη διάταξή τους, επιλέγουν τις κατάλληλες γραμματοσειρές, χωρίζουν σε παραγράφους, δίνουν την κατάλληλη διάταξη στο κείμενο που περιέχει διάλογο, εισαγάγουν κεφαλίδες, υποσέλιδα, αρίθμηση σελίδων κ.λπ.

Τέταρτο Διδακτικό Δίωρο

Στο εργαστήριο Πληροφορικής ή στην τάξη με ένα φορητό υπολογιστή κι ένα βιντεοπροβολέα.

Η κάθε δυάδα φορτώνει το παραμύθι της (σε Επεξεργαστή Κειμένου) στον υπολογιστή και το ένα μέλος της ομάδας χειρίζεται τον υπολογιστή ενώ το άλλο το διαβάζει. Με το τέλος της ανάγνωσης ο εκπαιδευτικός και οι υπόλοιποι εκπαιδευόμενοι προτείνουν σημεία για διόρθωση / βελτίωση, τα οποία η δυάδα σημειώνει. Οι προτάσεις μπορούν να ενσωματωθούν στα κείμενα σε ένα επόμενο μάθημα του Πληροφορικού Γραμματισμού

Επέκταση

1. Σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό του Αισθητικού Γραμματισμού οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να δημιουργήσουν δικές τους ζωγραφιές σχετικές με την υπόθεση των παραμυθιών τους, οι οποίες μπορούν να σκαναριστούν και να εισαχθούν στα κείμενά τους. Στη συνέχεια τα παραμύθια αυτά μπορούν να συγκεντρωθούν και με κάποια επιμέλεια από τον εκπαιδευτικό (αν χρειάζεται), να γίνουν τευχίδιο, να εκτυπωθούν και να διατεθούν προς πώληση σε κάποια bazaar που διοργανώνει το σχολείο (χριστουγεννιάτικο ή με αφορμή τη λήξη της σχολικής χρονιάς).
εναλλακτικά
2. Η γνώση και η εμπειρία που απόκτησαν οι εκπαιδευόμενοι μέσα από την ενασχόληση με τη συνεργατική συγγραφή ιστοριών, μπορεί να αξιοποιηθεί σε μια ενδεχόμενη εξέλιξη του μαθήματος αυτού σε σχέδιο εργασίας (project) με θέμα τη δημιουργική γραφή.

10

ΜΗΤΡΟΜΑΡΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

(ΣΔΕ ΝΑΥΠΛΙΟΥ)

"ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ - ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ"

ΣΧΟΛΕΙΟ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ ΝΑΥΠΛΙΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ : ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΗΤΡΟΜΑΡΑ

ΘΕΜΑ : Μετανάστες-πρόσφυγες

Στόχοι: με αυτήν την διδακτική ενότητα επιδιώκεται οι εκπαιδευόμενοι:

- να αναπτύξουν την παρατηρητικότητα τους (οπτικός γραμματισμός)
- να εξασκηθούν
 - στην αναγνώριση πληροφοριών που δίνονται
 - μέσα από εικόνες
 - μέσα από ταινίες τεκμηρίωσης (documentary film)
 - στην απόδοση εικόνων σε κείμενο
 - στην παραγωγή γραπτού κειμένου
 - περιγραφικού
 - αφηγηματικού
 - στον προφορικό λόγο
 - στον διάλογο**
 - στην σύνθεση λέξεων
 - στην τήρηση σημειώσεων από κινηματογραφημένο οπτικοακουστικό υλικό
 - στην δακτυλογράφηση και στην διόρθωση κειμένου στον ηλεκτρονικό υπολογιστή (ισχύει ως προαιρετική εργασία για όλες τις γραπτές εργασίες κάθε ενότητας)
- να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιο τους
- να εξοικειωθούν- με τις τεχνικές της αφήγησης
 - με κείμενα συνεντεύξεων που περιέχονται σε έντυπα ευρείας κυκλοφορίας
- να βάζουν τα γεγονότα σε μια λογική- χρονική ακολουθία και κατ' επέκταση να τακτοποιούν τις σκέψεις τους
- να εκφράσουν προφορικά τις εμπειρίες τους σε ζωντανή αφήγηση(ολοκλήρωση μιας ιστορίας με αρχή μέση τέλος και πρόσωπα –ήρωες).
- να μοιραστούν προσωπικές εμπειρίες και παρατηρήσεις
- να αναγνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά μιας συνέντευξης
- να καλλιεργήσουν
 - την ικανότητα κατανόησης ενός κειμένου
 - την ικανότητα να βγάζουν συμπεράσματα

από αναγνώσματα
-τον κριτικό στοχασμό
- την ικανότητα να βρίσκουν τα σημαντικότερα
στοιχεία σε ένα κείμενο (γραπτό, προφορικό, κινηματογραφημένο
οπτικοακουστικό υλικό)

-την ενσυναίσθηση
-το πνεύμα ομαδικότητας, αλληλεγγύης και
συνεργασίας

- να κατανοήσουν την χρήση των επιθέτων για την περιγραφή και την χρήση των ρημάτων στην αφήγηση (παρελθοντικοί χρόνοι-ιστορικός Ενεστώς)
- να ευαισθητοποιηθούν και να προβληματιστούν σχετικά με το φαινόμενο της μετανάστευσης στην σύγχρονη Ελλάδα-ως χώρα προέλευσης αλλά και υποδοχής μεταναστών.
- να αντιληφθούν τις ιστορικές-κοινωνικές συνθήκες που γεννούν τις κοινωνικές διακρίσεις
- να γνωρίσουν ιστορίες «πετυχημένων»μεταναστών και να νιώσουν αισιοδοξία
- να γνωρίσουν τα κύρια γεγονότα που αφορούν την μικρασιατική καταστροφή
- να συγκρίνουν καταστάσεις
- να ανατρέξουν σε εμπειρίες και βιώματα του παρελθόντος
- να διερευνήσουν τις ενδεχόμενες παραδοχές, τα βιώματα και τα συναισθήματα που τους προκαλούν τα βιώματα αυτά
- να αρχίσουν να κατανοούν ποιες από τις παραδοχές τους είναι ενδεχομένως δυσλειτουργικές , με ποιον τρόπο οι εμπειρίες του παρελθόντος χρειάζεται να ελεγχθούν με βάση τη νέα πραγματικότητα και ότι και άλλοι έχουν τον ίδιο προβληματισμό , με την επιδίωξη να οδηγηθούν στον κριτικό στοχασμό, έτσι ώστε να προαχθεί η διεργασία της μάθησης και της θετικής προσωπικής αλλαγής.

Μέσα-υλικά:

- Φωτοτυπίες εικόνων (φωτογραφιών) από περιοδικό
- Φωτοτυπίες κειμένων από περιοδικό
- Φωτοτυπία λογοτεχνικού κειμένου
- Ζωντανή συνέντευξη
- Πίνακας Λεξιλογίου
- Ψηφιακός ακουστικός δίσκος (cd)
- Ψηφιακός οπτικοακουστικός δίσκος (dvd)με κινηματογραφημένο υλικό (ταινία τεκμηρίωσης)

- Ηλεκτρονικός υπολογιστής και προβολέας βίντεο ή οθόνη τηλεόρασης συνδεδεμένη με υπολογιστή ή dvd
- Cd player
- πίνακας με μαρκαδόρους
- τετράδιο ή φορητός υπολογιστής

Μέθοδοι διδασκαλίας :

- Ερωτήσεις- απαντήσεις/ συζήτηση. Πραγματοποιείται σε κάθε φάση, ενδιαμέσως των άλλων τεχνικών.
- μικρή εισήγηση
- καταιγισμός ιδεών
- ομαδοσυνεργατική: χωρισμός σε υποομάδες των δυο-τριών ή τεσσάρων ατόμων:

Ενδεικτική πορεία διδασκαλίας:

Συνήθως προηγείται ενότητα με θέμα τις διακοπές ή τα ταξίδια

1)Διανέμονται σε φωτοτυπίες έξι φωτογραφίες με θέμα έλληνες μετανάστες στη Αμερική στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, από περιοδικό κυριακάτικης εφημερίδας (σε ανατύπωση).

Ζητείται ο σχολιασμός τους.

Με καταιγισμό ιδεών καταγράφονται οι απόψεις ,οι ιδέες και τα επιχειρήματα των εκπαιδευόμενων.

Με μικρή εισήγηση δίνονται τα χαρακτηριστικά στοιχεία ενός περιγραφικού κειμένου ώστε οι εκπ/μενοι στην συνέχεια να επιλέξουν την φωτογραφία που τους αρέσει περισσότερο και να προσπαθήσουν να την περιγράψουν με κάθε λεπτομέρεια σαν να απευθύνονταν σε κάποιον τυφλό ή σαν να ήταν αυτόπτες μάρτυρες εγκλήματος. (Π.χ. περιγραφή προσώπων, σωμάτων, αντικειμένων χώρου, χρόνου, σκηνικού, τοπίου, χρωματικών τόνων(οι εικόνες είναι ασπρόμαυρες) , σχημάτων, ηλικιών, εξωτερικής εμφάνισης, ενδυμασίας –διαφαινόμενης ψυχολογικής κατάστασης.)

Μόλις ολοκληρωθούν οι εργασίες διαβάζονται -αναλόγως της επιλογής τους-είτε από τους ίδιους είτε από τον εκπαιδευτή ανώνυμα, και γίνεται ομαδική αξιολόγηση, με έμφαση στα θετικά στοιχεία: επεξεργασία της δομής , του λεξιλογίου, εμπλουτισμός του περιεχομένου, ορθογραφικός και συντακτικός έλεγχος , καταγραφή των επιθέτων που χρησιμοποιήθηκαν. Αναφέρεται η σύνταξη και η μορφολογία των επιθέτων, ανάλογα με τις απορίες που εκφράζουν οι εκπ/μενοι.

2)Διανέμεται σε φωτοτυπία το άρθρο από περιοδικό κυριακάτικης εφημερίδας με τίτλο « ΑΠΟ ΤΟ «NO RATS, NO GREEKS» ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΞΙΩΣΗ».

Αφού γίνει η ανάγνωσή του από τους εκ/μενους σε συνδυασμό με τις υποσημειώσεις των έξι φωτογραφιών απαντώνται οι όποιες απορίες και με ερωτήσεις αναζητούνται ανά παράγραφο τα βασικά σημεία του κειμένου, οι χρονικοί προσδιορισμοί, οι πρωταγωνιστές , τα σχόλια του δημοσιογράφου.

Εν συνεχεία οι εκπαιδευόμενοι χωρίζονται (με κλήρο) σε ομάδες των 3-4 ατόμων και καλούνται να εκφράσουν τις εντυπώσεις τους πάνω στο κείμενο, τις απόψεις τους για τα όσα αναφέρονται είτε ως γεγονότα , είτε ως σχόλια και να διερευνήσουν αν έχουν κάποιες στερεοτυπικές αντιλήψεις –παραδοχές σχετικά με το θέμα των κοινωνικών διακρίσεων ως προς την εθνικότητα. Η κάθε ομάδα καταγράφει τις βασικές της απόψεις και εμπειρίες των μελών της, οι οποίες παρουσιάζονται και καταγράφονται περιληπτικά στον πίνακα χωρίς να τους ασκηθεί κριτική και κατηγοριοποιούνται , ώστε να γίνει η σύνθεσή τους και να βγουν τα απαραίτητα συμπεράσματα.

Ακολουθεί συζήτηση για την εξαγωγή κάποιων γενικότερων συμπερασμάτων για τα αίτια και τις συνέπειες των κοινωνικών διακρίσεων και της ξενοφοβίας, με έμφαση στο ζήτημα της αδικίας – δικαιοσύνης και σε επιστημονικά-ιστορικά δεδομένα .

3)Με μικρή εισήγηση συνοψίζονται τα βασικά στοιχεία μιας αφήγησης (ποιος, πότε, που, τι έκανε, γιατί) με έμφαση στην χρονική αλληλουχία των γεγονότων (η αρχή, η μέση ,το τέλος μιας ιστορίας).

Οι εκ/μενοι καλούνται να επιλέξουν μια φωτογραφία από τις έξι και με αφορμή αυτήν να γράψουν μια φανταστική ιστορία μετανάστευσης.

Μόλις ολοκληρωθούν οι εργασίες (μπορεί να δοθεί και ως άσκηση για το σπίτι) διαβάζονται είτε από τους ίδιους είτε από τον εκπαιδευτή ανώνυμα, (αναλόγως της επιλογής τους) και γίνεται ομαδική αξιολόγηση με έμφαση στα θετικά στοιχεία: επεξεργασία της δομής , του λεξιλογίου, ορθογραφικός και συντακτικός έλεγχος , καταγραφή στον πίνακα των ρημάτων που χρησιμοποιήθηκαν, με σχολιασμό του χρόνου (παρελθοντικοί χρόνοι-ιστορικός Ενεστώς). Επειδή συνήθως εκφράζονται απορίες γίνεται μορφολογική ανάλυση με συγκεκριμένα παραδείγματα. Επίσης επισημαίνονται άλλοι τρόποι έκφρασης του χρόνου- χρονικοί προσδιορισμοί και κάποιες διαρθρωτικές λέξεις για την συνοχή του αφηγηματικού κειμένου.

(Εκτός από την ομαδική διόρθωση γίνεται και ατομική διόρθωση όλων των γραπτών εργασιών και γίνεται προσπάθεια να δακτυλογραφηθούν –σε συνεργασία με τον καθηγητή της πληροφορικής.)

4)Διανέμονται σε φωτοτυπίες δυο συνεντεύξεις από περιοδικό κυριακάτικης εφημερίδας με τίτλο :»ΣΑΒΒΑΣ ΤΣΙΤΟΥΡΙΑΔΗΣ: Ο ΜΕΤΑΝΑΣΤΗΣ ΜΕ ΤΑ 1500 ΤΑΞΙ ΣΤΗ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ» και «ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΤΣΑΡΔΙΚΟΥ :ΣΤΟ ΜΠΟΥΕΝΟΣ ΑΙΡΕΣ ΜΕ ΦΩΝΑΖΟΥΝ ΛΑ ΓΡΙΕΓΑ»

Ένας εκ/μενος διαβάζει τα λόγια του δημοσιογράφου και άλλος του συνεντευξιαζόμενου. (συμμετέχουν στην ανάγνωση όσο το δυνατόν περισσότεροι εκπαιδευόμενοι).

Απαντώντας σε σχετικές ερωτήσεις οι εκ/μενοι διατυπώνουν τις όποιες λεξιλογικές ή άλλες απορίες τους, στις οποίες δίνονται οι απαραίτητες διευκρινήσεις ,εντοπίζουν τα κύρια χαρακτηριστικά μιας συνέντευξης , αποδίδουν με δικά τους λόγια τις ιστορίες των δυο πρωταγωνιστών, εντοπίζουν και σχολιάζουν τις απόψεις και τα συναισθήματα αυτών για την μετανάστευση,.

5) Οι εκπ/μενοι χωρίζονται ελεύθερα σε ομάδες ή ζευγάρια και όποιος είναι μετανάστης αφηγείται την δική του ιστορία, την οποία στην συνέχεια το άλλο μέλος της ομάδας την παρουσιάζει σε όλους . (Για παράδειγμα σε έναν κύκλο 15 εκπαιδευόμενων υπάρχουν δυο μετανάστες από την Αλβανία, ένας από την Ρουμανία, ένας από το Πακιστάν , ένας πρόσφυγας από το Ιράκ και μια ελληνίδα που είχε κάποτε μεταναστεύσει στον Καναδά και έτσι γίνονται ομάδες των 2-3 ατόμων.

6) Διανέμεται φύλλο με λεξιλόγιο σχετικό με την μετανάστευση: γίνεται ετυμολογική ανάλυση :π.χ. ναίω, μετανάστης , ναός σε αντιδιαστολή με τα: νέω και νάω, ΝΑΥΣ , νήσος, νόστος.

Αφού παρουσιαστεί η αρχαία κλίση της λέξεως «ΝΑΥΣ» ζητείται να γράψουν ομόρριζες λέξεις (κυρίως σύνθετες)

7)Έχει προετοιμαστεί συνάντηση με τον κ. Φ. Σταυρόπουλο , ο οποίος μιλάει στους εκ/μενους για τις εμπειρίες του ως μετανάστης στις Η.Π.Α., ως μαθηματικός και ως συγγραφέας λογοτεχνικών βιβλίων.

8) εφόσον οι εκ/μενοι δεν έχουν παρακολουθήσει το εργαστήριο λογοτεχνίας γίνεται ακρόαση του ποιήματος «Ιθάκη» του Κ. Καβάφη .

Διανέμεται το κείμενο σε φωτοτυπίες.

Γίνεται ανάλυση με στόχο την αισθητική απόλαυση-συγκίνηση και τον φιλοσοφικό στοχασμό .(σε κάποιο σημείο μπορούν να αναζητηθούν κάποιες διαφορές του προφορικού λόγου από τον λογοτεχνικό και να επισημανθούν κάποια χαρακτηριστικά της μοντέρνας ποίησης)).

9)Ζητείται από τους εκ/μενους όσο θα προβάλλεται μια ταινία 20-30 λεπτών με θέμα την μικρασιατική καταστροφή να κρατήσουν σημειώσεις σχετικά:

με τις απορίες τους –όσα δεν κατάλαβαν
 με τους πρωταγωνιστές ,
 με τα βασικά γεγονότα,
 με την χρονική πορεία των γεγονότων,
 με τα αίτια που αναφέρονται,
 με τις συνέπειες που αναφέρονται,
 με το πώς περιγράφονται όσα συνέβησαν στην προκυμαία.
 Η προβολή μπορεί να γίνει και αποσπασματικά με αντίστοιχη συζήτηση
 ενδιαμέσως κάθε αποσπάσματος, για να λυθούν επιμέρους απορίες και να
 υπάρξει καλύτερη επιμέρους και συνολική κατανόηση.
 Ακολουθούν απαντήσεις στις απορίες τους, καταγραφή των απαντήσεών
 τους στον πίνακα, συζήτηση με έμφαση στις εντυπώσεις, στις απόψεις, στις
 σκέψεις τους, στις προσωπικές γνώσεις τους από τις εμπειρίες τους, εφόσον το
 Ναύπλιο έχει προσφυγικό συνοικισμό ‘ το νέο βυζάντιο ‘ και δεν απέχει πολύ
 από τον δήμο της Ν. Κίου, όπου κατοικούν αρκετοί εκπ/μενοι.

Ελάχιστος χρόνος: Δέκα (10) διδακτικές ώρες

Ανάλογα με τις προεκτάσεις από την διαλογική συζήτηση η παραπάνω
 προβολή μπορεί να χρησιμεύσει:

- ως εισαγωγή σε ενότητα με θέμα τον πόλεμο και την ειρήνη, τους
 διεθνείς οργανισμούς, Ο.Η.Ε., Ε.Ε., τους κρατικούς μηχανισμούς, τους
 θεσμούς, την δημοκρατία.
- ως εισαγωγή σε ενότητα με θέμα την λαϊκή παράδοση και τον
 πολιτισμό, με επίσκεψη στο πελοποννησιακό λαογραφικό μουσείο.
- ως εισαγωγή σε ενότητα με θέμα την καταστροφή του περιβάλλοντος
 και τους μετανάστες-πρόσφυγες λόγω κλίματος.
- ως εισαγωγή προκειμένου να γίνει εμβάθυνση σε θέματα σύγχρονης
 κοινωνικής και πολιτικής ιστορίας, σε συνδιδασκαλία με τον Κοινωνικό
 Γραμματισμό.
- ως εισαγωγή προκειμένου να γίνει ακρόαση και ανάλυση τραγουδιών
 από την Μ. Ασία και να παρουσιαστεί η πανάρχαια ελληνική ιστορία της
 περιοχής με επίκεντρο τον Όμηρο και άλλα λογοτεχνικά κείμενα , στα
 πλαίσια της αισθητικής αγωγής.

Στο κατάστρωμα
του Red Star Liner, 1901.
(Ευγενική παραχώρηση:
National Park Service,
Ellis Island)

Η ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΤΣΑΡΔΙΚΟΥ
«Στο Μπουένος Αϊρες
με φωνάζουν Λα Γριέγα»

Τον Δεκέμβριο του 1908, ο 12χρο-
νος Κώστας Παναγόπουλος από
τα Τσιπιανά, ένα μικρό και φτωχό
χωριό της Αρκαδίας, αποφάσισε να
αναζητήσει μια καλύτερη τύχη στην
Αμερική. Ο μεγαλύτερος αδελφός του βρισκό-
ταν εδώ και χρόνια στο Σικάγο και του είχε στεί-
λει την απαραίτητη πρόσκληση. Η αναχώρησή του
προγραμματίστηκε για τον Μάρτιο του 1909, από
την Πάτρα. Ήξερε πως δεν θα ήταν απλή υπό-
θεση. Κάθε άνοιξη, στο λιμάνι της αχαϊκής πό-
λης δίνονταν μάχες για μια θέση στα πλοία που
σάλπαραν για τον Νέο Κόσμο. Με δάκρυα στα
μάτια και πασχίζοντας να κρύψει το φόβο του
αποχαιρέτισε τους γονείς και τα μικρότερα αδέλ-
φια του, φόρτωσε στους παιδικούς ακόμα
ώμους του τα υπάρχοντά του -ένα καλάθι με ψω-
μί, τυρί, πορτοκάλια κι ένα μπουκάλι κρασί- κι
έφυγε πεζή για την Τρίπολη. Από εκεί, πήρε το
τρένο για την Πάτρα. Πέρασε τους απαραίτη-
τους υγειονομικούς ελέγχους, ετοίμασε τα χαρ-
τιά του και κατέλυσε σ' ένα φθινό ξενοδοχείο,
όπως οι περισσότεροι συνταξιδιώτες του.

Στο δωμάτιο-κλουβί, το οποίο διαφημιζό-
ταν ως παροχή της πλοιοκτήτριας εταιρείας,
έμεινε άγρυπνος όλη τη νύχτα, να σκέφτεται
τη νέα ζωή που τον περίμενε στην άλλη πλευ-
ρά του Ατλαντικού. Το επόμενο πρωί, το υπε-
ρωκέανιο για το οποίο είχε αγοράσει εισιτήριο
έδωσε στο λιμάνι. Είχε ξεκινήσει από την Τερ-
γέστη. Στην τρίτη θέση βρίσκονταν ήδη περί-
που 900 Σλάβοι μετανάστες. Όταν έχασε τη
στεριά από τα μάτια του, ήξερε πως η από-
σταση που έπρεπε να διανύσει ήταν μεγάλη:
δεκαοχτώ, ακόμα και είκοσι μέρες ταξίδι, με
δύσκολες συνθήκες. Όμως, ακόμα και η μπι-
ζελόσουπα, που συνήθως ήταν το γεύμα του,
του φαινόταν γλυκιά και ξεχωριστή σε σχέση
με όσα έβρισκε στο καθημερινό φτωχικό οι-
κογενειακό τραπέζι, πίσω στα Τσιπιανά.

Η περιπέτειά του καταγράφηκε στο κλασι-
κό βιβλίο του Henry Pratt «Greek immigration to
the United States» (1911). Όσοι ξεφυλλίσετε το
φωτογραφικό λεύκωμα «Το ταξίδι - Το ελληνι-
κό όνειρο στην Αμερική», που κυκλοφόρησε
από το Μουσείο Μπενάκη και την μη κερδο-
σκοπική εταιρεία Πρωτέας, θα την διαβάσετε
μαζί με πολλές ακόμα παρόμοιες ιστορίες. Για-
τί αυτός ήταν ο σκοπός της κινηματογραφί-
στριας Μαρίας Ηλιού και του ιστορικού Αλέ-
ξανδρου Κιτρούφ, που επιμελήθηκαν την έκ-
δοση: να αφηγηθούν τις ιστορίες των χιλιάδων
ανθρώπων που εγκατέλειπαν έναν οικείο κό-
σμο -μια γλώσσα, μια παράδοση, μια ιστορία,
μια πατρίδα- και κατευθύνονταν προς έναν άλ-
λο, άγνωστο και μυστηριώδη: τις ΗΠΑ. Μια νέα
πατρίδα, που από τη μια τους πρόσφερε νέες
ευκαιρίες αλλά από την άλλη τους έφερε αντι-
μέτωπους με σκληρή εργασία, κακές συνθή-
κες διαβίωσης και, συχνά, με ξενοφοβικές συ-
μπεριφορές. Σχεδόν όλοι έφευγαν με την υπό-
σχεση ότι σύντομα θα φτιάξουν ένα «κομπό-

Από το «No rats, no Greeks» στην καταξίωση

Μέχρι το 1890, μόνο 535 Έλληνες είχαν
διασχίσει τον Ατλαντικό με προορισμό τις
ΗΠΑ. Τόσους έχουν καταγράψει στα επί-
σημα αρχεία τους οι αμερικανικές αρχές.
Σχεδόν όλοι ήταν άνδρες, σε παραγωγικές
ηλικίες (από 17 έως 35 ετών), κυρίως από
την Πελοπόννησο που βίωνε έντονα την κρί-
ση της αγροτικής οικονομίας. Μέχρι τις αρ-
χές της δεκαετίας του 1920, που η αμερι-
κανική κυβέρνηση αποφάσισε να μειώσει
δραστικά την εισροή μεταναστών, περισ-
σότεροι από 350.000 Έλληνες είχαν εγκα-
τασταθεί στη χώρα. Μετά τη λήξη του Β' Πα-
γκοσμίου Πολέμου, οι «πύλες» άνοιξαν και
πάλι. Ακολούθησαν άλλοι 100.000, μέχρι
τα μέσα της δεκαετίας του '70, οπότε στα-
μάτησε σχεδόν οριστικά η μετανάστευση.
Μια γενιά αργότερα, το 2000, στην επίση-
μη απογραφή του πληθυσμού των ΗΠΑ, πε-
ρισσότεροι από 1.100.000 άνθρωποι δή-
λωσαν ελληνική καταγωγή.

Έλληνες μετανάστες του Σικάγου, της
Νέας Υόρκης, της Βιρτζίνιας, του Νιου
Τζέρσι, της Πενσυλβάνια, του Μέριλαντ. Σε
εργοστάσια, ορυχεία και σιδηροδρομικές
γραμμές. Πλανόδιοι πωλητές, σερβιτόροι,
λαντζέρηδες, παπουτσήδες, σφουγγαρά-
δες αλλά και μικροϊδιοκτήτες, σε ντάνες,
παντοπωλεία, ζαχαροπλαστεία, σιλιβωπή-
ρια και ανθοπωλεία. Η ζωή τους, ο αγώνας
τους για επιβίωση, αλλά και η καθημερινό-
τητά τους -με τις χαρές και τις λύπες τους-
αποτυπώνεται στις 183 ασπρόμαυρες φω-
τογραφίες του λευκώματος. Βλέμματα γε-
μάτα μελαγχολία αλλά και ελπίδα. Τα πρώ-
τα χαμόγελα και τα πρώτα δολάρια στην
τσέπη. Τα νέα σπιτικά που στήνονταν μόλις
οι νύφες από την Ελλάδα άρχισαν να περ-

Τα Ρήματα νέω, νάω, νάω

νέω = πλέω, κολυμπώ (< NEFO < SNEFO)

νάω = ρέω (SNAF
NAF/ΝΑΥ)

ή ναῦς = το πλοίο	- νεῦμα (το)
εἰς νεώς	- νηοπομπή (η)
εἰς νηί	- νεώριον (το)
εἰς ναῦν	- ἐπίνειο (το)
ἡ ναῦ	- Ναύηλιο
	- Ναύπακτος
	- Ναυαρίνο
αἱ νῆες	- η νήσσα (πάπια)
εἰς νεών	- η νήσος (ἐπιπλέει, περιβρέχεται)
εἰς ναυσί	- ο νότος
εἰς ναῦς	- το νάμα
ἡ νῆες	- το ναρόν (=ρευστόν) → νερό ὑδωρ
	- η νόα = η πηγή
	- το νέφος, η νεφέλη, η νιφάδα (SηOW = το χιόνι)

γέομαι = ἐπιτρέφω
ο νόστος, νόστιμος («νόστιμον ἦμαρ») ἀνοστός

ναίω = κατοικῶ
ο ναός
ο μετανάστες
η μετανάστευση

Τα Ρήματα νέω, νάω, νάιω

νέω = πλέω, κολυμπώ (< NEFO < SNEFO)

νάω = ρέω (SNAF
NAF/ΝΑΥ)

ή ναῦς = το πλοίο	— νεῦμα (το)
εἰς νεώς	— νηοπομπή (η)
εἰς νηί	— νεώριον (το)
εἰς ναῦν	— ἐπίνειο (το)
ἡ ναῦ	— Ναύηλιο
	— Ναύπακτος
	— Ναυαρίνο
αἱ νῆες	— η νήσσα (νάπια)
εἰς νεών	— η νήσος (ἐπιπλέει, περιβρέχεται)
εἰς ναυσί	— ο νότος
εἰς ναῦς	— το νάμα
ἡ νῆες	— το ναρόν (=ρευστόν) → νερό ὑδωρ
	— η νόα = η πηγή
	— το νέφος, η νεφέλη, η νιφάδα (SηOW = το χιόνι)

γέομαι = ἐπιτρέφω

ο νόστος, νόστιμος (νόστιμον ἡμᾶς) ἀνοστός

νάιω = κατοικῶ

ο ναός

ο μετανάστης

η μετανάστευση

19-11-12

Δημήτρα Μπαϊρακτζή

Βλέπω μία φωτογραφία που απεικονίζει ένα ελληνικό παντο-
ποδείο στην δεκαετία του 1930, με φόντο όλη την ηφαίστεια του

Από δεξιά έχω μία ταβέλα που γράφει τις τιμές και συνήθεια
από κάτω έχει τοποθετήσει με μικρά ράβδια χάρσινα κουτιά νεράτος.

Ανατίκα τους έχει στερεώσει τις βούτες τις χορτάρια και πιο κάτω
κουτιά με απορρυπαντικό και δίπλα δίπλα του μία καρδιά που μο-
ρεί να του χρησιμεύει να βάσει το χύμα λάδι. Έτσι λέει είναι ο ίδιος
οφθαλμολόγος & ο φαρμάκος, ~~απορρυπαντικό~~ με την ^{αίσθηση} ~~αίσθηση~~ ως τους απορρυπαντικούς
ποσάκια και αρνίσια η ίδια ράβδια που έχουν τους υπάρχουν καφάγια
με φρούτα, κοφίνια με πατάτες, κουτιά που δεν μπορώ να διακρίνω
την ετικετική τους, μπουκάλια με κρασί και μικρά γυάλινα βάζα
που περιέχουν μέλι και γλυκά του κουταλιού.

Επίσης υπάρχουν χάρσινα ετικετικές με ξένα γράμματα που διαφημίζουν
διαφορετικά προϊόντα.

Και ^{με την προκάσκει} ~~η~~ κατανοώ πως είναι ότι το τσάι Lipton's ηγήρε από
τότε, χρονολογικά με δώδεκα χρόνια κλείνει έναν αιώνα!

66 ⁶ Ξην συγκεκριμένη φωτογραφία απει-
 κονίζει ένα ελληνικό παντοπωλείο
 κάποιου ξένου χώρας, πιθανόν 6ης Αμε-
 ρικής, στις αρχές του 20ού αιώνα.
 Σ' αυτήν τη φωτογραφία διακρίνω
 τον ιδιοκτήτη του καταστήματος, ο
 οποίος φοράει σκούρα εργασία και νο-
 τάρει με αυτοπεποίθηση μπροστά στο
 γαλβανισμένο μέταλλο, έχοντας επάνω
 στους ώμους τους ομογενείς του,
 01 ⁰ οι οποίοι κατάφεραν να ηλιθιώσουν από τις
 ανθρώπινες συνθήκες εργασίας στα
 ορυχεία και να ανοίξουν τη δική τους
 επιχείρηση.
 Επίσης παρατηρώ πως όλα τα προ-
 ριόντα που ^{σε περίπτωση} πώληση είναι επιμελώς
 τακτοποιημένα, συνοδευόμενα από επι-
 γραφές που δίνουν πληροφορίες για
 τα είδη και τις τιμές τους. (διακρίνονται
 κοινότητες)

Αρρογίδα 1901:

Ήξε ένα μικρό χωριό φτωχό και άφου βει μια πολυμελής οικογένεια που αποτελείται απο τους γονείς και οχτώ παιδιά, πέντε κορίτσια και τρία αγόρια. Το πρώτο παιδί της οικογένειας ο Αρήτος επειδή τα έβγαζαν δύσκολα πέρα και έπρεπε να προικίσει και πέντε αδελφές αναγκάστηκε να φύγει μετανάστευς για την Αμερική. Είχε μάθει σε φυτούσαν εργάτες για την κατασκευή διδροδρόμων και αποφάσισε να αναζητήσει μια καλύτερη μοίρα εκεί. Κατόφερε με δυσκολία να μαζέψει τα χρήματα για το εισιτήριο του ταξιδιού που θα κρατούσε τρεις μήνες, απολαμρέθηκε ^{ροπών} την οικογένειά του μη φέροντας ποτέ και αν θα τους φαναιεί. Ξεκίνησε με τα πόδια για το σταθμό. Φτάνοντας εκεί πήρε το τρένο που θα τον πήγανε στον Πέριαν. Στο λιμάνι ταΐχαρε όταν είδε όλον αυτόν τον κόσμο που περίμενε μέρες να στοιβαχτεί στοκαταστρώματα των πλοίων που θα τους μετέφεραν σε ένα καλύτερο τόπο.

Το ταξίδι ήταν πολύ χουραβτικό, του γαινόταν στεγνώντο, έβλεπε γύρω του τί γινώχια, τι μιζέρια, τα βάσανα, αλλά και τις ελπίδες των δυταφιδιωτών του για ένα καλύτερο αύριο. Ταξιδιάρη που στριμωγνόνταν σε μια θωνιά προβαδύνοντας να κοιμηθεί δίκο έρχονταν στο νου του τα αφαιμένα του πρόωπα και πιο πολύ το όμορφο πρόωπο της κοπέλας που άγισε πίσω με την υπόσχεση ότι θα γυρίσει όσο πιο γρήγορα γίνεται για να φτιάξουν μαζί τη δική τους οικογένεια.

Μετά απο μήνες ταλαιπωρίας γτάνει επιτέλους στο πολυπόδντο (Πριόντ) προοριζμό και αφού πέρασε του απαραίτητο έλεγχο στη νύβο (Ελιν) ξεκινά με το δικάκι του στον ώμο για μια καινούργια ζωή ως εργάτης σε μια μεγάλη πολντεία, την Ν Υόρκη. Η καθιμερινότητα του ήταν δύσκολη, ολη την ημέρα δούλευε ακμαρά και το βράδυ σε ένα μικρό δωμάτιο μαζί με άλλους εργάτες μοιραβόταν ένα γτωχικό πιάτο φαί.

Τα χρόνια κύλησαν και έχοντας μαζέψει για ένα γερό σκοπόδεμα αποφάσισε να επιτρέψει στην αγαπημένη του πατρίδα και στους δικούς του που τον περίμεναν με ανυπομονηβία. Αυτή τη φορά το ταξίδι της επιστροφής του φάνηκε ότι κρατύβε αιώνες. Δεν έβλεπε την

ώρα και την στιγμή που θα αγκάλιαζε τη μάνα του ~~κατα~~ αδέ-
του και θα αγκάλιαζε επιτέλους τα μάτια της αγαπημένης του. Δυστυχώς
κατά τη διάρκεια του γενετήριού του ο πατέρας του είχε φύγει από τη
ζωή.

Όταν τελικά έφτασε στο θωρίο του, τον περίμενε μια θερμή
υποδοχή από την οικογένειά του, τους φίλους, τους συγγενικούς,
που τον είχαν εκτιμήσει ένα χρόνο για να τον καλωσορίσουν.

Ο Αρίστος με τα δεκάτα που είχε με κόπο μαζέψει αγόρασε
κτήματα για όλα του τα αδέρφια και τους έδωσε και θρησκεία.
Για τον εαυτό του κράτησε ότι απέμεινε, παντρεύτηκε την αγαπημένη
του Δέσπω, και απέκτησαν κ' το πρώτο τους παιδί. Τα πρώτα χρόνια
του γάμου τους κόλληξαν ευτυχισμένα αλλά με πολύ βελάρι δουλειά.

Όταν η Δέσπω έμεινε έγκυος στο τέταρτο παιδί τους, η οικονομική
κατάσταση του γαμάρια δύσκολα αντέτασσεν. Η ζωή στο θωρίο δεν
είχε καλύτερεύσει, εμφανιζόταν να υπάρχει μεγάλη φτώχεια και καδού-
δουλειά. Ο Αρίστος μη έχοντας άλλη διέξοδο αποφασίζει να
γεννηθεί για δεύτερη φορά, και το ανακοινώνει στη γυναίκα του.
Η οποία όμως έχοντας τρία παιδιά και με ένα τέταρτο να έρχεται
δεν ήθελε με τίποτα να φανταστεί ένα δεύτερο αποχωρισμό. Αν
της ήταν δύσκολο την πρώτη φορά να τον αποχωριστεί σ' ένα
παλιό γαμάρια αδύνατον. Δεν μπορούσε να φανταστεί ότι θα μείνει
μόνη με τέσσερα παιδιά. Αλλιώς κανείς δεν ήταν σε θέση να
της εμφανίσει μια τόσο δύσκολη διαμέριση μόνη της, ούτε αν θα
φαναζόταν ο άντρας της. Μερόνυχτα έβριζε το μυαλό της και
προσπαθούσε να βρει ένα τρόπο για να τον εμποδίσει. Μάταια όμως,
εκείνος είχε πάρει την απόφασή του, και δεν έπιασαν λόγο ούτε
τα κλάματα ούτε τα παρακάλας της. Έπρεπε να βρει άλλο τρόπο.

Οι μέρες περνούσαν. Ο Αρίστος είχε ήδη το εικοστήριό του και
όλα ήταν έτοιμα για την αναχώρησή του. Το τελευταίο βράδυ μετά
το αποχαιρετιστήριο γεύμα με συγγενείς και φίλους ο άντρας έπρεπε να
κοιμηθεί λίγες ώρες μιας και θα ξεκινούσε πολύ πρόωπο ταξίδι
για το ταξίδι του. Η Δέσπω καθόταν μπροστά στο τζάκι. Δεν είχε
δειξί ακόμα και τώρα ότι σε λίγες ώρες ο συγγενής της θα

ήξε από κοντά της. Τis έκείνης της διάτρεφε φαφνικά ένας περίεργος
ρς, ο οποίος ερχόταν από το υπόγειο του επιτίου, και ακουφόζαν εν
κάποιος να περπατάει. Δεν ανησυχούσε όμως. Κατάλαβε ότι ήταν το
καλό στοιχείο του επιτίου, η Νεράιδα. Και αυτή όπως και ολό το χωριό
πίστευε ότι σε κάθε σπίτι υπήρχε η Νεράιδα που ήταν το καλό στοιχείο.
Πολλοί μάλιστα έλεγαν ότι την είχαν δει να περφέρεται τα θράνηα
στις αυλές τους, ότι πλάτεια στα χωράφια. Αυτό ήταν. Τώρα ήφερε
τι έπρεπε να κάνει. Η Δέσπω πήρε βίβα βίβα και φάηωσε δίπλα στον
άντρα της προσέχοντας κάθε τις κινήσεις για να μην το ξυπνήσει. Έκλεισε
τα μάτια της και περίμενε. Η ώρα πέρασε και πριν ξυπνήσει παρατήρησε
την αβουροφλημμένη γυναίκα της να τον αποδαιρετίζει. Εκείνος
βγήκε έξω από το σπίτι και πήρε το μονοπάτι που οδηγούσε στο μετόχι
δρόμο, κι εκείνη ταυτόχρονα πήρε ένα άσπρο βεντόνι και πηδούσε
μ' αυτό, στα θρήνορα, βγήκε έξω και πήρε το παράλληλο μονοπάτι μέσα
απο τα χωράφια για να βρει φαφνικά μπροστά του. Είχε πάρωσε απο
το κρύο, και το σκοτάδι που κυριαρχούσε γύρω της την έκανε να παρφήν
απο το φόβο της αλλά ήταν αποφασισμένη για όλη. Μέσα απο τα σπέρμα
είναι μπορούσε κάπως να τον διακρίνει, εκείνος όμως όχι, τον ακολουθούσε
παράλληλα και απο απόσταση ενώ ταυτόχρονα αλλάζοντας τη φωνή της
του έλεγε να θυρίσει στην οικογένειά του, διαφορετικά θα συνέβαιναν
πολλά κακά. Ο θρήνος περπατώντας στο μονοπάτι μες τη νύχτα
άρχισε να ακούει μια φωνή, στην αρχή δεν μπορούσε να καταλάβει τι
του έλεγε, και κοιτάζοντας γύρω του προσπαθώντας να δει τι συμβαίνει
διέκρινε μέσα στα χωράφια απο μακριά μια λευκή φιγούρα. Πάρωσε
απο το φόβο του. Είχε ακούσει τους συγχωριανούς να διηγούνται ιστορίες
για την Νεράιδα, και κατάλαβε ότι αυτή ήταν. Η αλλόκοτη φωνή της
που άρχισε να φτάνει πιο καθαρά στο αυτί του του έλεγε ότι δεν
πρέπει να φύγει. Τα'ραβε. Πίστευε ότι αυτό που του συνέβαινε ήταν
ένα ευχάλο θεϊκό, που δεν μπορούσε να το αψηφίσει. Όταν η
μορφή του αερικού χάθηκε απο τα μάτια του, και η φωνή σταμάτησε
ολό και πιο μακριά, δεν του έμεινε άλλο να κάνει απο το να θυρίσει
πίσω και αυτό έκανε.

Όταν μπήκε σπίτι βρήκε τη γυναίκα του να κλάει

Δυστημένι μπροστά στο τζάκι. Εκείνη μόλις του είδε περνούσε από τη Δέση τις έπληκτε και άρχισε να τον ρωτάει τι συνέβη και πήρε πίσω. Άρχισε λοιπόν να της διηγείται το περιστατικό τρέμοντας ακόμα από την ταραχή του. Η γυναίκα προσποιούμενη την φοβισμένη δεν παρέλειψε να του τονίσει ότι η καλή νεράιδα τους προστάτευε, και ότι ήταν δέσμιος Θεού να μην ξεκινάει δεύτερη φορά αλλά να μείνει και να παλέψαν μαζί να γλιτώσουν μια καλύτερη ζωή για την οικογένειά τους.

Ο Άρμυτος μέχρι το τέλος της ζωής του έδειχνε να πιστεύει ότι για το καλό του η νεράιδα ήταν αυτή που του επιμόδιζε να γύρει. Η Δέση απ' την άλλη είχε να ηδέι ένα πολύ ωραίο παρτίκι στα εφόνια της τις κρίες νύχτες του χειμώνα, κρυφελώντας από μέσα της, αλλά και ευχαριστώντας το καλό στοιχείο του επιτίου που την βοήθησε να πετύχει τον σκοπό της.

Ανδριανή Τόγκα

26/11/2012

Ο κύριος Νίκος διατηρούσε παζαρωλείο στην Αμερική έφυγε από το χωριό του αναζητώντας ένα καλύτερο αήριο, έτσι πίσω μέρος του μυαλού του βέβαια δεν είχε ξεχάσει ποτέ τον παιδικό του έρωτα την Ειρήνη.

Προσπαθούσε από κάθε συμπλατρίση του που ερχόταν στην Αμερική να παθει νέα της δυστυχώς κανείς δεν ήξερε τίποτα. Μετά από χρόνια όταν κάποιος του είπε ότι ^{η Ειρήνη} παντρεύτηκε από γάμοσε και εκείνος να συνεχίσει τη ζωή του και να παντρεύει την Άννα, ελπίδα μετανάστευτα της Αμερικής.

Οστούπο ποτέ δεν ξεχάσε την Ειρήνη. Για να τη θυμάται και για να δει συστασιακά παναά αναμεσά του, έδωσε το όνομα της στην πρωτότοκη κόρη του.

11.

ΣΑΒΒΙΔΗΣ ΣΑΒΒΑΣ

(ΣΔΕ ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ)

"ΦΙΛΟΠΟΛΕΜΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΒΙΩΜΕΝΗΣ

ΕΙΡΗΝΗΣ"

ΦΙΛΟΠΟΛΕΜΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ENANTION ΒΙΩΜΕΝΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Σκοποί-Στόχοι-Επιδιώξεις

Με αυτή τη διδακτική ενότητα επιδιώκεται οι εκπαιδευόμενοι/ες:

- ▶ να ασκηθούν στο δημιουργικό τρόπο σκέψης (creative thinking)
- ▶ να μάθουν να σκέφτονται πολύπλευρα
- ▶ να αναπτύξουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες (και με διαδραστικό τρόπο)
- ▶ να καλλιεργήσουν τη δημιουργική και κριτική τους ικανότητα
- ▶ να προσεγγίσουν κριτικά τις ιστορικές πηγές
- ▶ να προσεγγίσουν τα ιστορικά γεγονότα συνεργατικά ευρωπαϊκά
- ▶ να διατυπώνουν κρίσεις και να παίρνουν αποφάσεις
- ▶ να εξοικειωθούν με τις ΤΠΕ (επικοινωνία, συνεργασία, ανάδειξη καινοτομίας)
- ▶ να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους στις ΤΠΕ και στις ξένες γλώσσες
- ▶ να καταφέρουν, με τη χρήση ΤΠΕ, να ερευνήσουν, να επεξεργαστούν και να παρουσιάσουν αποτελέσματα.

Προσδοκώμενα Οφέλη

Τα προσδοκώμενα μαθησιακά οφέλη συνοψίζονται στα εξής:

Α. Δηλωτικά (Γνωριμία στοιχείων για τη μικρασιατική εκστρατεία, Κατανόηση της ανάγκης παρουσίας του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη το 1920, Συσχετισμός της παρουσίας της Ελλάδας στη Μικρά Ασία με το ρόλο των Μεγάλων Δυνάμεων στην περιοχή κ.λπ.)

Β. Μεθοδολογικά (Μεθοδική συγκέντρωση των πληροφοριών και σύνθεση, Ανάπτυξη αποκλίνουσας σκέψης).

Γ. Εννοιολογικά (Κατανόηση των ιστορικών εννοιών: μικρασιατική εκστρατεία, ελληνισμός, μικρασιατική καταστροφή).

Δ. Αναμενόμενες στάσεις, αντιλήψεις (Ευαισθητοποίηση σε ζητήματα πολιτισμού, Αντίληψη της έντονης παρουσίας του ελληνισμού στη Μικρά Ασία, Ανάπτυξη συνεργατικών δεξιοτήτων).

Μέσα-Υλικά

Το περιβάλλον του TwinSpace (<http://www.etwinning.gr/support/twinspace>), ένα πολύγλωσσο εργαλείο, σχεδιασμένο ειδικά για έργα eTwinning (<http://www.etwinning.gr/support/about>). Πρόκειται για μία εικονική «σχολική τάξη», που έχει όλες τις αναγκαίες προδιαγραφές για να

λειτουργήσει σαν εργαλείο συνεργασίας και υποστήριξης ομάδων. Μερικά από τα βασικά χαρακτηριστικά που μας ενδιαφέρουν είναι:

1. *Προσανατολισμός έργου*: κατάλληλο για να παρέχει όλον τον απαραίτητο προγραμματισμό, την επικοινωνία και τις λειτουργίες δημοσίευσης για τη διεξαγωγή ενός καλού έργου συνεργασίας.
2. *Φιλικότητα προς τον χρήστη*: απευθύνεται σε χρήστες που δεν είναι ειδικοί στους υπολογιστές. Αρκεί να διαθέτει κανείς βασικές δεξιότητες για να το χρησιμοποιήσει.
3. *Ασφάλεια*: μπορεί κανείς να δημιουργήσει κλειστές ομάδες, προσβάσιμες μόνο σε όσους καλούνται από τους διαχειριστές. Επομένως, οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να εργαστούν σε ένα ασφαλές περιβάλλον, χωρίς τον κίνδυνο έκθεσης σε αγνώστους ή σε τυχόν επιβλαβές ή παραπαιστικό περιεχόμενο.

Η είσοδος στην πλατφόρμα eTwinning δίνει τη δυνατότητα ενός πλήθους εφαρμογών και λειτουργιών που συνδυάζουν τις δυνατότητες των κοινωνικών δικτύων και των CSCL (computer supported collaborative learning).

Τα διαθέσιμα εργαλεία που υποστηρίζουν τη συνεργατική μάθηση σ' αυτό το περιβάλλον κατηγοριοποιούνται σε εργαλεία συνεργασίας και διαχείρισης περιεχομένου και είναι τα παρακάτω:

1. *Φόρουμ*: επιτρέπει τη συζήτηση προς διάφορες κατευθύνσεις
2. *Γκαλερί εικόνων*: επιτρέπει το ανέβασμα φωτογραφιών
3. *Αρχείο κειμένων*: χώρος ανάρτησης και διανομής κειμένων ή web links
4. *Blog*: κάθε μέλος αναρτά ανακοινώσεις, σχόλια, ερωτήσεις
5. *Wiki*: σελίδα μαζικής δημοσίευσης
6. *Chat*: μπορούν τα μέλη του ίδιου Twinspace να ξεκινήσουν μία συνομιλία

Γενικά το Twinspace δίνει τη δυνατότητα αλληλεπίδρασης, τόσο μεταξύ εκπαιδευτών στην αίθουσα προσωπικού (συνάντηση για ανταλλαγή προβληματισμού, αξιολόγηση πορείας έργου κτλ) όσο και μεταξύ εκπαιδευόμενων στη γωνιά των μαθητών (εκπαιδευόμενοι από τα συμμετέχοντα σχολεία γνωρίζονται μεταξύ τους, χρησιμοποιώντας όλα τα παραπάνω εργαλεία).

Ομάδα-στόχος

Οι εκπαιδευόμενοι του Β' κύκλου σπουδών.

Διάρκεια

24 διδακτικές ώρες, 2 στάδια-ενότητες.

Α': τα ιστορικά γεγονότα αφορούν στην περίοδο πριν τη Μικρασιατική Εκστρατεία, όπου οι ομάδες θα πρέπει να αποφασίσουν μετά από έρευνα, αν συμφέρει τη χώρα που εκπροσωπούν να εμπλακεί στον πόλεμο.

Β': αφορά μια άλλη χρονική στιγμή, την περίοδο 1920-21, όπου σημειώνεται η αύξηση της δύναμης και η οργάνωση των Νεοτούρκων. Στο στάδιο αυτό οι ομάδες θα πρέπει να αποφασίσουν αν θα συνεχίσουν τον πόλεμο.

Οι ομάδες έχουν οριστεί σε τέσσερις (4), αντίστοιχα με τις χώρες που μετείχαν στη Μικρασιατική Εκστρατεία. Οι ομάδες αυτές θα είναι μεικτές, δηλαδή, θα αποτελούνται από μαθητές από τις δύο (2) συνεργαζόμενες χώρες (Ελλάδα και Κύπρο). Το θέμα, ενώ είναι κοινό, ουσιαστικά έχει χωριστεί σε 4 υποθέματα, εφόσον κάθε ομάδα καλείται να κάνει τη δική της έρευνα που αφορά την εμπλοκή της χώρας που μελετά στην εκστρατεία.

Μέθοδοι διδασκαλίας

Μέθοδος *project*

Διερευνητική διαδικασία μάθησης (ερωτήματα και τεκμηριωμένες απαντήσεις)

Διεπιστημονική συνεργασία (συλλογικές έρευνες, ενδοσχολική επιμόρφωση για επαγγελματική ανάπτυξη)

Ομαδοσυνεργατική οργάνωση-διδασκαλία (λόγοι μαθησιακοί και αναπτυξιακοί)

Εφαρμογή τεχνικών δημιουργικής σκέψης, όπως τα 6 καπέλα της σκέψης (Six Thinking Hats)⁹

Προσομοίωση

⁹ □ Η δημιουργική τεχνική των «Έξι Καπέλων της Σκέψης» αποτελεί μια ομαδική, δυναμική τεχνική παραγωγής ιδεών και καινοτόμων λύσεων για την αντιμετώπιση προβλημάτων που βασίζεται στην θεώρησή τους από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Η μέθοδος αυτή επιτρέπει στους συμμετέχοντες να αποποιηθούν προσωρινά τον συνηθισμένο τρόπο σκέψης τους με σκοπό να αποκτήσουν μια πιο σφαιρική θεώρηση της υπομελέτη κατάστασης.

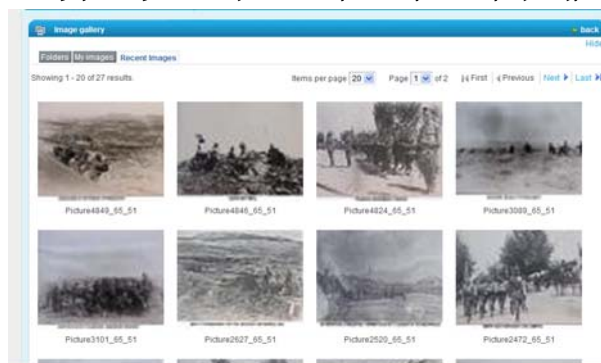
Η βασική ιδέα της μεθόδου είναι ότι κάθε καπέλο, ανάλογα με το χρώμα του, αντιπροσωπεύει ένα συγκεκριμένο τρόπο σκέψης και κατευθύνει τη σκέψη αυτού που το φοράει σε αντίστοιχες ιδέες. Κάθε μέλος θα πρέπει να φορέσει διαδοχικά και τα έξι καπέλα, να συλλογιστεί ανάλογα και να παραθέσει τις ιδέες του. Επίσης, μπορεί ολόκληρη η ομάδα να φοράει το ίδιο καπέλο ταυτόχρονα και να παράγει ιδέες προσανατολισμένες σε κοινό τρόπο σκέψης εναλλάσσοντας διαδοχικά όλα τα καπέλα.

Πορεία διδασκαλίας

Οι φάσεις ανάπτυξης του project που προτείνουμε ακολουθούν τις φάσεις της μεθόδου project, που σε γενικές γραμμές συνοψίζονται στα εξής:

- α. μαθησιακό ερέθισμα-προβληματισμός,
- β. προγραμματισμός των διδακτικών δραστηριοτήτων,
- γ. διεξαγωγή των δραστηριοτήτων,
- δ. αξιολόγηση.

✱ 1η φάση: Μαθησιακό ερέθισμα - προβληματισμός

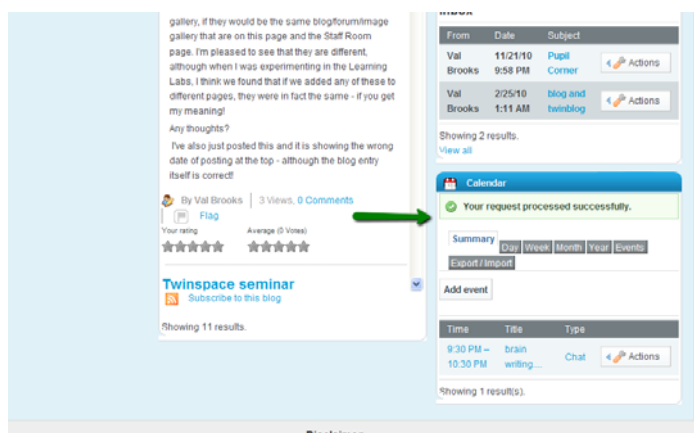

Σε αυτή τη φάση παρουσιάζεται το θέμα και οι μαθητές καλούνται να προβληματιστούν σε αυτό, καταθέτοντας αυθόρμητες σκέψεις και συναισθήματα. Σε αυτή τη φάση αναπτύσσεται

μια δραστηριότητα Brain writing και δίδεται ως μαθησιακό ερέθισμα (έναυσμα για προβληματισμό) μια γκαλερί εικόνων¹⁰ και ένα ντοκιμαντέρ¹¹ που αφορά στη Μικρασιατική Εκστρατεία.

✱ 2η φάση: Προγραμματισμός των διδακτικών δραστηριοτήτων

Σε αυτή τη φάση οι ομάδες αποφασίζουν και κατανέμουν τις εργασίες που πρέπει να γίνουν και δημιουργούν χρονοδιάγραμμα. Τα εργαλεία του περιβάλλοντος που θα χρησιμοποιηθούν είναι το chat, το φόρουμ και το ημερολόγιο. Σε ό,τι αφορά το σενάριο, απο-

φασίζεται η έρευνα που αφορά τη χώρα που εκπροσωπεί κάθε ομάδα.

✱ 3η φάση: Διεξαγωγή των δραστηριοτήτων

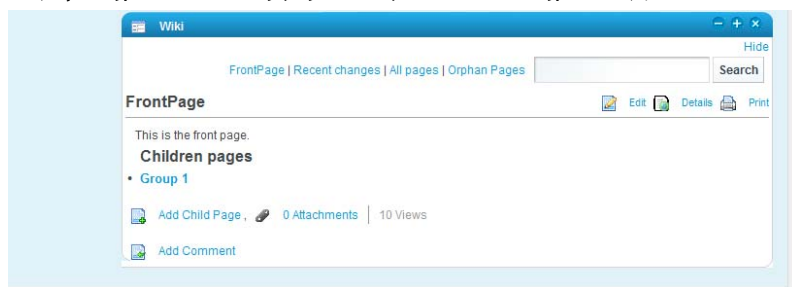
Αυτή η φάση είναι η πιο σύνθετη από όλες, γιατί σε αυτή προβλέπονται μια σειρά από διαφορετικές δραστηριότητες: συγκέντρωση υλικού,

Με την εφαρμογή της μεθόδου αυτής επιτυγχάνουμε: 1. Παράλληλη σκέψη όλων των μελών, 2. Απελευθέρωση της έκφρασης ιδεών, 3. Αποδυνάμωση των εγωιστικών συμπεριφορών που υποσκελίζουν την αντικειμενικότητα, 4. Απόκτηση μετα-γνώσης από την όλη διαδικασία.

¹⁰ http://www.army.gr/default.php?pname=Mikrasiatiki_Ekstrateia&la=1

¹¹ http://www.youtube.com/watch?v=h_UZk_rpU7I&list=PL3-8lce-jDVyZ46dG40VBXcWEwFYWUWZ

επεξεργασία και σύνθεση των πληροφοριών, θέση ζητημάτων-προβλημάτων, λήψη αποφάσεων, δημιουργία τελικού προϊόντος.

Κάθε ομάδα οργανώνει τον χώρο εργασίας της και δημιουργείται ένας χώρος στον οποίο εργάζονται

όλες οι ομάδες μαζί. Έτσι δημιουργούνται wikis και blogs, ενώ συνεχίζουν παράλληλα να λειτουργούν τα chats και τα φόρουμ για επικοινωνία και συνεργασία. Σε αυτή τη φάση οι ομάδες αναρτούν το υλικό τους στον χώρο ανάρτησης των αρχείων και αποφασίζουν ποιες σελίδες θα δημοσιευτούν το Διαδίκτυο ως ιστοσελίδες.

Επιλέγεται η προβολή βίντεο¹² που αναφέρεται στα πρόσωπα και στα γεγονότα της Μικρασιατικής Εκστρατείας εντοπίζοντας την απήχηση που έχουν μέχρι και σήμερα τα γεγονότα αυτά στην ελληνική αλλά και ευρωπαϊκή συνείδηση.

Συνιστάται το ηλεκτρονικό βιβλίο *Η Μικρασιατική Εκστρατεία στον Παγκόσμιο Ιστό*¹³, ενώ ταυτόχρονα προτείνονται ενδεικτικά οι ιστοσελίδες¹⁴

Οι μαθητές ξεκινούν την έρευνα, μέσα από τις ομάδες, διερευνώντας πιθανές απαντήσεις στα ερωτήματά τους μέσα από τις παραπάνω πηγές-ερεθίσματα. Στη συνέχεια προσπαθούν να δώσουν τις δικές τους απαντήσεις.

Στο τέλος θα πρέπει να έχουν μια ολοκληρωμένη άποψη για τα γεγονότα που προηγήθηκαν της Εκστρατείας (και στο 2ο στάδιο θα πρέπει να έχουν ολοκληρωμένη άποψη για το τι οδήγησε στην καταστροφή και ποιες ήταν οι επιπτώσεις). Θα πρέπει ως ομάδα και χρησιμοποιώντας τα καπέλα της σκέψης να λάβουν μια απόφαση για το αν η χώρα που εκπροσωπούν θα λάβει μέρος στον πόλεμο (στο 2ο στάδιο αν θα συνεχίσουν τον πόλεμο). Στη συνέχεια θα πρέπει να συζητήσουν σε

¹² <http://www.youtube.com/watch?v=OeoASAGZcr4>

¹³ http://www.24grammata.com/wp-content/uploads/2011/12/Oikonomou-24grammata.com_.pdf

¹⁴ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B9%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B5%CE%BA%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B5%CE%AF%CE%B1, http://www.army.gr/default.php?pname=Mikrasiatiki_Ekstrateia&la=1

ολομέλεια όλων των ομάδων, αν θα γίνει η Μικρασιατική Εκστρατεία (στο 2ο στάδιο αν θα συνεχίσουν τον πόλεμο). Σε αυτή την περίπτωση θα κληθούν να πάρουν αποφάσεις για μια σειρά ζητημάτων. Τα ζητήματα αυτά θα τα προσεγγίσουν οι μαθητές με τη μέθοδο των 6 καπέλων σκέψης.

Στο τέλος θα πρέπει να αποφασίσουν για το τελικό προϊόν κάθε ομάδας, που όμως θα λειτουργεί συμπληρωματικά με τα προϊόντα που θα δημιουργήσουν οι άλλες ομάδες. Σε αυτή τη φάση θα χρησιμοποιηθεί και πάλι η τεχνική των 6 καπέλων.

Τα προϊόντα που ενδεικτικά θα δημιουργήσουν οι ομάδες είναι:

1. Μια εφημερίδα που θα καλύπτει με χρονογραφήματα τα γεγονότα κατά τη διάρκεια του πολέμου. Σε αυτή καλείται κάθε εκπαιδευόμενος να δημοσιεύσει ένα κείμενο με την προσωπική του τοποθέτηση για τα υπέρ και τα κατά της Μικρασιατικής Εκστρατείας.

2. Έναν χάρτη της εκστρατείας. Σε αυτόν τον χάρτη θα αποδώσουν σχηματικά όλον το προβληματισμό τους για την πορεία των στρατιωτικών επιχειρήσεων.

3. Μια έκθεση φωτογραφίας.

► 4η φάση: Αξιολόγηση

Σε αυτή τη φάση η αξιολόγηση θα γίνει σε 2 φάσεις. Κατ'αρχάς κάθε ομάδα θα αξιολογήσει εσωτερικά την πορεία της. Έπειτα θα αξιολογήσει το τελικό προϊόν που δημιούργησε. Το ίδιο θα γίνει μετά σε επίπεδο ολομέλειας. Σε όλα τα παραπάνω θα εφαρμοστεί η τεχνική των καπέλων της σκέψης.

Συμπεράσματα-Αξιολόγηση

► Οι μαθητές κλήθηκαν να επισκεφθούν εκ νέου τις ιστορικές μνήμες και να οδηγηθούν στα δικά τους συμπεράσματα, να προσεγγίσουν και να φωτίσουν ολόπλευρα ένα ιστορικό γεγονός, να διατυπώσουν κρίσεις και να πάρουν αποφάσεις, συζητώντας τις καταστρεπτικές συνέπειες αυτού του πολέμου, με πνεύμα συνειδητής αντίληψης και κατανόησης των ιστορικών στιγμών, μέσω των οποίων θα μπορέσουν να κατανοήσουν και να ερμηνεύσουν τα γεωστρατηγικά δεδομένα του σήμερα.

► Θεωρήθηκε πρόσφορη η αποκλίνουσα σκέψη (Six Thinking Hats, brainstorming, brain writing), καθώς βοηθά στη διδασκαλία της Ιστορίας, δίνοντας μια νέα οπτική στα γεγονότα, φωτίζοντάς τα ολόπλευρα, και

ωθώντας τους μαθητές να σκεφτούν τη διαφορετική έκβαση, αν οι επιλογές ήταν διαφορετικές από αυτές που ακολούθησαν τα πρόσωπα που μετείχαν στα γεγονότα.

► Παρόλο που θεωρητικά τασσόμαστε όλοι υπέρ της ειρήνης, στην πράξη η φιλοπόλεμη κουλτούρα έχει διαποτίσει διαχρονικά τις συνειδήσεις και τον κοινωνικό βίο. Η υποτιθέμενη ειρήνη, για την οποία αφενός μεν «πασχίζουν» όλοι οι κρατούντες αφετέρου δε έχει «εμπεδωθεί» από την κοινωνία, αποδεικνύεται ένα, χρονικά μικρότερο ή μεγαλύτερο, διάλλειμα μεταξύ του προηγούμενου και του επόμενου πολέμου. Η επιλογή μιας οδυνηρής πολεμικής εμπειρίας από τη νεώτερη ελληνική ιστορία (Μικρασιατική Καταστροφή), αποτέλεσε σκόπιμα αντικείμενο μελέτης με στόχο, τόσο την κατανόηση της πραγματικότητας όσο και τον αναστοχασμό πάνω στην ανθρώπινη δράση (αιτίες-συνέπειες).

► Η αξιολόγηση του σεναρίου, έχοντας σχεδιαστεί με βάση τους προαναφερθέντες στόχους και τα προσδοκώμενα οφέλη, προβλέπει τη διανομή ερωτηματολογίων σε όλες τις φάσεις του προγράμματος (αρχική, διαμορφωτική, τελική).

► Εξυπακούεται ότι απαιτήθηκε η συνεργασία πολλών γραμματισμών (ελληνικός, αγγλικός, πληροφορικός, κοινωνικός, περιβαλλοντικός κ.α.), ώστε να προσεγγισθεί σφαιρικά και ολοκληρωμένα το θέμα (διαθεματικότητα).

► Αναδείχθηκε η σπουδαιότητα της ύπαρξης ενεργών πολιτών, που συμμετέχουν σε αντιπολεμικές δράσεις, επιδιώκοντας να στείλουν στις κάθε λογής εξουσιαστικές δομές ένα ηχηρό μήνυμα.

► Η γόνιμη διαδικασία διαμόρφωσης προσωπικής άποψης στο θέμα, εκ μέρους των εκπαιδευόμενων, με την αξιοποίηση των δημιουργικών τεχνικών και της αποκλίνουσας σκέψης, συνέβαλε στην ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και της εμπιστοσύνης στους εαυτούς τους. Επιπροσθέτως, οδήγησε στη δημιουργία αξιόλογων γραπτών δοκιμίων. ΣΑΒΒΑΣ

ΣΑΒΒΙΔΗΣ, ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ ΣΔΕ ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Bowkett, B. (2000). 100 ideas for Teaching Creativity. London: Continuum.

De Bono, E. (2010). Six Thinking Hats. London: Penguin Books Ltd.

E-twinning, Οδηγίες για το TwinSpace εισαγωγή στο TwinSpace σας.
Education and Culture DG Lifelong Learning Programme, European
Schoolnet.

Κομνηνού, Ι., (2008), «Συνάντησέ με εκεί», Έμπνευση - Ενότητες
eTwinning. Ανακτήθηκε στις 27 Μαΐου 2012, από:
http://www.etwinning.net/el/pub/inspiration/modules/meet_me_there.htm

Παρασκευόπουλος, Ι. (2004). Δημιουργική Σκέψη στο Σχολείο και στην
Οικογένεια. Αθήνα. Αυτοέκδοση.

12

ΣΚΑΡΛΑΤΟΥΔΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

(ΣΔΕ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ)

"ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ"

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΣΚΑΡΛΑΤΟΥΔΗ
ΣΔΕ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ :8 διδακτικές ώρες.

ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟΣ: Τμήμα ΣΔΕ, Β Κύκλου.

ΣΚΟΠΟΣ: Να προσεγγίσουν την έννοια της μετανάστευσης και να ασκηθούν σε γλωσσικά φαινόμενα μέσα από την παραγωγή λόγου.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ:

Γνώσεις:

1. Να αναγνωρίζουν τη διαφορά ευθύ – πλαγίου λόγου.
2. Να κατανοούν τα δομή της παραγράφου και τα χαρακτηριστικά της αφήγησης.
3. Να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά και τα αίτια της μετανάστευσης.
4. Να εξοικειωθούν με τη σύνταξη της περίληψης.

Ικανότητες/δεξιότητες:

1. Να παράγουν και να συντάσσουν γραπτό λόγο.
2. Να εφαρμόζουν τις γνώσεις τους για τη δομή της παραγράφου στη σύνταξη ενός ευρύτερου κειμένου.
3. Να χρησιμοποιούν λεξιλόγιο σχετικό με το θέμα της μετανάστευσης.

Στάσεις:

1. Να απομυθοποιούν την εικόνα του «κακού μετανάστη» και να σέβονται τις ανθρωπιστικές αξίες.
2. Να συναισθάνονται τις ανάγκες και τα προβλήματα των μεταναστών.

Υποενότητες:

Α. Προσέγγιση της έννοιας «μετανάστευση»- Παραγωγή γραπτού λόγου:

Χρονοδιάγραμμα: 2 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικές τεχνικές/δραστηριότητες:

1. *Εισήγηση*: Ορισμός εκπαιδευτικών στόχων της θεματικής ενότητας.
2. Παρουσίαση φωτογραφιών σχετικές με την μετανάστευση
3. *Καταιγισμός ιδεών*: τι απεικονίζουν οι φωτογραφίες που είδατε;
Ποια συναισθήματα σας προκαλούν;
Ποιοι είναι οι λόγοι που οδήγησαν τους ανθρώπους αυτούς στο δρόμο;
Λεξιλόγιο σχετικό με την μετανάστευση.
4. Εννοιολογική διασαφήνιση του όρου «Μετανάστευση» και «Προσφυγιά»
Σχόλιο:Εδώ απαιτείται η διασαφήνιση της διαφοράς μεταξύ του «μετανάστη» και του παράτυπου μετανάστη (ή λαθρομετανάστη)

5. *Ομαδική εργασία*: Συζήτηση και καταγραφή των λόγων που οδηγούν στην μετανάστευση;

Τι είδους προβλήματα αντιμετωπίζουν οι μετανάστες;

6. *Ατομική εργασία*: παραγωγή γραπτού λόγου : λόγοι μετανάστευσης

B. Εμπλουτισμός/Χρήση λεξιλογίου σχετικού με τη «μετανάστευση»:

Χρονοδιάγραμμα: 2 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικές τεχνικές/δραστηριότητες:

1. *Ομαδική εργασία*: γλωσσική επεξεργασία διαφορετικών άρθρων σχετικών με τη μετανάστευση, με στόχο τη συλλογή σχετικών όρων-λέξεων. Οι εκπαιδευόμενοι αναζητούν με μηχανές αναζήτησης στο διαδίκτυο άρθρα σχετικά με την μετανάστευση και επιλέγουν αυτά που θεωρούν πιο ενδιαφέροντα. Κάθε ομάδα επιλέγει ένα άρθρο και μετά μικρή επεξεργασία το παρουσιάζει στην τάξη.
2. *Συζήτηση/ ερωτήσεις-απαντήσεις*: με στόχο τη νοηματική εξομάλυνση των άρθρων και παρουσίαση αποτελεσμάτων της ομαδικής εργασίας
3. *Φύλλο εργασίας*: κατανόηση λέξεων σχετικά με την μετανάστευση ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Γ. Ευθύς και πλάγιος λόγος:

Χρονοδιάγραμμα: 2 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικές τεχνικές/δραστηριότητες:

Ο εκπαιδευτής παρουσιάζει στην τάξη το κείμενο από το βιβλίο των Λογοτεχνικών Κειμένων της Α΄ γυμνασίου «Είμαστε όλοι μετανάστες»

1. *Ομαδική εργασία*: Σύγκριση του λόγου που χρησιμοποιείται στα άρθρα που είχε διανεμηθεί στην προηγούμενη θεματική υποενότητα και του λόγου που χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευόμενοι στο ερωτηματολόγιο που είχαν συντάξει οι εκπαιδευόμενοι τις προηγούμενες διδακτικές ώρες (τίθενται κριτήρια σύγκρισης)
2. *Συζήτηση/ερωτήσεις-απαντήσεις*: παρουσιάζονται τα αποτελέσματα και γίνονται οι αναγκαίες συμπληρώσεις από τον εκπαιδευτή μέσα από ερωτήσεις απαντήσεις, προκριμένου να εντοπιστούν οι διαφορές ευθύ και πλάγιου λόγου.
3. *Ομαδική εργασία*: Σύνταξη ενός ερωτηματολογίου που θα απευθυνόταν σ' έναν υποτιθέμενο μετανάστη, χρησιμοποιώντας όσες το δυνατόν περισσότερες λέξεις από αυτές που έχουν συλλεχθεί. Παρουσίαση εργασιών.

A. Παραγωγή αφηγηματικού κειμένου:

Χρονοδιάγραμμα: 2 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικές τεχνικές/δραστηριότητες:

1. *Παίξιμο ρόλων*: Χρησιμοποιώντας τα ερωτηματολόγια από την προηγούμενη ενότητα οι εκπαιδευόμενοι χωρίζονται σε ομάδες των 3 ατόμων και καθένας αναλαμβάνει ένα ρόλο: του δημοσιογράφου που

υποβάλλει τις ερωτήσεις, του υποτιθέμενου μετανάστη-που απαντάει στον ευθύ λόγο και του πρακτικογράφου που καταγράφει την συζήτηση σε πλάγιο λόγο (π.χ. Ο δημοσιογράφος ρώτησε....., Ο μετανάστης απάντησε.....).Παρουσίαση εργασιών.

2. *Ελεύθερη συζήτηση.* Συζήτηση σχετικά με το θέμα της μετανάστευσης (σχόλιο η συζήτηση στα τμήματα που δίδαξα την ενότητα πολύ γρήγορα μεταφέρθηκε από την μετανάστευση στους παράτυπους μετανάστες και μετά από συνεργασία με την εκπαιδύτρια του κοινωνικού γραμματισμού ασχοληθήκαμε με την ενότητα του ρατσισμού διαθεματικά)
3. *Εισήγηση εμπλουτισμένη με ερωτήσεις/ απαντήσεις:* Ανακεφαλαίωση των βασικών σημείων της ενότητας και αναφορά στους εκπαιδευτικούς στόχους που επιτεύχθηκαν.

13

ΤΑΣΙΟΥ ΦΑΝΗ

(ΣΔΕ ΞΑΝΘΗΣ)

*"ΠΟΣΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΠΕΙ ΜΙΑ
ΤΣΑΝΤΑ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΓΙΑ
ΜΑΣ;"*

Θέμα/Τίτλος: Πόσα μπορεί να πει μια τσάντα σκουπίδια για μας;

ΣΚΟΠΟΙ –ΣΤΟΧΟΙ-ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Με αυτήν την διδακτική ενότητα οι εκπαιδευόμενοι επιδιώκεται:

- Να παράγουν προφορικό και γραπτό αφηγηματικό λόγο.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες συμμετοχής σε διάλογο και να επιχειρηματολογήσουν, να αιτιολογήσουν.
- Να αναγνωρίσουν την επισφάλεια των συμπερασμάτων στα οποία οδηγούμαστε τόσο στην καθημερινή ζωή όσο και στην κοινωνική πραγματικότητα.
- Να εντοπίσουν τα στοιχεία εκείνα που επηρεάζουν τη διαδικασία με την οποία φτάνουμε σε συμπεράσματα.
- Να υιοθετήσουν κριτική στάση απέναντι σε ό,τι διαβάζουν.

ΜΕΣΑ-ΥΛΙΚΑ

- 1) Δύο τσάντες με «απομεινάρια» ανθρώπινης δραστηριότητας
- 2) Φύλλα εργασιών
- 3) Ένα μικρό βίντεο της guardian
(<https://www.youtube.com/watch?v= SsccRkLLzU>)

ΔΙΑΡΚΕΙΑ

8 - 10 διδακτικές ώρες

ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Ομαδοσυνεργατική, διάλογος, φύλλα εργασίας

ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

- Οι εκπαιδευόμενοι χωρίστηκαν σε ομάδες 4-5 ατόμων και ορίστηκε σε κάθε ομάδα ένας γραμματέας, που θα κατέγραφε τις τελικές απαντήσεις, και ένας παρατηρητής, που θα περιέγραφε τη διαδικασία, τα προβλήματα που προέκυψαν και τον τρόπο επίλυσής τους.
- Σε κάθε ομάδα δόθηκε μια σακούλα με «σκουπίδια». Ζητήθηκε να τα καταγράψουν και στη συνέχεια να συζητήσουν και να συμπληρώσουν τις ερωτήσεις 2, 3 και 4 από το φύλλο εργασιών.
- Ανακοινώθηκαν στην ολομέλεια οι απαντήσεις τους, κρατήθηκαν στον πίνακα σημειώσεις για τις ιστορίες τους, τα χαρακτηριστικά των προσώπων και της κοινωνίας μέσα στην οποία ζουν και, καθώς έγινε προφανής η αδυναμία να συμφωνήσουν σε μια «κοινή ιστορία» (υπήρχαν τουλάχιστον δυο «ισχυρές»

προτάσεις), τους δόθηκε χρόνος να συνεχιστεί η επιχειρηματολογία και κατά την ανακοίνωση των απαντήσεων, για να εκφραστεί και η άποψη της «μειοψηφίας».

- Συζητήθηκαν μέσα στην ομάδα και οι υπόλοιπες ερωτήσεις του φύλλου εργασιών, παρουσιάστηκαν στην ολομέλεια και καταγράφηκαν οι απαντήσεις στον πίνακα.
- Στη συνέχεια ο «παρατηρητής» παρουσίασε τη διαδικασία και καταγράφηκαν στον πίνακα οι δυσκολίες και το πώς προσπάθησαν να τις ξεπεράσουν.
- Ακολούθησε συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης. Το βασικό ερώτημα ήταν γιατί επέλεξαν να δώσουν τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά στα πρόσωπα της «ιστορίας» (π.χ. γιατί στο ζευγάρι ο άντρας είναι προπονητής και όχι η γυναίκα, γιατί παρόλο που δεν υπάρχει στοιχείο για ανδρική παρουσία στα σκουπίδια, φαντάζονται μια τριμελή οικογένεια, γιατί η γυναίκα δεν θα πήγαινε με αυτοκίνητο στην Θεσσαλονίκη κ.λ.π.). Οι απαντήσεις καταγράφηκαν στον πίνακα. Συζητήθηκε κατά πόσο η σκέψη ακολουθεί την ίδια διαδικασία και σε άλλες καταστάσεις της καθημερινής ζωής, όταν πρέπει να καταλήξουμε σε συμπεράσματα ή να κάνουμε υποθέσεις, και με ποιους τρόπους θα ήταν δυνατό να ελαχιστοποιήσουμε την επίδραση αυτών των παραγόντων, που πολλές φορές μας οδηγούν σε επισφαλή συμπεράσματα.
- Στη συνέχεια δόθηκε το φύλλο εργασιών 2 (ατομική εργασία), ζητώντας να αφηγηθούν σε τρία αποσπάσματα την ιστορία που κατέγραψε η κάμερα στο βίντεο της guardian, το οποίο παρουσιάστηκε επίσης σε τρία αποσπάσματα.
- Ακολούθησε η ανάγνωση των ιστοριών και συζήτηση. α) Ποιοι είχαν προβλέψει σωστά την εξέλιξη της ιστορίας, πόσοι έκαναν λάθος και γιατί;
- β) Οι 2 τελευταίες δράσεις χαρακτηρίζονταν από κοινά στοιχεία και ποια είναι αυτά;
- γ) Σε ποια συμπεράσματα μπορούμε να καταλήξουμε;
- δ) Υπήρξαν κάποιες καταστάσεις, άνθρωποι, γεγονότα, ιδέες κ.λ.π. για τα οποία κάποια στιγμή ανακαλύψαμε ότι η θέση μας ήταν λανθασμένη εξαιτίας των παραπάνω και αλλάξαμε τελικά άποψη και στάση τα τελευταία χρόνια; Αν ναι, ποια είναι αυτά;
- ε) Τι συμβαίνει με τους ανθρώπους που έχουν ως αντικείμενο της δουλειάς τους την περιγραφή γεγονότων, ανθρώπων και κοινωνιών, όπως οι ερευνητές των καταναλωτικών συνθηκών μας, οι δημοσιογράφοι και οι ιστορικοί (επαγγέλματα που δόθηκαν ως απάντηση σε ερώτηση του φύλλου εργασιών); Και ποιες επιπλέον δυσκολίες έχουν να αντιμετωπίσουν οι ιστορικοί, όταν προσπαθούν να περιγράψουν παλαιότερες εποχές;
- Ακολούθησε επεξεργασία του γραπτού λόγου που παρήγαγαν οι μαθητές.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

- Η θεματική ενότητα αποτέλεσε προετοιμασία ενότητας που είχε ως αντικείμενο τα ΜΜΕ και το δημοσιογραφικό λόγο. Σχεδιάζεται στη συνέχεια, με «γέφυρα» απόσπασμα της Οριάννα Φαλάτσι (Συνάντηση με την Ιστορία), να ολοκληρωθεί η ενότητα με το θέμα των ιστορικών πηγών και τη συγγραφή της Ιστορίας.
- Η δράση αυτή μπορεί να έχει διαθεματικό χαρακτήρα ή να αξιοποιηθεί και από τον κοινωνικό γραμματισμό.
- Παρακίνησε τους εκπαιδευόμενους, κάποιοι μάλιστα «παθιάστηκαν» προσπαθώντας να επιβάλουν στην ομάδα την δική τους ιστορία και αξιοποίησαν ακόμα και λεπτομέρειες από τα στοιχεία για να πείσουν. Πολλές εκφράσεις που ακούστηκαν στη συζήτηση (π.χ. Όλοι μας φοράμε γυαλιά, μέσα από τα οποία βλέπουμε τον κόσμο) χρησιμοποιούνταν για κάποιο χρονικό διάστημα σε διάφορες άλλες συζητήσεις. Έψαξαν με δική τους πρωτοβουλία στο διαδίκτυο να βρουν πληροφορίες για κάποια στοιχεία που τους ήταν μεν άγνωστα, αλλά υπήρχαν βοηθητικές πληροφορίες για περαιτέρω διερεύνηση (π.χ. το ψηφοδέλτιο).
- Ο τίτλος που χρησιμοποιήθηκε και δόθηκε στα φύλλα εργασιών αποδείχτηκε ότι ήταν λανθασμένος, καθώς κάποιοι εκπαιδευόμενοι θεώρησαν ότι είχε περιβαλλοντικό χαρακτήρα και δεν μπόρεσαν να αφήσουν ελεύθερη τη σκέψη, για να συμμετάσχουν στη συζήτηση της ομάδας. Πολύ πιθανόν σε επανάληψη της η ενότητα να έχει διαφορετικό τίτλο, αν και είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί η στάση αυτή στη συζήτηση, καθώς σχετίζεται άμεσα με το θέμα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α) Οι δυο τσάντες περιείχαν:

Η πρώτη, χάρτινη και αλυσίδας εμπορίας ρούχων α) χάρτινα είδη (π.χ. συσκευασία από παστίλιες για τον πόνο του άλλου, μικρές αγγελίες εφημερίδας με σημειώσεις στη σελίδα *διάφορες ειδικότητες*, ψηφοδέλτιο από εκλογές για το ΚΥΣΔΕ, διαφημιστικό φυλλάδιο σούπερ μάρκετ, συσκευασίες διάφορων ροφημάτων και φίλτρου βρύσης, φωτοτυπίες με συνταγές από φυσικά απορρυπαντικά, ετικέτες ρούχων, εισιτήριο αστικού, χαρτοπετσέτες με τυπωμένο λογότυπο ταχυφαγείου, κάλυμμα τουαλέτας, φάκελος με λογότυπο εταιρείας ασφάλισης) β) μια άλλη πλαστική τσάντα με πλαστικές, γυάλινες και μεταλλικές συσκευασίες (π.χ. πλαστικό ποτηράκι παιδικού πάρτι, συσκευασίες από γάλα χαμηλό σε λιπαρά και σοκολατούχο, γιαούρτι, μάσκα μαλλιών, δώρο των αυγών kinder και φρουκτόζης, μια σκασμένη παιδική μπάλα, γυάλινο φιαλίδιο δαφνέλαιου και μεταλλικό κουτί τοματοπολτού). Η δεύτερη, πλαστική και αλυσίδας εμπορίας ρούχων: μπουκάλι κρασιού, πλαστικές συσκευασίες coca-cola και εμφιαλωμένου νερού, χάρτινη συσκευασία σφολιάτας, μια μπομπονιέρα από γάμο, άδειο μπουκάλι ανδρικής κολόνιας απομίμησης, σακούλα φαρμακείου και άδειες συσκευασίες φαρμάκων, εκπαιδευτικά κουπόνια από διάφορες πηγές, χαρτοπετσέτες με τυπωμένο λογότυπο ταχυφαγείου, κάρτες ανανέωσης κινητής τηλεφωνίας, απόδειξη πάρκινγκ, χαρτάκι θέσεων αγώνων πετοσφαίρισης, ρεσό, κεράκι γενεθλίων σε ερωτηματικό, φιαλίδιο αρωματικού ελαίου, κορδέλα περιτυλίγματος και ένα μέρος από τη συσκευασία κινητού τηλεφώνου).

B) ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (1^ο)

Πόσα μπορεί να πει μια τσάντα σκουπίδια για μας;

- 1) Να καταγράψετε όσα περιέχει η τσάντα. Αν είναι ομαδοποιημένα, να τα καταγράψετε σε ομάδες.
- 2) Ποιες πληροφορίες για τις πρόσφατες δραστηριότητες του/των κατόχων τους μας δίνουν οι τσάντες με τα σκουπίδια;
- 3) Μπορούμε να βγάλουμε γενικότερα συμπεράσματα για την προσωπικότητα, τις ιδέες και τον τρόπο ζωής τους; Ποια είναι αυτά και πόσο ασφαλή είναι;
- 4) Μπορούμε να βγάλουμε γενικότερα συμπεράσματα για την κοινωνία (τοπική και ευρύτερη) μέσα στην οποία ζει/ζουν; Ποια είναι αυτά και πόσο ασφαλή είναι;
- 5) Ποια στοιχεία νομίζετε ότι σας διευκόλυναν να φτάσετε σε συμπεράσματα;
- 6) Ποιοι πιστεύετε ότι ασχολούνται στο επάγγελμά τους με τη δράση που μόλις κάνατε;
- 7) (για τον παρατηρητή της κάθε ομάδας) Να καταγράψεις παρατηρήσεις, σκέψεις, προβλήματα που προέκυψαν καθώς εργαζόσασταν μέσα στην ομάδα.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (2^ο)

Ανοίγετε το παράθυρό σας και γίνεστε μάρτυρες μιας σκηνής που διαδραματίζεται στο απέναντι πεζοδρόμιο. Αφηγείστε το περιστατικό καθώς συμβαίνει (θα το παρακολουθήσουμε σε τρία αποσπάσματα) σε κάποιον που είναι μέσα στο σπίτι και δεν το βλέπει. Εκτός από το τι κάνουν τα πρόσωπα, μιλήστε για το τι φορούν, τι κρατούν, ποια είναι κατά την άποψή σας τα κίνητρα, οι σκέψεις και οι προθέσεις τους.

14

ΤΖΑΜΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΚΑΙ

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΟΥ

ΧΡΥΣΤΑΛΛΑ

(ΣΔΕ ΚΑΒΑΛΑΣ)

***"ΔΕΝ ΞΕΡΕΙΣ ΑΓΓΛΙΚΑ; YOU
THINK SO!"***

ΣΧΟΛΕΙΟ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

Υπεύθυνοι καθηγητές: Τζάμος Στυλιανός (Φιλολόγος, ΠΕ02)
Χριστοδουλίδου Χρυστάλα (Αγγλικός, ΠΕ06)

ΘΕΜΑ: “Δεν ξέρεις Αγγλικά; You think so!”

Αυτή η διδακτική ενότητα πραγματοποιήθηκε στο Σ.Δ.Ε. Καβάλας το σχολικό έτος 2010-2011 με υπεύθυνους καθηγητές τους: Τζάμο Στυλιανό (Φιλολόγος, ΠΕ02) και Χριστοδουλίδου Χρυστάλα (Αγγλικός, ΠΕ06) στο πλαίσιο της διαθεματικής προσέγγισης του Ελληνικού και του Αγγλικού Γλωσσικού γραμματισμού.

Σκοποί – Στόχοι – Επιδιώξεις:

Με τη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα επιδιώκεται οι εκπαιδευόμενοι:

Να αντιληφθούν τον τεράστιο πλούτο της ελληνικής γλώσσας και να κατανοήσουν τον καταλυτικό ρόλο που έπαιξε αυτή στην παγκόσμια γλώσσα και πολιτισμό, και ειδικότερα στις καλούμενες λατινογενείς γλώσσες, με κυριότερη την κατεξοχήν διεθνή γλώσσα, την αγγλική.

Να γνωρίσουν το μεγάλο αριθμό λέξεων της αγγλικής γλώσσας που έχουν ελληνική ρίζα και καταγωγή και να ασκηθούν στο να αναγνωρίζουν τις ελληνικές λέξεις που «κρύβονται» πίσω από τις αγγλικές.

Να κατανοήσουν τα στοιχεία της δομής των δύο γλωσσών (αγγλικής και ελληνικής), όπως προθέματα και καταλήξεις, καθώς και να αντιληφθούν τους κανόνες στους οποίους βασίζεται η μεταγραφή των ελληνικών λέξεων στα αγγλικά.

Να αντιληφθούν το μεγάλο ποσοστό των λέξεων της αγγλικής γλώσσας που χρησιμοποιούνται στην ελληνική σε ποικίλους τομείς (επικοινωνιακό, τεχνολογικό και επιστημονικό) και να εξασκηθούν στη χρήση αυτών των λέξεων στον καθημερινό τους λόγο.

Να εξασκηθούν στη χρήση και αξιοποίηση ποικίλων μαθησιακών πηγών (έντυπων και ηλεκτρονικών) με στόχο την αναζήτηση και τον εντοπισμό λεξιλογικού υλικού στο πλαίσιο της αλληλεπίδρασης των δύο γλωσσών (ελληνικής και αγγλικής).

Να βιώσουν, μέσα από τις παραπάνω διαδικασίες, τη χαρά της βιωματικής και δημιουργικής μάθησης.

Μέσα – Υλικά:

Λεξικά (ελληνικά και αγγλικά / έντυπα και ηλεκτρονικά)

Άρθρα από βιβλία, εφημερίδες και περιοδικά

Χρήση Η/Υ για τη συλλογή και την αξιοποίηση οπτικοακουστικού υλικού από το Διαδίκτυο

Φωτογραφική μηχανή (για την αποτύπωση των εργασιών των εκπαιδευομένων και την ακόλουθη προβολή τους σε power point)

Διάρκεια:

7 διδακτικές ώρες

Μέθοδος διδασκαλίας:

Εισήγηση / Καταιγισμός ιδεών / Συζήτηση – διάλογος / Εργασία σε ομάδες / Φύλλα εργασίας

Πορεία διδασκαλίας:

1^η διδακτική ώρα:

Παρουσιάστηκαν στους εκπαιδευόμενους, μέσα από μία μικρή εισήγηση, στατιστικά στοιχεία που αφορούν στον αριθμό των ελληνικών λέξεων της αγγλικής γλώσσας που αποτελούν δάνεια από την ελληνική με τη μεσολάβηση της λατινικής, όπως αυτά καταγράφονται στο Λεξικό του Αριστείδη Κωνσταντινίδη «Οι ελληνικές λέξεις στην αγγλική γλώσσα», Θεσσαλονίκη 1991, οι οποίες καλύπτουν όλο το φάσμα της καθημερινής ζωής αλλά και των περισσότερων επιστημονικών κλάδων. Οι εκπαιδευόμενοι εντυπωσιάστηκαν με τα αποτελέσματα, συγκρίνοντάς τα μάλιστα με το αντίστοιχο ποσοστό λέξεων που δανείστηκε η αγγλική από άλλες γλώσσες (σύμφωνα με το διεθνές Λεξικό “Webster’s New International Dictionary”, ο αριθμός των λέξεων που δανείστηκε η αγγλική από την ελληνική ανέρχεται στις 41.614, ενώ ο αντίστοιχος αριθμός από την Τουρκική είναι μόνο 57, ενώ από τις Σλαβικές γλώσσες 34).

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι άκουσαν το τραγούδι του Sam Cooke “Wonderful world”, στο οποίο υπάρχουν αρκετές ελληνικές λέξεις που αναφέρονται σε διάφορους επιστημονικούς κλάδους (όπως: history, biology, geography, trigonometry, algebra) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1), και παρακολούθησαν απόσπασμα από την ταινία «Γάμος ... αλά Ελληνικά» (αγγλικός τίτλος: “My big fat Greek wedding”, 2002), σε μια σκηνή της οποίας ο κύριος Πορτοκάλος, ένας από τους χαρακτήρες της ταινίας, υποστηρίζει ότι πολλές λέξεις της αγγλικής έχουν ρίζα ελληνική, επικαλούμενος ως παράδειγμα τη λέξη “arachnophobia”.

2^η διδακτική ώρα:

Προς επίρρωση των παραπάνω πορισμάτων και της κατάδειξης της τεράστιας οφειλής σε λέξεις που έχει η αγγλική γλώσσα στην ελληνική, αναγνώστηκε ο περίφημος λόγος που εκφώνησε στην αγγλική γλώσσα ο πρώην πρωθυπουργός και επί χρόνια διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας Ξενοφών Ζολώτας στην Ουάσινγκτον στις 26 Σεπτεμβρίου του 1957 ενώπιον των συνέδρων της Διεθνούς Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, του οποίου όλες οι λέξεις, εκτός από λίγους συνδέσμους, άρθρα και προθέσεις, είχαν ελληνική προέλευση (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2).

Με αφορμή τα παραπάνω, ακολούθησε από μέρους των εκπαιδευομένων καταγίγισμός ελληνικών λέξεων που χρησιμοποιούνται στην αγγλική (όπως, ενδεικτικά μόνο από το γράμμα a: academy, airplane, anatomy, angel, architecture, astronomy, automatic, κ.ά.).

3^η διδακτική ώρα:

Με τη βοήθεια και την καθοδήγηση του καθηγητού του Ελληνικού γραμματισμού, παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν μέσα στην τάξη οι αντιστοιχίες σε φθογγολογικό επίπεδο που υπάρχουν ανάμεσα στην αγγλική και στην ελληνική γλώσσα (όσον αφορά κυρίως στην απόδοση στα αγγλικά του ελληνικού πνεύματος της δασείας και των ελληνικών φθόγγων: [φ], [χ] και [θ]) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3).

Στη συνέχεια παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν τα προθέματα της αγγλικής γλώσσας που έχουν ελληνική ρίζα (όπως: hyper- super-, su(b)-, pro- tele-, amph-, mega-, micro-, auto-, anti-) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4).

Ακολούθως οι εκπαιδευόμενοι χωρίστηκαν σε ομάδες των τριών ατόμων και ασχολήθηκαν με τον εντοπισμό παραδειγμάτων αγγλικών λέξεων, των οποίων τα προθέματα έχουν ελληνική προέλευση, και τα αποτελέσματα ανακοινώθηκαν στην ολομέλεια της τάξης.

4^η διδακτική ώρα:

Οι εκπαιδευόμενοι, εργαζόμενοι επίσης κατά ομάδες και αντλώντας υλικό κυρίως μέσα από το Διαδίκτυο, ασκήθηκαν στην κατηγοριοποίηση αγγλικών λέξεων που προέρχονται από την ελληνική, σε τομείς όπως: Επιστήμες-Τέχνες / Τεχνολογία-Μηχανές / Χώροι-Κτίρια / Άνθρωποι-Ανθρώπινες ιδιότητες / Αφηρημένες έννοιες, κλ.π. (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5)

5^η διδακτική ώρα:

Οι εκπαιδευόμενοι, χωρισμένοι πάντοτε σε ομάδες, μέσα από συζήτηση μεταξύ τους αλλά και με τη βοήθεια των εκπαιδευτών, προχώρησαν στην κατάρτιση μιας λίστας από αγγλικές λέξεις, οι οποίες έχουν περάσει και χρησιμοποιούνται στον καθημερινό λόγο στην ελληνική, είτε αυτολεξεί είτε με την προσθήκη ελληνικών καταλήξεων. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στις εκφράσεις που έχουν ιδιαίτερη απήχηση στη νεολαία και στις εκφράσεις που είναι σε ευρεία χρήση στον τομέα της Πληροφορικής (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6)

6^η διδακτική ώρα:

Με στόχο την αφομοίωση και εμπέδωση, μέσα από βιωματικές διαδικασίες, των συμπερασμάτων που αφορούν στην αμφίδρομη σχέση και αλληλεπίδραση των δύο γλωσσών (ελληνικής και αγγλικής), οι εκπαιδευόμενοι επισκέφθηκαν ένα γειτονικό στο σχολείο σούπερ μάρκετ, όπου εντόπισαν και κατέγραψαν (με τη χρήση και φωτογραφικής μηχανής) αρκετά προϊόντα, των οποίων ο αγγλικός λογότυπος είναι δάνειος από τα ελληνικά ή παραπέμπει σε ελληνική λέξη. Παραδείγματα: το αλάτι («άλας») “salt”, από το λατινικό: “sal”, το γιαούρτι “Harmony” («Αρμονία»), το απορρυπαντικό “Dixan hygiene” («υγιεινό»), το απορρυπαντικό πλυντηρίου “Proderm”, το γλυκό “Chiotico” («Χιώτικο»), ο χυμός “Nectar” («Νέκταρ»), κ.ά.

7^η διδακτική ώρα:

Οι εκπαιδευόμενοι, αφού επεξεργάστηκαν και κατέγραψαν το στοιχείο που συνέλεξαν, παρουσίασαν τα αποτελέσματα της εργασίας τους στην αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου με τη χρήση power point.

Ειδικές παρατηρήσεις – Αξιολόγηση:

Στο τέλος της διαθεματικής αυτής προσέγγισης οι εκπαιδευόμενοι:

συνειδητοποίησαν την κεφαλαιώδη σημασία της ελληνικής γλώσσας ως «μητέρας» όλων των γλωσσών,

αντιλήφθηκαν τη στενή σχέση και τα κοινά σημεία ανάμεσα στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα,

συνειδητοποίησαν πόσες αγγλικές λέξεις ήδη γνώριζαν, και απέβαλαν μ’ αυτόν τον τρόπο τις προκαταλήψεις και τους φόβους τους απέναντι στη δυσκολία εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας, ενισχύοντας έτσι την αυτοπεποίθησή τους,

ήταν σε θέση να εφαρμόζουν και να αξιοποιούν τις γνώσεις που απέκτησαν στον καθημερινό τους λόγο και επικοινωνία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Sam Cooke: “Wonderful world”:

Don't know much about **history**,
don't know much about **biology**,
don't know much about a science book,
don't know much about the French I took.
But I do know that I love you,
and I know that if you love me, too,
what a wonderful world this would be.

Don't know much about **geography**,
don't know much about **trigonometry**,
don't know much about **algebra**,
don't know what a slide rule is for.
But I do know that one and one is two,
and if this one could be with you,
what a wonderful world this would be.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΛΟΓΟΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΖΟΛΩΤΑ

(1) Kyrie, I eulogise the archons of the Panethnic Thesaurus and the Ecumenical Trapeza for the orthodoxy of their axioms, methods and policies,

Κύριοι, ευλογώ τους άρχοντες του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και την Οικουμενική Τράπεζα για την ορθοδοξία των αξιωμάτων, μεθόδων και πολιτικών τους,

(2) although there is an episode of cacophony of the Trapeza with Hellas.

παρά το ότι υπάρχει ένα επεισόδιο κακοφωνίας της Τράπεζας με την Ελλάδα.

(3) With enthusiasm we dialogue and synagonise at the synods of our didymous organizations

Με ενθουσιασμό διαλεγόμαστε και συναγωνιζόμαστε στις συνόδους των διδύμων Οργανισμών μας,

(4) in which polymorphous economic ideas and dogmas are analyzed and synthesized.

των οποίων τις πολύμορφες οικονομικές ιδέες και δόγματα αναλύουμε και συνθέτουμε.

(5) Our critical problems such as the nomismatic plethora generate some agony and melancholy.

Τα κρίσιμα προβλήματά μας, όπως η νομισματική πληθώρα, γεννούν κάποια αγωνία και μελαγχολία.

(6) This phenomenon is characteristic of our epoch. But, to my thesis, we have the dynamism to program therapeutic practices as a prophylaxis from chaos and catastrophe.

Αυτό το φαινόμενο είναι χαρακτηριστικό της εποχής μας. Αλλά, η θέση μου είναι ότι έχουμε το δυναμισμό να προγραμματίσουμε θεραπευτικές πρακτικές ως μέτρο προφύλαξης από το χάος και την καταστροφή.

(7) In parallel, a panethnic unhyprocritical economic ethnergy and charmonization in a democratic climate is basic.

Παράλληλα μια πανεθνική ανυπόκριτη οικονομική συνέργεια και εναρμόνιση σε ένα δημοκρατικό κλίμα είναι βασική.

(8) I apologize for my eccentric monologue. I emphasize my eucharisties to you, Kyrie, to the eugenic and generous American ethnos and to the organizers and the protagonists of this amphictiony and the gastronomic symposia.

Απολογούμαι για τον εκκεντρικό μου μονόλογο. Εκφράζω με έμφαση τις ευχαριστίες μου σ' εσένα, Κύριε, στο ευγενικό και γενναιόδωρο Αμερικανικό έθνος και στους οργανωτές και πρωταγωνιστές αυτής της Αμφικτυωνίας και του γαστρονομικού Συμποσίου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΜΕΤΑΓΡΑΦΗ ΦΘΟΓΓΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

A) Στα Αγγλικά η ελληνική δασεία (το πνεύμα: ´) παριστάνεται (με τη μεσολάβηση της Λατινικής γλώσσας) άλλοτε με το **h** και άλλοτε με το **s**:

<u>Νέα Ελλην.</u>	<u>Λατινικά</u>	<u>Αγγλικά</u>
ιστορία	historia	(hi)story
αρμονία	harmonia	harmony
ηρωισμός		heroism
ελικόπτερο		helicopter
ομο-		homo-
(ομοσεξουαλικός)		(homosexual)
Ελένη	Helena	Helen
Ηρακλής	Hercules	
Όμηρος	Homerus	Homer
Ελλάς		Hellas
αλάτι	sal	salt
επτά	septem	seven

Ο Σεπτέμβριος (Αγγλικά: September) είναι ο έβδομος μήνας του έτους, επειδή οι αρχαίοι ξεκινούσαν την αρίθμηση των μηνών του έτους από το Μάρτιο παράβαλε επίσης:

Οκτώβριος (October): ο όγδοος μήνας, από το λατινικό: octo = οκτώ

Νοέμβριος (November): ο ένατος μήνας, από το λατινικό: novem = εννέα, Αγγλικό: nine

Δεκέμβριος (December): ο δέκατος μήνας, από το λατινικό: decem = δέκα

υπέρ	super	super και hyper
υπό	sub	sub (su-)

frog	βάτραχος
fish	ψάρι
flower	λουλούδι
perfect	τέλειος

elephant	ελέφαντας
philosopher	φιλόσοφος
photograph	φωτογραφία
philanthropy	φιλανθρωπία
geography	γεωγραφία

chaos	χάος
Chios	Χίος
Chemistry	Χημεία

therapy	θεραπεία
theory	θεωρία
theatre	θέατρο
mathematics	μαθηματικά
photosynthesis	φωτοσύνθεση

ΠΡΟΘΕΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΑΝ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

<u>Αγγλικά</u>	<u>Ελληνικά</u>
superman	υπεράνθρωπος
supermarket	υπεραγορά
superhero	υπερήρωας
hyperkinetic	υπερκινητικός
hyperphysical	υπερφυσικός

Γ) pro-

Αγγλικά
problem
programme
promotion
pronounce
pronouncement
proposal
protect

Δ) amphi-

Αγγλικά
amphibian
amphitheater

Ε) tele-

Αγγλικά
telecontrol
telegram
telephone
telescope
television

ΣΤ) mega-

Αγγλικά
megalomania
megaphone
megatherium
megaton

Ζ) micro-

Αγγλικά
microphone
microscope

Η) auto-

Αγγλικά
autobiography

προ-

Ελληνικά
πρόβλημα
πρόγραμμα
προαγωγή, προβιβασμός
προαναγγέλλω
προαναγγελία
πρόταση
προστατεύω

αμφι-

Ελληνικά
αμφίβιο
αμφιθέατρο

τηλε-

(Στα Αρχαία ελληνικά το
πρόθεμα τηλε- σημαίνει «μακριά»)

Ελληνικά
τηλεκοντρόλ
τηλεγράφημα
τηλέφωνο
τηλεσκόπιο
τηλεόραση (από το
λατινικό : video
= βλέπω)

μεγα-

Ελληνικά
μεγαλομανία
μεγάφωνο
μεγαθήριο
μεγατόνος

μικρο-

Ελληνικά
μικρόφωνο
μικροσκόπιο

αυτο-

Ελληνικά
αυτοβιογραφία

automatic
automobile

αυτόματος
αυτοκίνητο

Θ) anti-

αντι-

Αγγλικά
antibiotic
antifreeze
antipyretic
antistatic

Ελληνικά
αντιβιοτικό
αντιψυκτικό
αντιπυρετικό
αντιστατικό

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ - ΤΕΧΝΕΣ

algebra, anatomy, antibiotic, antipyretic, archaeology, architecture, astrology, astronomy, bacterium, biology, economy, entomology, geography, geology, geometry, harmony, history, homeopathy, logic, logistic, music, orthopaedic, pathology, philology, philosophy, psychanalysis, psychology, physic, statistic, theatrology, theology, trigonometry, zoology

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ – ΜΗΧΑΝΕΣ

aircondition, airplane, antifreeze, antistatic, automatic, automobile, chronometer, gramophone, helicopter, megaphone, megaton, microchip, microphone, microscope, periscope, photograph, stereophonic, submarine, subway, technology, telecontrol, telegram, telephone, telescope, television, thermometer

ΧΩΡΟΙ - ΚΤΙΡΙΑ

amphitheater, cinema, gymnasium, museum, stadium, theater, supermarket

ΑΝΘΡΩΠΟΙ (ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ)

captain, cosmonaut, father, hermaphrodite, hero, heterosexual, homosexual, hyperkinetic, hyperphysical, idiot, kleptomania, megalomania, melancholia, mother, philosopher, superhero, superman, xenophobia

ΑΦΗΡΗΜΕΝΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

amnesia, auto(biography), catastrophe, democracy, heroism, hymn, idea, paradise, problem, proficiency, programme, promotion, pronouncement, prophesy, proposal, subject, substitute, surrealism, suspicion

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

«κουλάρισε»	/ «είμαι κουλ (cool)»
«είμαι στρεσαρισμένος»	/ «έχω στρες (stress)»
«τεστάρω (test) τις γνώσεις»	/ «ελέγχω τις γνώσεις»
«κοντρολάρω (control)»	/ «ελέγχω»
«τσεκαρισμένος (cheque)»	/ «ελεγμένος»
«είμαι σπεσιαλίστας (special)»	/ «είμαι εξαιρετικός»

ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

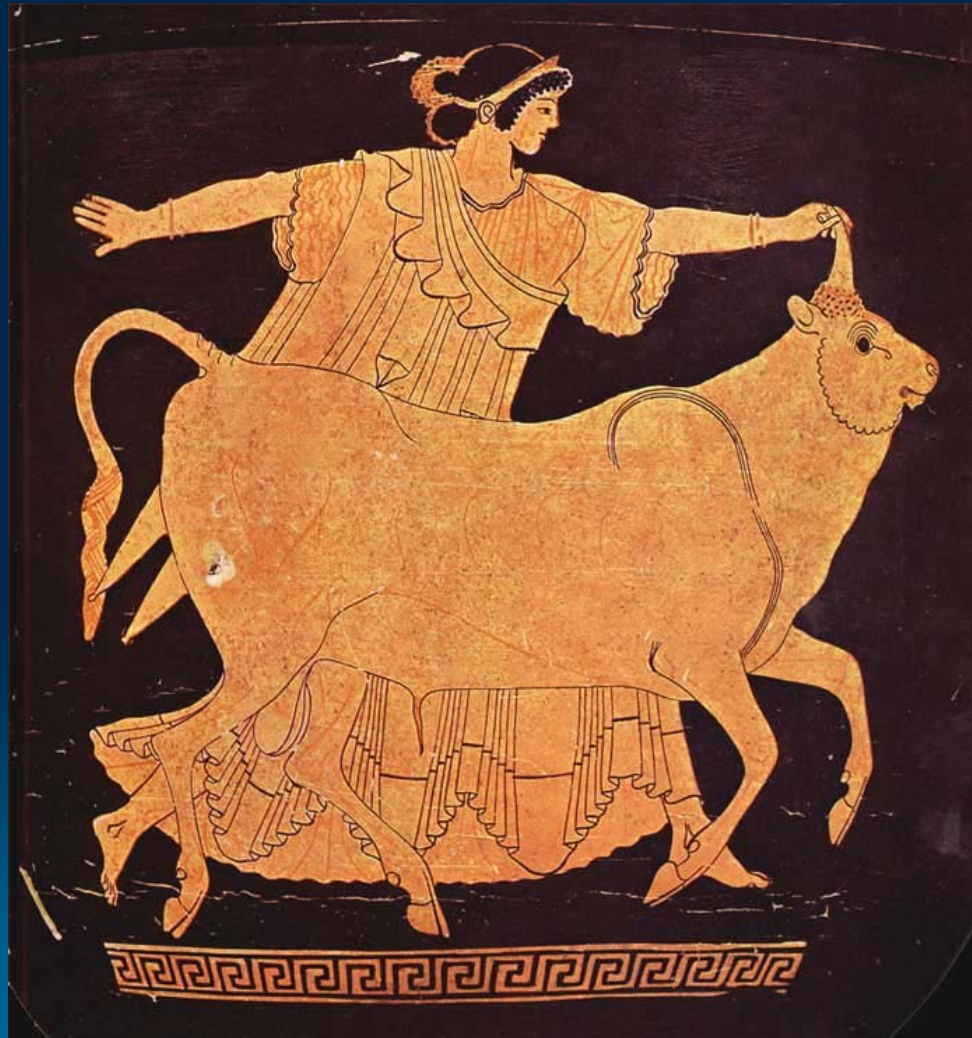
«σερφάρω στο Ίντερνετ» (Internet)
«μπαίνω στο φέις βουκ» (facebook)
«έχω ένα λαπ-τοπ» (lap-top)
«στέλνω ένα μείλ» (mail)

Δεν ξέρεις Αγγλικά; You
think so!

Σ.Δ.Ε ΚΑΒΑΛΑΣ
Σχολικό έτος 2010 -2011

Απαγωγή της Ευρώπης από τον Δία

ήλεκτρον > electrum > electric

αλάτι > salt

υπέρ > super

υπεραγορά → supermarket

προ > pro

υπερκινητικός > hyperkinetic

αρμονία > harmony

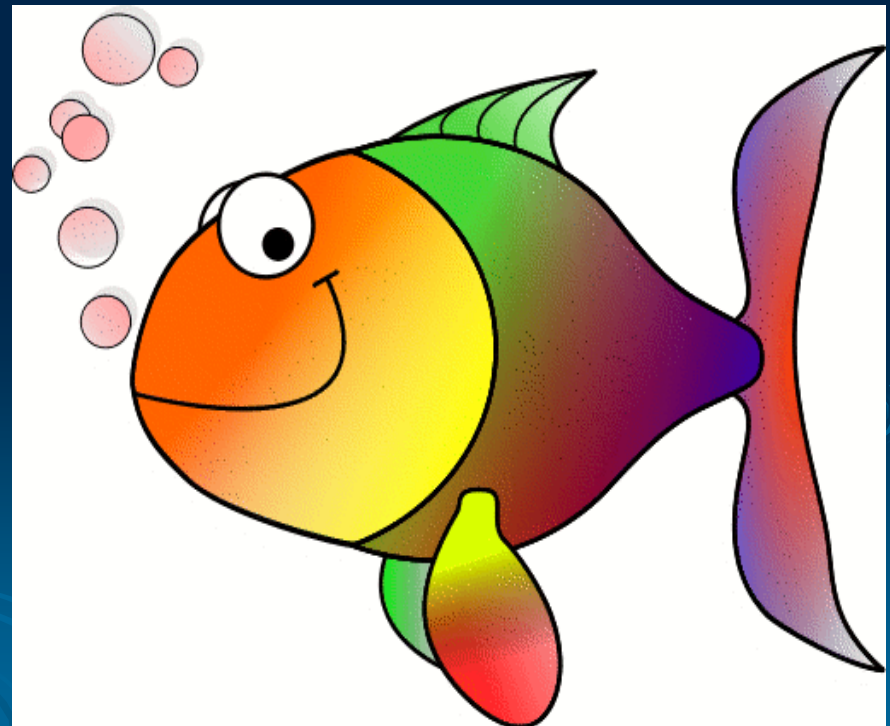
υγιεινή > hygiene

Ελλάς > Hellas

flower - fish

photograph - telephone

φωτογραφία - τηλέφωνο

“x” > “ch”

Ambrosia – Nectar

Αμβροσία - Νέκταρ

Λόγος του Ζολώτα - Γλωσσικός Άθλος

I always wished to address this Assembly in Greek, but realized that it would have been indeed "Greek" to all present in this room. I found out, however, that I could make my address in Greek which would still be English to everybody. With your permission, Mr. Chairman, I shall do it now, using with the exception of articles and prepositions, only Greek words.

"Kyrie, I eulogize the archons of the Panethnic Numismatic Thesaurus and the Ecumenical Trapeza for the orthodoxy of their axioms, methods and policies, although there is an episode of cacophony of the Trapeza with Hellas. With enthusiasm we dialogue and synagonize at the synods of our didymous organizations in which polymorphous economic ideas and dogmas are analyzed and synthesized. Our critical problems such as the numismatic plethora generate some agony and melancholy. This phenomenon is characteristic of our epoch. But, to my thesis, we have the dynamism to program therapeutic practices as a prophylaxis from chaos and catastrophe. In parallel, a Panethnic unhypocritical economic synergy and harmonization in a democratic climate is basic. I apologize for my eccentric monologue. I emphasize my eucharistia to you, Kyrie to the eugenic and generous American Ethnos and to the organizers and protagonists of his Amphictyony and the gastronomic symposia"

Kyrie, it is Zeus' anathema on our epoch for the dynamism of our economies and the heresy of our economic methods and policies that we should agonize between the Scylla of numismatic plethora and the Charybdis of economic anaemia.

It is not my idiosyncrasy to be ironic or sarcastic, but my diagnosis would be that politicians are rather cryptoplethorists. Although they emphatically stigmatize numismatic plethora, they energize it through their tactics and practices.

Our policies have to be based more on economic and less on political criteria. Our gnomon has to be a metron between political, strategic and philanthropic scopes. Political magic has always been anti-economic.

In an epoch characterized by monopolies, oligopolies, monopsonies, monopolistic antagonism and polymorphous inelasticities, our policies have to be more orthological. But this should not be metamorphosed into plethorophobia, which is endemic among academic economists. Numismatic symmetry should not hyper-antagonize economic acme.

A greater harmonization between the practices of the economic and numismatic archons is basic. Parallel to this, we have to synchronize and harmonize more and more our economic and numismatic policies panethnically.

special → σπεσιαλίστας

Εκφράσεις της νεολαίας

«είμαι στα χάι (high) μου» —————> «είμαι ανεβασμένος»

«κουλάρισε» —————> «είμαι κουλ (cool)»

«είμαι στρεσαρισμένος» —————> «έχω στρες (stress)»

«τεστάρω (test) τις γνώσεις μου» —————> «ελέγχω τις γνώσεις μου»

«κοντρολάρω» (control) —————> «ελέγχω»

«τσεκαρισμένος (cheque)» —————> «ελεγμένος»

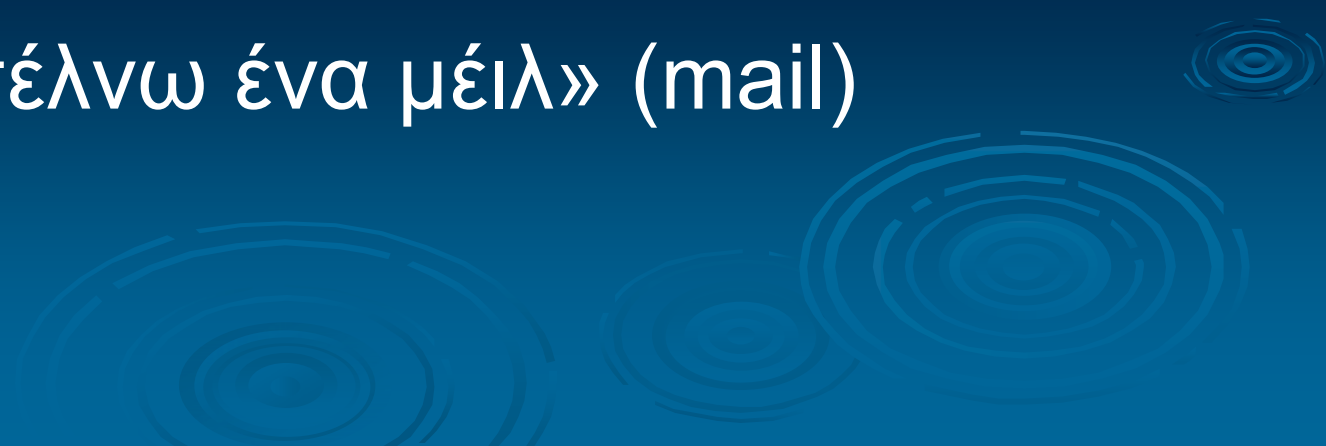
Εκφράσεις από την Πληροφορική

«σερφάρω στο Ίντερνετ» (Internet)

«μπαίνω στο φέις μπουκ» (facebook)

«έχω ένα λαπ-τοπ» (lap-top)

«στέλνω ένα μέιλ» (mail)

τήλε (=μακριά) > tele

television

telecontrol

telegraph

telescope

telemarketing